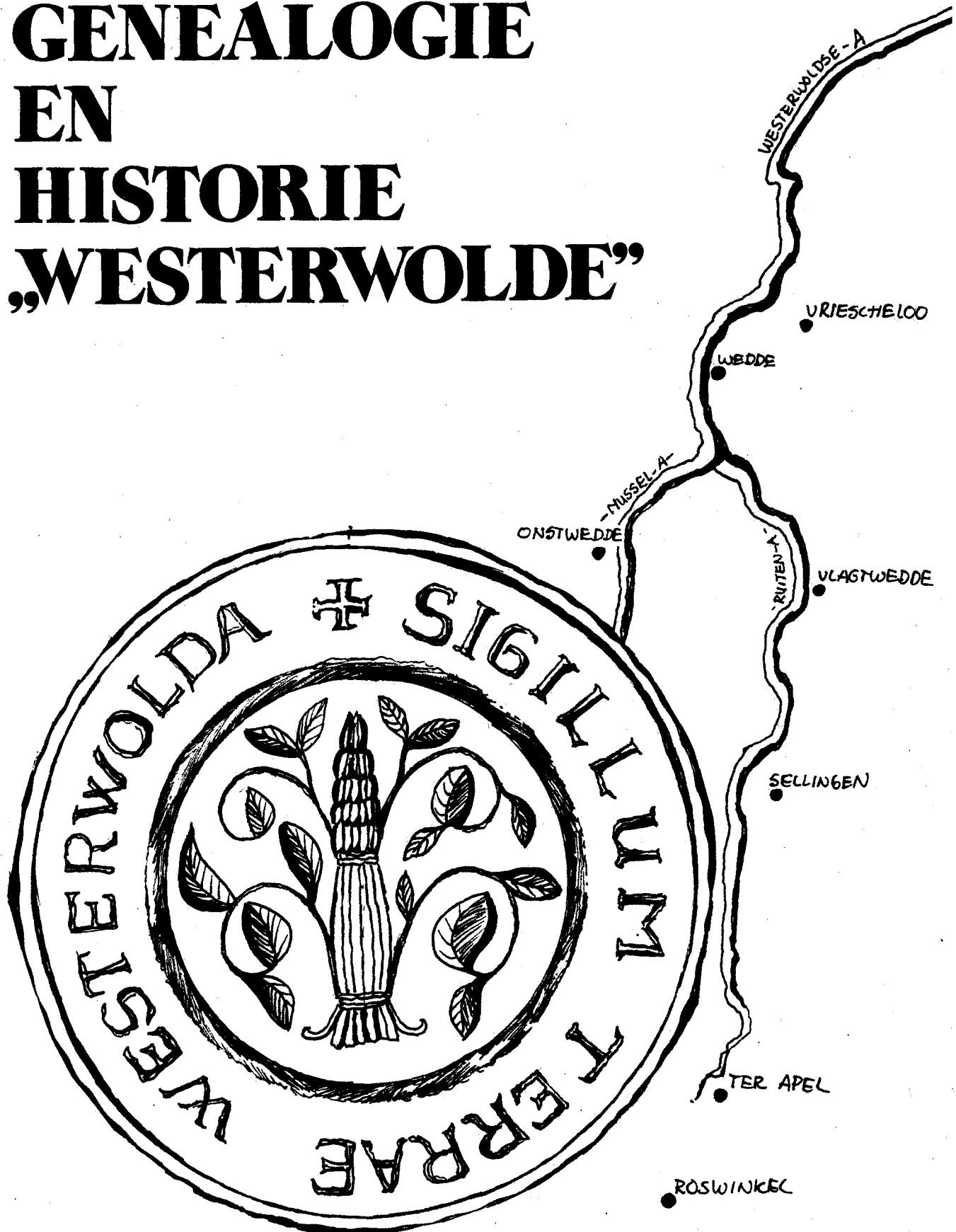

TIJDSCHRIFT VOOR GENEALOGIE EN HISTORIE „WESTERWOLDE”

**Driemaandelijks tijdschrift van de
Vereniging voor Genealogie en
Historie**

Westerwolde

5de jaargang No 3+4.

december 1984

Redactie:

J.W.Hiskes, Hardenbergstr. 3
9643 LD Wildervank
Tel. 05987 - 13.095

=====
Joop Drok, Schotlandlaan 6
9501 AB Stadskanaal
Tel. 05990 - 13.487

=====
C.J.Wegman, Acacialaan 27
7642 TW Wierden
Tel. 05496 - 24.37

=====
SECRETARIAAT (lidmaatschap
abbonementen, administratie
en archief) mevr. G.P.I.His-
kes - Knigge, Hardenberg-
straat 3; 9643 LD Wilder-
vank. Tel. 05987-13.095

=====
PENNINGMEESTER: Dick Scheper,
Groningerlaan 58; 9642 EK
Veendam. Tel. 05987 - 19.588
Bank: Bondspaarbank Veendam
nr. 95.72.73.622 t.n.v.
Ver.Gen.en Historie "Wester-
wolde" Postg.Bank: 80.23.95

=====
Lidmaatschap: Entree f 10.-;
contributie: f 25.-p.j. plus
f 7.50 voor het tijdschrift,
dat op de 3-mnd.bijeenkomst
wordt uitgereikt. Bij verzending
per post worden porto-
kosten in rekening gebracht.

N.B.,
Niets uit dit tijdschrift mag wor-
den verveelvoudigd en/of openbaar
gemaakt door middel van druk, foto-
grafie, microfilm of op welke ande-
re wijze dan ook, zonder vooraf-
gaande schriftelijke toestemming
van de Redactie.-

NOSTALGIE

(HEINVEL-en belangstelling-
naar vroeger) D

A

a a

A

B

b b

B

Verkleinde gravure naar A. Carracci, 1646.
Leurkramer, die wastafeltjes en leesboekjes langs de
deuren veert, en deze ook, tijdens de kermis, op straat
verkoopt.

**BESTUUR
en
REDAKTIE
WENSEN
HAAR
mede-LEDEN:**

=====

NIJ KOPFSCHIP ALS GRONINGER VLAGGESCHIP

=====

In aug.1984 reproduceerde de Winschoter crct Het Groninger Vlaggeschip, de koftjalk "VOORWAARTS-VOORWAARTS", van 160 ton en gebouwd in 1899. Eigenaresse is geworden een Gron.Stichting, die oa. in samenwerking met het Noordelijk Scheepvaartmuseum, graag het schip in de vaart wil houden. Voordat de grootse plannen uitgevoerd kunnen worden moet er organisatorisch en financieel nog heel wat verspikerd worden; en dan...OOSTZEE ?

EEN z.g.n. SCHOENLEESTBIJL

De Winschotercourant wist 29 aug. j.l. te melden dat landbouwer G.Hemsems te Kopstukken een zgn. schoenleestbiel vond bij graafwerkzaamheden aan de Mussel A. Het BAI van de Rijksuniversiteit te Groningen vond het een bijzondere vondst, omdat deze bijlen werden gemaakt door de voorgangers van de TrechterbekerkuItuur (hunebedbouwers) en gedateerd moeten worden: 3500 tot 3100 jr v.Chr.

HOETMANSMEER - PEKEL-A - 8 á 10.000 jr. oud!

In 1599 begon men vanuit Winschoten, langs het riviértje de Pekel-A, het veen af te graven. Zo ontstond het dorp Pekela, dat naar gelang men vorderde een steeds langere dorp werd en uiteindelijk ontstond Nieuwe- en Oude Pekela. Het riviértje ontsprong oudtijds in het Hoetmansmeer (waar men later 11 boerderijen bouwde) in Nieuwe Pekela (boven), dicht bij de grens met het dorp Stadskanaal en Wildervank. Door dit gebied wordt thans het graven voorbereid van het A.G. Wildervanckkanaal (Wildervank-Stadskanaal-Musselkanaal). Aan het voormalige Hoetmansmeer werden jagerskampen opgegraven, hetgeen bleek uit vuursteenconcentraties, resten houtskool, hazelnotendoppen, e.d., kenmerkend voor jagers om er tijdelijk te bivakkeren. Zo'n jagerskamp dateert uit ca 8000 jr v.Chr. (middensteentijd).-

BOERTANGE De amateur-archeoloog Ko Lenting uit Oude Schans, boekte weer succes in de Vesting Boertange. Vóór een soldatenbarak werd een 3 á 4 eeuwen oude ronde bakoven opgegraven, alsmede allerlei aardewerk. Het BAI registreerde de vondsten en de plek. Het zal t.z.t. aan de plaatselijke museum worden toegevoegd.-

In + op + rond WESTERWOLDE ...
(voor de 46% buiten de regio wonende Leden)

ROND BELLINGWOLDE Het blijft niet bij de gereconstrueerde vesting-werken De Lethe, maar door aanplant van percelen bos, maakt men er een recreatief geheel van. In het Landschapsplan "Vriescheloo" en omgevang komen allerlei bekende namen voor, zoals Veendiep, Lyskemeer, Boelo Tijdenskanaal, Westerwoldse A, enz. Het Rijk geeft miljoenen injecties om het geheel functioneel aantrekkelijk te maken.-

AFSCHEID Ondergetekende, Uw redaktielid, plv. secretaris en notulist, Joop Drok, gaf enige tijd geleden te kennen zijn functies per 31 december a.s., om persoonlijke redenen, te willen neerleggen. Hij zegt allen hartelijk dank voor de in hem gestelde vertrouwen en vindt het prettig te weten, dat vele contacten zullen blijven voortbestaan.-
Stadskanaal, december 1984 Joop Drok.

E.G. Schrage

HET GESLACHT LIEFSTINGH

In deze beknopte genealogie zijn niet gevolgd:

- afstammelingen in vrouwelijke lijn,
- afstammelingen die andere namen zijn gaan dragen, zoals Boelmans, Deckers, Eemsingh,

een aantal "losse" naamdragers, zoals te Vlagtwedde en Vriescheloo, wier eventuele samenhang met de hier behandelde familie niet gevonden is.

De uitgang van de naam wordt verschillend gespeld: -ing, -ingh, -inck. Lastig is, dat soms de -s- in het midden ontbreekt, waardoor verwarring met het geslacht Liefstinck kan optreden.

Gaarne betuigen wij onze dank aan al degenen die bijdroegen tot de totstandkoming van dit overzicht.

In 1656 (R.A.VIw,1, 1-04-1656) zijn op 't Liefstinck te Weende vermeld: Berent Kelbergen en zijn echtgenote Dedde Mennes.

Berent was een der zonen van ds. Johannes Nicolas Kelbergen, of Kilbergius, die te Vlagtwedde vermeld is op 15-08-1631 (R.A.VIo,1): Pastor Johannes Nicolas Kelbergens, en in dezelfde bron nog op 23-04-1648. In R.A.VIo,2 wordt op 6-03-1658 genoemd de weduwe van pastor Kelbergen.

N.B. Hij kan niet dezelfde zijn als ds. Johannes Nicolas Kelbergen te Pannerden. Immers, deze overleed in 1626, volgens bericht van de Genealogische Documentatie Service te Bussum). Berent (ook Bernard) Liefstinck Kelbergi moet voor 4-05-1675 overleden zijn. (R.A.VIw,2)

Dedde Mennes zal op 't Liefstinck erfdochter geweest zijn. Haar afkomst is onbekend gebleven. Ze had een broer Remcke Mennes, vermeld in R.A.VIw,2 op 13-09-1671 als oom van Aeltien Berents, dochter van Berent en Dedde.

Volgens R.A.VIw,2 verkoopt op 23-12-1667 Harmen Goring te Ellersinghuizen aan Berent Liefstinck en Dedde Mennes te Weende 3 mollenwaren over Onstwedder Hammarck, waarvan twee waren aangekocht van Tidderinck en een van Bruiningh.

Kinderen, volgorde onbekend:

- Aeltjen volgt II a,
- Menne ,, II b,
- Geert ,, II c,
- Jannes ,, II d.

Kinderen van _____ I: Berent Liefstinck en Dedde Mennes:

II a: Aeltien Berents, doopdatum onbekend, volgens de lidmatenlijst overleden te Vlagtwedde op 28-08-1703.

Zij sluit op 4-7-1660 een huwelijkscontract- (R. A. VIz,1) met Wubbe Bruininck, "oldeste sone van Harm Bruininck en Ycke Stroedingh". Aan bruids zijde compareren daarbij vader Berent Kelbergen, Detmar Aisinck en Harm Boelmans, gehuwd met Lamme Liefstinck.

II b: Menne Liefstinck, geb. circa 1644, ovl. te Vlagtwedde 5-11-1692: GDW no. 3900: "Anno 1692, den 5 November is de eerbaer Menne Liftinck, sone van de eerbaer Berent Kelbergie, erfgeseten tot Weende, Kerckvooght tot Vlaghtwedde in den Heere ontslapen (in het) 49e jaar syns ouderdoms ende legt alhier begraven enz."

Onbekend wanneer, trouwde hij met Geertien Bontkes, dochter van Albert Bontkes en Geertjen, kleindochter van Jan Bontkes en Alcke van der Haer. Zij leefde nog op 15-06-1709.

Op 1-02-1675 doen Menne en Geertien afstand van t Bontkes en krijgen 1400 car.gld. als afsoen en boeling (R.A.VIw,2) Volgens dezelfde bron kopen zij op 4-05-1675 van Hindrik Symens de helft van Husinge arve te Jipsinghuizen. Op dezelfde datum nemen zij 't Liefstinck over, sluiten een oevergangcontract met moeder Dedde Mennes, en wordt de afboedeling van broer Geert bepaald.

In 1685 kopen zij de erfplaats 't Eemsingh te Weende.

In 1678 en 1680 is Menne Liefstinck bekend als diaken te Vlagtwedde.

Kinderen, volgorde onbekend:

- Geertien	volgt	III a,
- Berent	,,	III b,
- Albert	,,	III c,
- Remcke	,,	III d,
- Lammert	,,	III e,
- Dedde	,,	III f.

II c: Geert Liefstinck, doopdatum onbekend.

Sluit 30-11-1680 een huwelijkscontract (R.A.VIz, 1) met Anneke Boelmans, doopdatum onbekend, ovl. 24-02-1715, dochter van wijlen Geert Boelmans en Jantien Hiskes ten Velthuis, stiefdochter van Reint Coets, kleindochter van Harmen Boelmans en Lamme Liefstinck.

Geert gaat naar 't Boelmans te Vlagtwedde en noemt zich voortaan zo.

Op 30-11-1683 (R.A.VIw, 3) verklaren zij van Menne Liefstinck en Geertien Bontkes, resp. broer en zuster, het hun toekomstige krachtens het huwelijkscontract van 30-11-1680 te hebben ontvangen.

II d: Jannes Berents Kelbergius, doopdatum onbekend, ovl. voor 8-03-1667. Hij sluit op 27-02-1665 een huwelijkscontract te Blijham (R.A.VIa, 2) met Wipke Harms, dochter van Harmen Claessens en Tamke. Zij hertrouwt op 8-03-1667 met Jan Hindriks.

Kinderen van II b: Menne Liefstinck en Geertien Bontkes:

III a: Geertien Mennes Liefstinck, doopdatum onbekend.

Zij sluit op 18-06-1694 een huwelijkscontract (R.A.VIz, 1) met Homme Jans, zoon van wijlen Jan Klaassen en wijlen Frieske Hommes. Het huwelijk werd te Vlagtwedde gesloten op 29-07-1694.

Bij het huwelijkscontract compareren aan bruidegomzijde: Ayke Nanninges, als principale voormond en Berend Mettink, als sibbevoogd. Homme Jans was in 1712 gerichtsvogd der Landschap Westerwolde. Hij bezit dan land te Blijham.

III b: Berend Mennes Liefstinghi doopdatum onbekend, ovl. 23-01-1726.

Hij sluit op 20-06-1699 een huwelijkscontract (R.A.VIz, 1) met Grietien Haesken, van Roswinkel, dochter van Jan Haesken en Jancken (d.i. Jantien Willems Engbers). Het huwelijk werd te Vlagtwedde gesloten op 27-08-1699. Grietien leefde nog op 8-07-1740.

Ze gaan wonen op 't Liefstingh, de bruid brengt in 2300 car.gld. te voldoen in termijnen. Aan bruidzijde compareren, naast haar ouders, Jan Vriese, als swaeger (gehuwd met Wendel Jans Haesken) en Willem Engbers, als oom.

Kinderen: - Geertien volgt IV a,
- Menne " IV b,
- Jan " IV c,
- Jantien ,, IV d,
- Willem " IV e,
- Dedde " IV f,
- Wendelke " IV g.

III c: Albert Mennes Liefstingh, doopdatum onbekend.
Hij sluit op 12-02-1706 een huwelijkscontract (R.A.VIz, 2) met Frerkjen Freriks Eeusingh ged. te Vlagtwedde, 17-10-1686, dochter van Frerik Eeusingh en Geertruid Luringh. Ze vestigen zich op 't Eemsingh te Weende, hetwelk in 1685 door vader Menne was gekocht, "gelijk de bruidegom in de huwelijksvoorwaarden tusschen Lammert ten Velthuis en Dedde Mennes Liefstingh is toegedeelt als kinderlijk deel wegens Menne Liefstingh saeliger en Geertien Bontkes ouderlijke goederen".
Albert noemt zich voortaan Eemsingh.

III d: Remcke Mennes Liefstingh, gedoopt Vlagtwedde, 25-01-1680. Hij sluit op 15-06-1708 een huwelijkscontract (R.A.VIz, 2) met Gartina Catharina Mennens, ged. Vlagtwedde 16-08-1691, ovl. 10-06-1721, dochter van Pieter Bruns Mennens (Bronsema) en Luckjen Deckers.
Bruidegom brengt 1600 car.gld. in, overeenkomstig zijn afboedeling in het huwelijkscontract tussen Lammert ten Velthuis en Dedde Mennes Liefstingh.
Op 15-01-1726 (R.A.VIw, 6) koopt Remcke Mennes te Vlagtwedde het huis en 't hof 't Deckers van Berent Bronsema c.s.
Kinderen: - Peternella volgt IV h,
- Geertien " IV i,
- Menne " IV j.

III e: Lammert Liefstingh ged. Vlagtwedde, 11-02-1683.
Te Vlagtwedde huwde hij op 16-06-1726 Albertien Huistingh, ged. Vlagtwedde, 29-11-1705, dochter van Ham Huistingh en Wendelke Roelofs Binders, te Weende.
Op 31-05-1756 (R.A.VIw, 9) verkoopt Lammert Liefstingh te Weende aan Menne Liefstingh, eveneens te Weende (zie IV b) al zijn vaste goederen aldaar.

III f: Dedde Mennes Liefstingh, ged. Vlagtwedde, 11-07-1686.
Zij sluit op 2-05-1703 een huwelijkscontract met Lammert ten Velthuis, ged. Vlagtwedde, 26-08-1683, zoon van Jan Lammerts ten Velthuis en Wendelke Wubbes ter Waislage. Hun huwelijk werd te Vlagtwedde voltrokken op 24-06-1703. Ze vestigen zich op 't Velthuis onder Vlagtwedde. Bruid brengt 1600 car.gld. in. Broer Berend Liefstingh belooft dat desselfs broer Albert Liefstingh de plaats te Weende, 't Eemsingh, op 1-05-1704 als eigen zal mogen aanvaarden. Verder wordt broer Remcke afgeboedeld, en Lammert wordt genoemd.

Kinderen van III b: Berend Liefstingh en Grietien Haesken:

IV a: Geertien Berents Liefstingh, ged. Vlagtwedde, 29-11-1699, overleden..... in 1733, vlg. de lidmatenlijst. In 1720 trouwde zij met Lammert Suimeringh, ged. Vlagtwedde, 11-12-1698, zoon van Albert Suimeringh en Geertien Coylers.
Op 16-09-1754 (R.A.VIw, 9) scheiden en delen hun kinderen, met hun ooms Menne, te Weende, Willem, te Groningen, en de aangetrouwde oom Berent Berents Smit te Vlagtwedde, het ouderlijk goed.

Berent Berents was op 7-06-1716 gehuwd met Jacobien Alberts Suimeringh, zuster van vader Lammert.

IV b: Menne Berents Liefstingh, ged. Vlagtwedde, 18-11-1703. Te Vlagtwedde trouwde hij op 11-12-1729 met Ykien Hommerkhuizen, ged. Vlagtwedde, 18-11-1708, dochter van ds. Henricus Hommerkhuizen, predikant te Vlagtwedde 1692-1725, en van Tiaduwe Haselhoff.

Op 11-09-1741 (R.A.VIw, 8) verpacht Menne Liefstingh te Weende voor 9 jaren aan Boelman Hubbelingh te Onstwedde drie deymat meedland te Blijham. In 1751 is hij diaken te Vlagtwedde en op 31-05-1756 (R.A.VIw, 9) Koopt hij van Lammert Liefstingh (zie III e) dienst vaste goederen te Weende.

Kinderen: - Berend volgt V a,
- Hendrykus " V b,
- Jan ged. Vlagtwedde 2-04-1736, verder geen gegevens gevonden.
- Tiaduwe, ged. Vlagtwedde, 22-02-1739, als voren.
- Grietien volgt V c.

IV c: Jan Berents Liefstingh, ged. Vlagtwedde, 14-02-1706, ovl. voor 22-12-1734.

Hij sluit op 19-01-1731 een huwelijkscontract (R.A.VIz, 2) met Toebe Harms Buur, ged. Vlagtwedde, 6-07-1710, geb. te Wollinghuizen als dochter van Harm Jans Buur en Jantien (of Gartien?) Freerks Velthuis. Hun huwelijk werd te Vlagtwedde voltrokken op 21-01-1731. Bruidegom trekt in bij zijn bruid te Wollinghuizen. Uit dit huwelijk is een zoon bekend: Harm, ged. te Vlagtwedde, 3-02-1732. Geen verdere gegevens. Toebe hertrouwde te Vlagtwedde, 12-12-1734 met Klaas Geerts, en circa 1745 nogmaals met Geert Hiskes Hulsingh. Zij overleed voor 1749.

IV d: Jantien Berents Liefstingh, ged. Vlagtwedde, 19-02-1708. Op 22-03-1731 sluit zij een huwelijkscontract (R.A.VIz, 2) met Warmke Jans, ged. 12-11-1702, zoon van Jan Jacobs en Jantyn Warmkes. Hun huwelijk werd te Vlagtwedde gesloten op 25-03-1731.

Op 20-03-1749 hertrouwde zij te Vlagtwedde met Jacob Engels; van Jipsin huizen.

IV e: Willem Berents Liefstingh, ged. Vlagtwedde, 20-03-1712, ovl. Groningen, 3-11-1779. Het Burgerboek van Groningen vermeldt hem in 1738. Aldaar huwde hij op 1-01-1739 met Bouchjen Jurriens, wed. van Pieter Beenes, van Zuidbroek. Zij stierf nog in hetzelfde jaar.

Op 20-11-1740 hertrouwde hij met Marghjen Focks, later genoemd Martha Fokkens, van Zuidbroek. Zij overleed in 1785. In R.A.IIIx wordt als beroep van Willem opgegeven: cipier, naderhand heet hij: "caitein van 't Stadsgeweldige". Hij vervulde deze functie van "gevangenisdirecteur" van 1739 tot 1779. Het gebouw, sinds 1664 als zodanig in gebruik, stond in de Popkenstraat. Het werd in de volksmond genoemd: "'t Pontje", vermoedelijk omdat daar ook het ijkwezen gevestigd was.

Kinderen: - Bernardus volgt V d,
- Geertruida " V e,
- Margrieta " V f,
- Fokko " V g,
- Hiltjo " V h,
- Geertjen, ged. 16-02-1753, ovl. 1778.
- Cornelis, ged. 19-04-1756.

IV f: Dedde Berents Liefstingh ged. Vlagtwedde 16-12-1714. Zij sluit op 27-05-1740 een huwelijkscontract (R.A.VIz, 3) met Wessel Berents Braam, zoon van Berent Jans Braam en Gepke Mensens Roosevelt, blijkens haar handtekening) Zij vestigen zich te Noordbroek.

IV g: Wendelke Berents Liefstingh, ged. Vlagtwedde, 14-05-1719. Zij huwde te Sellingen op 10-07-1740 Jan Wilts, wiens ouders toen reeds overleden waren.

Kinderen van III d: Remcke Mennes Liefstingh en Gartine Catharina Mennens.

IV h: Peternella Remckes, ged. Vlagtwedde, 6-06-1710. Zij sluit 27-11-1734 een huwelijkscontract (R.A.VIz, 2) met Ham Jans.

IV i: Geertien Remckes Deckers, ged. Vlagtwedde, 2-10-1712. Zij sluit op 15-03-1736 een huwelijkscontract (R.A.VIz, 3) met Jan Hindriks, later ook bekend als Friese, en Oostfriese.

IV j: Menne Remckes, ged. Vlagtwedde, 14-01-1720. Hij sluit op 10-06-1740 een huwelijkscontract (R.A.VIz, 3) met Wilmtien Hindriks Boelmans.

Kinderen van IV b: Menne Berents Liefstingh en Ykien Hommerkhuizen:

V a: Berend Mennes Liefstingh, ged. Vlagtwedde 1-07-1731, ovl. voor 9-12-1814. Op 4-05-1769 sluit hij een huwelijkscontract met Hillegien Jans Pollingh, ged. Vlagtwedde 1-01-1749, dochter van Jan Geerts Pollingh en Janna Jans Meems. Het huwelijk werd te Vlagtwedde voltrokken op 18-06-1769. Berend hertrouwde te Vlagtwedde op 17-04-1785 met Mettyn Haselhoff, geb. Vlagtwedde, 25-05-1763, ovl Vlagtwedde, 12-01-1819, 'dochter van Heero Derks Haselhoff en Geertien Jans Homes.. Zij hertrouwde te Vlagtwedde, 10-05-1798 met Berend Hendriks Alvering.

Kinderen: Ickjen volgt VI a,
Menne " VI b.

V b: Hendrykus Mennes Liefstingh, ged. Vlagtwedde, 29-11-1733 ovl. te Roswinkel, 12-05-1797. Gehuwd te Roswinkel, 7-02-1772 met Jantien Alberts, weduwe van Roelof Pieters. Het Roswinkeler trouwboek vermeldt, dat bruidegom afkomstig was van "Wierden"j waar Weende mee bedoeld zal zijn. Het Register Haardstedengeld (R.A. Assen) vermeldt hem onder Roswinkel in 1784 en 1794, beide malen met een halve plaats.

Zoon: - Menne Hendriks volgt VI c.

V c: Grietje Mennes Liefstingh, ged. Vlagtwedde, 30-05-1745. Gehuwd 12-06-1772 (huwelijkscontract in R.A.VIz, 4) met Lammert Jans Pollingh, van Jipsinghuizen, zoon van Jan Geerts Pollingh en Janna Jans Meems.

Kinderen van IV c: Willem Liefstingh en Marghjen Focks:

V d: Bernardus Liefstingh, ged. Groningen, 12-10-1741, ovl. Warfum, 31-12-1809 (GDW no. 3972). Hij werd als theologisch student aan de Hogeschool te Groningen ingeschreven op 27-12-1756 en stond als predikant te Warfum sinds 14-10-1764, volgens Duinkerken, "Sinds de Reductie", die hem uitermate rechtzinnig noemt. De Provinciale Groninger Courant bevat in 1810 een overlijdensadvertentie te zijnen name.

Te Warfum huwde hij op 20-08-1767 met Gebbina Janssenius, geb. in 1747, ovl. 10-05-1778, dochter van wijlen de hoveling J. Janssenius en Hilje Iwema, thans - 1767 - weduwe Piccard.

Kinderen: - Martha, volgt VI d,
- Jan ged. Warfum, 19-08-1770, ovl.
4-09-1798, (GDW no. 3986),
- Hillegonda, volgt VI e,
- Willem ged. Warfum, 11-02-1776, ovl.
9-02-1777 (GDW no. 3986),
- Geertruida ged. Warfum, 8-02-1777, ovl.
14-02-1779 (GDW no. 3986)

Ve: Geertruida Liefstingh, ged. Groningen, 16-04-1743, aldaar overleden 17-05-1788.

Gehuwd te Groningen op 26-01-1766 (huwelijkscontract dd 8-01-1766 in R.A IIIIj) met Lubbertus Scheltens, ged. te Groningen, 16-05-1741, koopman, zoon van Reinder Scheltens en Doegien Doedens.

Vf: Margrieta (ook: Margaretha) Liefstingh, ged. Groningen, 22-12-1744, ovl. Loppersum, 21-03-1811. Gehuwd te Thesinge op 14-10-1767 met Henricus Alers, ged. te Bremen, predikant te Thesinge sinds 29-05-1763. Op 10-07-1805 ging hij met emeritaat, woonde als emeritus te Loppersum, waar hij vermoedelijk voor 1812 overleed. De Groninger Courant bevat in 1811 een overlijdensadvertentie ten name van zijn vrouw.

Vg: Fokko Liefstingh, ged. Groningen, 8-08-1747.

Op 9-07-1760 werd hij als student in de theologie ingeschreven aan de Hogeschool te Groningen. Hij stond als predikant te Siddeburen sinds 25-11-1769, te Zeerijp sinds 27-10-1771, daarna te Rauwerd (Fr.) sinds 1-01-1775, alwaar hij ovl op 30-11-1824. Volgens Duinkerken, "Sinds de Reductie" was hij zeer vrijzinnig en een omstreden figuur.

Op 26-09-1773 werd aan hem te Zeerijp attestatie afgegeven om te Rouveen te trouwen met Hendrika Geertruid Sluiter, dochter van ds. W. Sluiter te Rouveen, die op 24-07-1774 te Zeerijp hun zoon Willem Coninck doopte. Deze zal zeer jong overleden zijn.

Kinderen: geb. en ged. te Rauwerd:

- Willem Coninck Liefstingh, geb./ged. 25/27-12-1778
Hij werd op 13-09-1797 als student ingeschreven aan de Hogeschool te Groningen, en ovl. in 1798
vlg. een overlijdensadvertentie in de Groninger Courant.
- Agneta Coninck Liefstingh, geb./ged. 4/15-10-1780,
- Johannes Coninck Liefstingh, volgt VI f,
- Bernardus Coninck Liefstingh, geb./ged. 16/24-02-1788.

Vh: Hiltje Liefstingh, ged. Groningen, 29-09-1750, ovl. Groningen, 7-05-1780.

In 1775 verkreeg hij admmissie tot het Groninger kooplieden-gilde. Te Warfum trouwde hij op 5-08-1778 met Tjitske Mulder, geb./ged. Rauwerd 3/8-07-1759, ovl. voor 16-11-1831, dochter van Zacheus Mulder, secretaris van Rauwerderhem, en van Lucia van Doem.

Dochter: - Margien Liefstingh, ged. Groningen, 4-08-1779,
ovl. Groningen, 16-11-1831 als weduwe van Jan
Doorenbos, woonachtig geweest te Hees (gld.7

Kinderen van V a: Berend Mennes Liefstingh en
Mettyn Heeres Haselhoff:

VI a: Ickjen Berends Liefstingh, ged. Vlagtwedde, 5-08-1786,
ovl. Bellingwolde, 14-09-1807.

Gehuwd te Bellingwolde, 20-06-1805 met Evert Hindriks Bregenbeek, ged. Bellingwolde, 4-07-1773, aldaar ovl. 17-03-1819, zoon van Hindrik Alberts Bregenbeek en Okje Everts. Hij hertrouwde te Bellingwolde op 13-10-1809 met Lammertien Polling, ged. Vlagtwedde, 20-08-1780, ovl. Bellingwolde 26-11-1813, dochter van Lammert Polling en Grietje Mennes Liefstingh (zie V c), en daarna nogmaals op 7-12-1816 met Rikste Hendriks Engels, geb. 15-06-1794, dochter van Hendrik Geert Engels, logementhouder te Bellingwolde, en van Frouwe Freriks.

VI b: Menne Berends Liefstingh, geb. te Weende, 27-01-1788, ovl. Vlagtwedde, 18-02-1857, landbouwer te Weende.

Gehuwd te Vlagtwedde, 9-12-1814 met AaltieiJans Polling, geb. te Jipsinghuizen, 30-04-1797, ovl. Vlagtwedde 29-05-1870, dochter van Jan Lammerts Polling en Geertruida Harms Sterenborg.

Kinderen: - Berend volgt VII a,
- Geertruida " VII b,
- Mettjen " VII c,
- Ikien " VII d,
- Jan geb. 1-04-1827, ovl. Vlagtwedde, 14-04-1827,
- Grietje volgt VII e,
- Janna " VII f.

Zoon van V b: Hendrikus Liefstingh en Jaartien Alberts:

VI c: Menne Hendrikus Liefstingh, ged. Roswinkel, 24-12-1773, aldaar overleden. 26-03-1842.

Op de "lijst van weerbare mannen" (R.A. Assen) is hij vermeld als landbouwer te Roswinkel en gemeenteraadslid.

Het Register Haardstedengeld, Roswinkel, 1804, kent hem als volmacht en belast voor een halve: plaats.

Te Roswinkel huwde hij op 28-06-1805 Jantien Derks, ged. ter-Apel, 30-01-1780, ovl. 1-05-1820, dochter van Derk Wubbelts en Anna Wubbes Hiskes, op het Heem, ter Apel.

Kinderen: - Hendericus volgt VII g,
- Anna " VII h,
- Jantje ged. Roswinkel, 18-05-1813,
- Jantien " " 28-05-1814,
ovl. 10-05-1830.
- Derk " " 9-03-1817, " 19-04-1817.
- Derk " " 2-11-1818, " " 24-12-1821.

Dochter van V d: Bernardus Liefstingh en Gebbina Janssenius:

VI d: Martha Liefstingh, ged. Warfum, 7-08-1768, ovl. te Stedum, 7-02-1851. Gehuwd te Uitwierda, 6-04-1797 met Willem Diderik van Halsema, geb. Wirdum, 10-11-1771, ovl. Stedum, 16-06-1862, zoon van mr. Diderik Frederik Johan van Halsema en Trijntje Tichelaar. Hij was predikant te Weiwerd sinds mei 1794, te Uitwerda sinds 27-11-1796, en te Stedum van 1815 tot emeritaat in 1846.

Dochter: - Catharina Wilhelmina, ged. Uitwierda, 25-02-1790.
(zie VI f)

VI e: Hillegonda Liefstingh, ged. Warfum, 5-09-1773.
Gehuwd te Delfzijl, 10-09-1812 met Diderik Dideriks Frederik Johan van Halsema, geb. in 1781, koopman te Appingedam, zoon van Diderik Frederik Johan van Halsema en Trientje Willems Tichelaar.

Zoon van V g: Fokko Liefstingh en Hendrika Geertruid Sluiter:

VI f: Johannes Coninck Liefstingh, geb./ged. Rauwerd, 14/27-05-1785, ovi. 27-05-1858. Predikant te Hellendoorn. Gehuwd te Stedum, 4-10-1819 met Catharina Wilhelmina van Halsema, ged. Uitwierda, 25-02-1798, dochter van ds. Willem Diderik van Halsema en Marringje (of Martha) Liefstingh. (zie VI d).

Zoon: Willem Diderik, uit Hellendoorn, werd op 30-03-1841 ingeschreven als student aan de Universiteit te Groningen.

Kinderen van VI b: Menne Berends Liefstingh en Aaltje Jans Polling:

VII a: Berend Mennes Liefsting, geb. te Weende, 4-10-1817, ovl. te Scheemda, 7-07-1863. Landbouwer te Westerlee. Gehuwd te Scheemda, 12-06-1845 met Geertje Burema, geb. te Westerlee, 4-05-1825, ovl. te Westerlee, 12-11-1881, dochter van Michiel Jans Burema en Aaltje Edes Edens.

Kinderen: - Aaltje geb. 1-05-1846, ovl. Scheemda, 29-11-
- Alida volgt VIII a, -1862,
- Menne " VIII b,
- Grietje " VIII c,
- Michiel " VIII d,
- Geertruida geb. 21-01-1860, ovl. 22-10-1864.
- Jan geb. 13-09-1862, ovl. 12-03-1864.

VII b: Geertruid Mennes Liefsting, geb. te Weende, 1-03-1820, ovl. te Vlagtwedde, 8-01-1892.

Gehuwd te Vlagtwedde, 5-06-1849 met Wubbe Jans Hommes, geb. te Vlagtwedde, 20-01-1813, aldaar ovi. 2-08-1879, zoon van de burgemeester van Vlagtwedde, Jan Berends Hommes en Elsie Harms Luiringh.

VII c: Mettjen Mennes Liefsting, geb. te Weende, 11-02-1822, ovi. te Nieuw Beerta, 28-02-1873.

Gehuwd te Beerta, 22-05-1845 met Jacob Pieter Dinkla Leemhuis, landbouwer te Nieuw Beerta, geb. te Stapelmoor in Ranover in 1815, ovl. Nieuw Beerta, 26-04-1884, zoon van Hendrik Roberts Leemhuis en Hilje Jacobs Dinkla.

VII d: Ikien Mennes Liefsting, geb. te Weende, 9-10-1824, ovl. te Vlagtwedde, 3-01-1891.

Gehuwd te Vlagtwedde, 11-05-1858 met Jan Hommes, landbouwer te Weende, geb. Vlagtwedde, 29-09-1820, aldaar ovl. 23-04-1900, zoon van Jan Brends Hommes en Elsie Harms Luiringh.

VII e: Grietje Mennes Liefsting, geb. te Weende, 22-02-1834, ovl. te Zuidbroek, 26-11-1909.

Gehuwd te Vlagtwedde, 22-08-1861 met Hillenius ten Have, landbouwer te Meeden, later te Zuidbroek, geb. Meeden, 5-11-1832, ovl. Zuidbroek, 7-06-1890, zoon van Detmer Hillenius ten Have en Geertjen Tjapkes Detmers.

VII f: Janna Mennes Liefsting, geb. te Weende, 1-11-1837, ovl. te Zuidbroek, 19-01-1890.

Gehuwd te Vlagtwedde, 9-10-1868 met Lambert Burema, landbouwer te Zuidbroek, geb. aldaar 14-06-1834, zoon van Jacob Burema en Hebeltje Jacobs Hekman.

Kinderen van VI c: Menne Hendericus Liefsting en Jantien Derks (Wolfs):

VII g: Hendericus Liefsting, geb. te Roswinkel, 25-08-1806, aldaar ovl. 12-07-1881, landbouwer te Roswinkel.

Gehuwd te Emmen, 30-06-1843 met Janna Geerts, geb. te Roswinkel, 25-02-1817, aldaar ovl. 11-11-1884, dochter van Albert Geerts en Lammegien Harms.

Kinderen: - Lammechien volgt VIII e,
- Jantien " VIII f,
- Albertien geb. 2-09-1848, ovl. 9-04-1917,
- Menne geb. 27-09-1851, ovl. 17-03-1853,
- Mettien geb. 15-03-1854,
- Menne geb. 21-03-1856, ovl. 10-12-1900,
- Johanna geb. 9-04-1858, ovl. 2-01-1894.

VII h: Anna Mennes Liefsting, geb. te Roswinkel, 25-05-1809, ged. aldaar 4-06-1809, ovl. Bellingwolde, 19-09-1884.

Gehuwd te Emmen, 10-03-1831 met Jan Derks Bruining, landbouwer, eerst te Roswinkel, en van 1843 - 1870 te Bellingwolde (plaats no. 10, zie "Bellingwolde, vroeger en nu", blz. 67). Hij werd geboren te Roswinkel 4, en aldaar ged. 12-10-1806, ovl. Bellingwolde, 31-01-1877, zoon van Derk Bruining en Aaltje Harms Hein.

Kinderen van VII a: Berend Mennes Liefsting en Geertje (Michiels) Burema:

VII a: Alida Liefsting, geb. te Westerlee, 20-11-1848, ovl. te Groningen, 29-07-1916.

Gehuwd te Scheemda, 19-06-1879 met Tiddo Eppes Engelkes, weduwnaar van Trijntje Dethmers, geb. te Midwolda, 27-07-1847, ovl. te Westerlee, 5-11-1914, zoon van Bruno Berends Engelkes en Ytje Tiddes Tiddens. Ze kochten in 1884 een boerderij te Westerlee van de familie Schrage.

VIII b: enne Liefsting, geb. te Westerlee, 6-08-1851, ovl. te Groningen, 31-05-1920, vervener te Westerlee. Gehuwd te Scheemda, 30-09-1878 met Froubina Hillegonda Vinckers, geb. te Westerlee, 15-12-1855, ovl. 30-09-1907, dochter van Petrus Geerts Jan Vinckers en Pieterke Alberts.

Kinderen: - Petrus geb. 18-07-1879, ovl. 19-05-1880,
- Petrus geb. 31-03-1884,
- Berend Menne volgt IX a.

VIII c: Grietje Liefsting, geb. Westerlee, 10-10-1854, gehuwd te Scheemda, 19-06-1879 met Geert Jans Groeneveld, koopman, geb. te Winschoten, 14-11-1854, zoon van Evert Groeneveld en Geertruïda Bennema.

VIII d: Michiel Liefsting, geb. Scheemda, 8-04-1857, ovl. Westerlee, 2-04-1917, landbouwer te Westerlee. Gehuwd te Scheemda, 26-07-1883 met Katharina Frederika Dethmers, geb. te Westerlee, 7-02-1860, ovl. aldaar 27-1-1934, dochter van Michiel Dethmers en Anje Hamster.

van armlaken, hozen tot tierentijne schoede

Joop Drok

Oude archieven, van welke aard dan ook, leveren oude gebruiken, voorwerpen en-woorden op. Ditmaal lopen we een BEDELINGENBOEK, door, van een Herv.Kerk in Westerwolde, van 1790 tot 1882

De Diaconie had een zeer breed werkterrein. We lezen b.v.:
1810 Den 22 van Sprokkelmaand op voorgaande Kerk Kondiging zijn op door Diaconen uitbesteed Zommigen voor loon te verdie-
nen en anderen om kostgeld te verteren De navolgende personen als Anna ...(volgt familienaam) besteed bij Jan ...(fam.naam) voor een jaar daar verteeren 25 gld.

De dogter van Evert ...besteed bij Rijkens...verteerd een stuk tuin het gebruik voor een jaar en 19 gld. Geerd...besteed bij Ham... verdient in een jaar 16 gld. Jan...besteed bij Beerent... te verdienen is Bedongen om met begin van School te houden na Nieuwe Jaar tot aan Sunte peter na de school te gaan daarbij verdient 9 gld. Een Dogter van Jan...besteed bij H.S....voor een jaar verdient 10 gld ==

1817 hebben wij deijaaken(diaken) Geert... uitbesteed in kost en drank van Mei 1817 tot Mei 1818 en zal verteeren 48.-.- Voldaan den 21 Mei 1818 (werd dus achteraf en in één keer betaald) Jantijn... werd uitbesteed van Mei 1817 tot Mei 1818 en zal verteeren 30.-.- en zal bij Wupke... het naaijen leergin.

Dit zijn maar een paar voorbeelden; ook vele andere voorzieningen moesten worden getroffen, zoals: 1791 Den 25 April Fenne.. inhuist bij Janna... voor een dag brant vuiren van Maij tot maij 1792 ==

Oe gegoede mensen beschikten zelf over een rouwkleed bij de kist man de overledene en later werd dit kleed over het hekwerk over het graf geplaatst. Zij die niet in het bezit waren van een laken huurden dit van de diaconie; het laken werd dan ook "armlaken" genoemd Er werd veelvuldig gebruik van gemaakt. De huur bedroeg voor 1 dag 30 cent en voor 6 weken 1 gld.

Wanneer kennelijk een pupil zelfstandig is geworden, bedankt deze de diaconie voor de zorgen en de diaconie op haar beurt geeft dan een uitzet mee. We lezen althans zeer vaak notities als deze in 1791: Geessijn...bedanken gedaan en tot uitzetting gekregen 1 buissijn 1 doek 1 underste 1 oostrok 2 hemden 1 baijen rok 1 tijrentien schude 1 grijsen schude 1 paar hollen 1 Zthoet(zonhoed) 2 mussen (mutsen) 2 dudels(ook wel duidels) 3 ondermuskens

Jaarlijks verstrekke de diaconie aan talrijke personen de noodzakelijke kleding, in natura derhalve.Ook kwam het voor dat klederen vanuit een erfenis en anderzins ter beschikking van de diakenen kwam. We lezen dan ook bij de verstrekkingen: uit de diakenkist, of "oude"... De berichten zelf zijn vele en eentonig, doch de benamingen zijn wetenswaardig; daarom worden deze verstrekkingen alfabetisch opgesomd met daarbij hetjaartal vermeld. Kennelijk werd elk daar één diaken met de verstrekkingen belast.

In één geval werd zelfs een oorijzer uitgereikt aan een jongedame. Ongetwijfeld zal deze uit een erfenis zijn verkregen en diende derhalve ook te worden verstrekt. We lezen dit in 1790:

Lijsebet toe uitrusting gekregen een grein (rood) beussijn een bostrok een underste een doek een baijen Rok een paar hoosen en twe kimden een tijrentein schilde een grijse Schüde en drie ondermuskels twe dudels toe mussen een oorijdsder

DE KOSTPRIJS DER KLEDING vinden we in de oude diaconie-boeken eveneens terug.

De prijs van de kledingstukken werden in 1800 in guldens, stuivers en duiten aangegeven.

1802 Den 27 Desember Hebben Jan Wilkes ... zijn Twe wigter BeDanken Gedaan Margin en Willemtijn tot uitzetting gegeven

elk een Baijen Rok	6- 4 - .
" " Greien Buisijn	4-.. - .
" " Bostrok	1-19 - .
" Twe Hemde	5-12 - .
" een tierentijen Scude	4-16- 4
" " sunhoed	3- 4 - .
" " paar schoene	3- - .
" " onderste	-16 - 4
" " doek	1-11 - .
" " paar Hosen	1- .
" het voer linnen Daar toe	2- . - .
en het Maaken Garen Haken	
En dezen	2- 4 - .
eik Twe Duidels en onder-	
mutsen	1-15 - 2

36_9 - 2

De diaconie had vrij zeker in haar verstrekkingen geen slaapmuts op haar repertoire, maar indien ze in de diakonie-kist voorkwamen dienden ze vanzelfsprekend ook weer uitgegeven te worden. Zo kreeg in 1798 Albert...een : Liennen Broek en een slaapmusse op zijn hoofd.

Elze ... kreeg: Agte elle en een half Lijnen en het Najen en op dezelfde dag : Geertijn ... Negende half elle Lijnen

Ze kregen dus beide 8/2 el linnen, maar gevarieerd weergegeven!

Het (gedeeltelijk) genoten onderwijs was in 1700 en 1800 een ander begrip dan tegenwoordig. Zoals reeds vermeld fungeerde elk jaar een ander diaken voor het verstrekken van goederen en. het regelen van wat des diakens is. Sommige diakeken schreven de benamingen fonetisch, dus zoals ze klonken. De vermelde jaartallen hebben daarom een dubbelfunctie n.l. zoals ze in het betreffende jaar werden genoemd en zoals de in dat jaar functionerende diaken het heeft geschreven.

armlaken = rouwkleed op het graf, door de diaconie verhuurt aan minvermogenden, voor 0.30 per dag of 1 gld er 6 week.
broek 1790, 1805 (deze benaming werd slechts 2x gebruikt
laaken bukzem 1790; liennen broek 1798; bovenbroek 1843; in ddn adem genoemd: pie en piebuksen 1795; pej buksen 1795;
engels loeren broek- zie Engels ; korte en lange broek 1848;
buissijn 1791; grein (rood) beussijn 1790; boesjen 1805; busin 1809;
beüsien 1795; buisken; buszijn; beusken 1826; Baaisje 1848; buis.
jen 1848; 1 buiske of jak 1872; baantje 1838; zwart baai 1839;
41/2 zward B'aa j 1842; 4 elle Bay 1842; 3, 31/2 en 5 elle Bokbaay 1842; bukt aai 1843; bokbaai 1872

bedde buir; onderbedde 1796 en 1872; beddebuur 1836;
1 beddebuur met vijf pond Kapok 1872;
83/8 ei Boezel; 31/4 el boesel 1872; 23/4 El rood baai 1872

doek 1790 en alle verdere jaren; een halsdoek 1865,1872

2 dudels 1790; 2 duidels 1791; 2 bonte dudels 1807

Dartijn = 13 ;_ dasse ;

diakenkiste= voorraadkist voor kleren verkregen uit erfenis of schenking, om aan minder bedeeden uit te reiken.

Engelsleer 5 elle 1838; 1 1/2 elle Engels leer 1839; 4 1/2 elle Engel leer 1839 4 1/2 elle; 8 elle Engels Leer 1839; een 2, g leeren broek 1841; 2 elle engelsleer 1842; 3x/2 elle engelsleer; en nogmaals 3 1/2 elle engelsleer in 1842; 9 elle engelsleer 1843; 3 el zant engelsleer; 4 El bruin Eng& 1872

ker minkken himtrok 1790; kalminken hemtrok 1797; kalminker hemtrok 1795

hemt, hemden 1790; hembden 1807; hembt 1797; hemtrok 1841; een overhemdrok 1872; mouwen in een hemd 1852; nieuwe mouw in 2 hemdrokken 1865, 1872

holsken 1791; holschen 1196.= klompen(duits v.klompen=holzschuh)

hoosen 1790; hosen 1791; hoozen 1794; anbreide hozen 1826

hoet 1790; zunhoet 1790; zUhoet 1791; hoed 1795; Sunhoed 1802

klien huis buirt = klein huis gehuurd

kap 1826; klompen 1790;

2 elle weefde kante 1795; 2 elle Langet (kant en langet was reide langet=gewerkte rand van witte ondermuts.(roor Altijnl

1 1/2 elle wit katoen 1839; in die jaren ook bloemkatoen.

614 elle wit katoen 1872

kousen 1841; angebreide kousen 1848

2 oude kussens 1848; kleedvoor kinderen)

23/4 el Inlands Katoen 1872; 1 1/2 el katoen tot voer 1872;

4'2 el blaauw katoen 1872

linnen toe een hemt; lijnen; line

gris = is grijs linnen

2 oude bedde lakens 1848, 1865

onder muskels en musk3s en muskens 1790;

2 mussen 1790

twee mollen warke = in dit :eval tuin

1 1/4 el wit molton 1872; 2 1/2 el molton 1872; 1 3/4 el wit molton 1872

2 el merrinao (ongedateerd los vel;tevens verstrekt 2 hemden en een laken) en ook Sannenbonte(hulven?) in 1865

nette voor elk der drie wigter in 1795 (nette komt later regelmatig voor)

oori:isder 1790 ; onderste 1801 (zie onderste)

onderbroek 1841, 1872

peije 1790; pej 1796

paaske=pasen; pool 1836

pette 1838; pet 1841

PILLO in opmars ! voor een man: 2V2 el bruin Pilo 1872; 3 1/2 el 1872;

bruin Pela; zwart Pela; 1 1/2, 3 1/2, 1 3/4 en 12 el bruin Pilo tot voer in 1872; 5 en 6 el zwart Pilo 1872; 5 el gebrande Pilas 1872;

6 el gewoon zwart Pilo 1872; Pilo is duidelijk geschreven en komt vaak voor; ook lezen we nog Pil in en Pilou

laaken Rok 1790; rok 1841; baijen Rok 1790;baaijen onderrok 1852;

Bokbajen rock 1796; streepbaaij rok 1798; bukkanserok en bosrok 1798

knaprok 1800; blauwe rok 1808; voor rok; zwarte Engels Rok 1848;

bovenrok en onderrok 1852; een romp 1865; baijen romp 1872; een haan in een rok 1865.

tijrentein sctide 1790;tijrentien 1791;tierentijen 1802; grijze

schade 1790;schtde 1790;schud met Bunt 1797(bonte schort) scuide

1805; schoet 1826;12 elle schuidegoed 1838;1839 schoedegoed 1839;

schUdegoed 1842;3 1/4 schoidegoed 1842;1 schoeide 1842;schoet 1848

schaule 1790 ; school 1810 54 -
schoene 1790 en daarna
sokken 1836, 1848; 2°5kken 1826
slaapmasse, slaapmuts
underste 1790; onderste 1801, 1/2 el 13 st.
voer = voering; voer linnen 1838
onderrok 1841
viftin = 15 ; vijertijn = 14
41/2 el vieftchafd 1842,00k wel viijschaft; vijschaft 1848
vestje 1852; vest 1852
Wams 1836, 1848; wamboes 1852 ; (korte) jas
Witel; 53/4 elle tot een Witel 1805; 6 el tot een witel 1808, de
el 61/2 st. wistels 1836; wijtels 1809; witel 1841
5 pond wolle en 21/2 pond wille in 1836; 3 pond wolle 1838
2 % wol 1839
6 elle watertwist 1842; 19 elle watertwist 1842; ook 81/2 en 8 elle
3 elle Rombozijde 1843. Waarschijnlijk bombazijn; sterke katoenenstof,
o.a. voor werkbrokken.

~

Nog een enkele woordverklaringen voor een paar woorden een po-
ging daartoe. Wie vult het aan of corrigeert het? Heel graag een
briefje of telefoontje. JD.

Rukskin=is stof voor broek of jas, maar wordt hier niet bedoeld.

Buksen = westerwolds voor broek. Pilo = manchester.

baais, bois,buis= vrouwenjak; engelsleer is stof voor werkkleding.
engelschemden = n wit boezeroen; bokkebaai = grove baai voor onder-
broek en rok. dudel, duidel, doedel = vrouwenmuts.

Kalminken?? wellicht verwant aan(duits) karminen of(het frans)

Carminer =karmozijn en hoogrood van kleur.

Merrinao ?? misschien een herinnering aan de merinos-schaap? Het
schijnt in elk geval eenvoudige japonstof te zijn, glanzige licht

Gekeperde stof. Sangenbonte hozen is waarschijnlijk.De Westfaalse
(Veelse) hozen waren sangen(paars) van kleur. Underste-onderste =
een vrouwenkledingstuk voor onder de jurk en wel een vierkantedoek,
in het midden een hoofdopening; derhalve borst en rug bedekkend. dB
Witel zal hetzelfde zijn als Ter Laan's "Wittenblauw" = wit en
blauw gestreepte rok(stof).-

KANONPLOEG

50 jaar geleden heeft, blijkens de Winschotercourant, de heer
J.Snelter te Wedderveer o.m. 2 zgn. kananploegen, die nog
veel vroeger veel in Westerwolde werden gebruikt, aan het mu-
seum in Groningen afgestaan. Ook vond hij in zijn land op 21/2
meter diepte in het turfveen: oeros-horens van 40 cm lang, en
eerder,op zijn land in Boertange,3 kanonskogels van resp. 22,
14 en 10 pond, die afgeschoten waren ait de vesting Boertange.

IS BELLINGWOLDE NUMMER AIN ?

Het schrijven in het Gronings schijnt nauwelijks 200 jaar oud
te zijn. Terwijl één van de allereerste boekjes in een collec-
tie Grunniger Volksliedjes te vinden is, met als' titel:
De boerenzoon van Bellingwolde als soldaat en als landloper.
(1818) JD.

Het Klooster Ter Apel

DE STADSMEIJERS IN HET KLOOSTER TER APEL. (vervolg)

door C.J.Wegman.

Alvorens in te gaan op de overige klooster-bezittingen volgen hierna verschillende aanvullingen op het eerste deel van dit artikel, verstrekt door mw. Hiskes-Knigge.
Eerste erve op 't Heem:

Willemtien Aikes (ged.23-2-1787) huwt Boertange 18- 4-1808 met Jan Jans Velema.
Aike Nannes x Grietje Klaassens laten op 28- 1-1792 dopen een dochter Elisabeth.
Geertruid Hindriks (ged. 26- 9-1773) moet zijn Geertruid Harms.
Jannes Harms (ged.15-10-1782) huwt Ter Apel 27-11-1807 met Imke Hanssen v.Roswinke
Hille Nannes (x Harm Hindriks Sassen) is gedoopt 29-2-1680 te Vlagtwedde en is een dochter van Nanne Hansen Sterenborgh x Anneke Everts.
Annecke Harms (ged.7-9-1710) is vóór 1739 gehuwd met Roelof Jans.
Tweede erve op 't Heem (1/4 deel):

Hiske (ged.27- 9-1767) is overleden op 5-12-1776 te Ter Apel.
Lammegien (ged.16-12-1770) is overleden op 14-12-1776 te Ter Apel.
Marchien (ged.27-11-1774) is overleden op 5-12-1776 te Ter Apel.
Gebke (ged.18-10-1740) is overleden in mei 1741 te Ter Apel.
Derk (ged.9-6-1755) is ongehuwd overleden op 27-7-1784 te Ter Apel.
Tweede erve op 't Heem (3/4 deel):

Jan (ged. 4-1-1789) is overleden op 17-10-1794 te Ter Apel.
Nanne (ged.18- 3-1770) is ongehuwd overleden op 16-12-1795 te Ter Apel.
Annecke Jans Niemeijer is niet geboren ca. 1703 maar gedoopt op 9-1,1-1709.
Hindrik Geerts Hoitingh huwt 2e Ter Apel op 11-7-1751 met Anke Jochems van Schouwerzijl.
Hebeltje (ged.27-1-1737) is overleden op 30-1 en begraven op 1-2-1743.
Geert (ged. 9-3-1740 is overleden op 26-1 en begraven op 1-2-1743.
De zoons van Geert Niers Knechtering, te weten: Niere huwt met Jantien Alberts en Jan huwt met Roelfien.
Derde erve in het Klooster:

Mense en Annegien (beiden ged. 12-10-1800) zijn in 1800 overleden te Ter Apel.
Albert (ged.19- 6-1793) is overleden op 30- 6-1793 te Ter Apel.
Jan Jans Niemeijer/Thijs (ged.15-I-1713) is overleden op 10-3-1783.
Geert Alberts Thijs (geb. ca. 1679) is overleden op 27-4 en begraven op 2-5-1747.
Albert Geerts Teis (geb. ca. 1652) : ovl. 1719-1722 moet zijn bet. voor graf op 7-11-1718. Trijntje Willems (geb. ca. 1654) : bet. voor graf op 7-11-1718 moet zijn ovl. in 1736.
Luite Alberts (geb. ca. 1689) : huwt te Ter Apel ca. 1719 met Anna Jans moet zijn huwt te Ter Apel 5-6-1719 met Anna Jans van Nendorp.
Vierde erve in het Klooster(3/4 deel):

Klaas Alberts (ged. 27-1-1737) : ovl. in 1781 moet zijn ovl. 26-11-1781.
Berent (ged. 3-3-1743) is overleden in juni 1758 te Ter Apel.
Hebel Jans (geb. ca. 1685) huwt 1e Ter Apel vóór 1710 moet zijn huwt 1e Ter Apel op 16-6-1709 en huwt 2e Ter Apel vóór 1713 moet zijn huwt 2e Ter Apel op 29-1-1713.

Vierde erve in het Klooster (1/4 deel):
Hebeltje Hindriks Hoitingh overlijdt 29- 7-1780 Ter Apel.
Albert (ged. 23-1-1780) is overleden in februari 1780.

Vijfde erve in het Klooster:

Grietje Hindriks Huiting moet zijn Grietje Hindriks Hoiting ; zij is een dochter van Hindrik Jans Hoiting.
Alke (ged. 17-1-1796) is overleden op 5-6-1796.
Jan Wilts (ged. 19-2-1702) is een zoon van Anneke Jans Jolingh.
Albert Jans Ceupers ; geb. ca. 1770 moet zijn ca. 1670.
Grietje Jans Dillinge (geb. ca. 1675) is overleden op 29-3 en begraven op 2-4-1751.
Griete Ellingh (geb. ca. 1609) huwt 2e met ds. Johannes Meijer.
Zesde erve op 't Ossenschot:

Anna (ged. 26-8-1792) is overleden op 16-9-1794 te Ter Apel.
Geert (ged. 10-9-1797) moet zijn Anna (geb. 7-9).
Van Haije Haijes Schot x Albertien Geerts Hoitingh zijn nog de volgende kinderen:
15-12-1799 Geert, 19-5-1805 Frieske (geb. 14-5) en 14-2-1808 Jan (geb. 12-2).
Elisabeth Berents Witkop (ged. 21-9-1710) is overleden op 19-9-1780 te Groningen.
Harm Haijes op 't Ossenschot (geb. ca. 1630) is overleden op 23-1-1697.

Ik dank mw. Hiskes-Knigge voor deze uitvoerige informatie.

DE EERSTE KEUTERIJ OP 'T HEEM.

1789-1819 verhuurd aan Jan Nannes en vrouw.

<u>Jan Nannes Wolfs</u> ged. 11- 3-1753 Vlagtwedde geb. Wollinghuizen z.v. Nanne Hansen en Willemtien Wilts	huwt te Ter Apel met 5- 5-1786	<u>Anna Wubbes Hiskes</u> ged. 6- 4-1755 Onstwedde d.v. Wubbe Hilwerts Koilers en Jantje Jans Hiskes weduwe van Derk Wubbelts
<u>kinderen:</u> 6- 3-1687 Willemtien 3- 8-1788 Nanne Jans huwt 1- 1-1793 Wubbe Jans huwt Onstwedde 21- 4-1793 Willemtien	23- 6-1820 met Hillegien Berents Oolders	met Albertien Berents Oolders
<u>1783-1789 verhuurd aan Derk Wubbels.</u>		

<u>Derk Wubbelts</u> ged. 15-10-1752 Ter Apel ovl. 1783 -1786 Ter Apel z.v. Wubbelt Derks en Hindrikje Hindriks Mulder	huwt te Ter Apel met 26- 4-1778	<u>Anna Wubbes Hiskes</u> zij huwt 2e Ter Apel 5-5-1780 met Jan Nannes (zie boven)
<u>kinderen:</u> 8-10-1780 Jantien 3- 3-1782 Hindertien		
<u>1758-1783 verhuurd aan Wubbelt Derks.</u>		

<u>Wubbelt Derks</u> geb. ca. 1720 Ter Apel ovl. 1777-1783 Ter Apel z.v. Derk Wubbelts en Geertje Jans	huwt 2e Ter Apel met 18- 3-1764	<u>Wubbe Jurjens</u> ged. 20- 2-1735 Vlagtwedde ovl. 23- 7-1773 Ter Apel d.v. Jurjen Jans en Griete Jans Teijningh
<u>kinderen:</u> 28- 3-1765 Geertje Wubbelts huwt Roswinkel 5- 6-1767 Grietje Wubbelts huwt Ter Apel 21-10-1769 Jan ,		

	huwt 1e Ter Apel met 9- 5-1750	<u>Hindrikje Hindriks Mulder</u> ged. 6- 9-1728 Ter Apel ovl. 8-11-1759 Ter Apel d.v. Hindrik Jans Mulder en Trijntje Hindriks Mulder
<u>kinderen:</u>	z.o.z.	

kinderen:

22- 8-1751 Trijntje begr. 21-12-1751 Ter Apel
15-10-1752 Derk Wubbelts > opvolger
1- 1-1755 Hindrik ovl. vóór 8- 1-1756
8- 1-1756 Hindrik begr. 4- 2-1756 Ter Apel
16- 2-1757 Trijntje begr.29-10-1759 Ter Apel

1752-1758 verhuurd aan Wigger Wulf. ??

1728-1752 verhuurd aan Wigbolt Wulfs weduwe.

1689-1728 verhuurd aan Wigbolt Wulf.

(vreemd genoeg is hier steeds sprake van Wigbolt Wulf, zelfs in 1767 op de kaart van Eltjens wordt Wigbolt Wulf als pachter vermeld, hoewel zeker is dat eerst Wubbelt Derks en later zijn zoon Derk deze keuterij hebben gepacht)

Derk Wubbelts huwt met Geertje Jans Ter Wisch
geb. ca. 1685 Tet Apel ca. 1715 geb. ca. 1688 Ter Wisch
ovl. vóór 1736 Ter Apel begr.17-5-1759 Ter Apel
z.v. Wubbelt Derks d.v. Jan Boeles Ter Wisch
en Marchien Jans en Janna

kinderen:

19- 7-1716 Janna Derks huwt vóór 1750 met Albert Willems
8-11-1717 Marringje Derks huwt Vlagtwedde 30-10-1739 met Hiske Berents Witkop
ca. 1720 Wubbelt Derks > opvolger

Wubbelt Derks huwt te Ter Apel met Marchien Jans
geb. ca. 1640 Ter Apel vóór 1679 geb. ca. 1654
ovl. 1699-1708 Ter Apel ovl. vóór 1708 Ter Apel
z.v. Derck Wulfs

kinderen:

ca. 1683 Hille Wubbelts huwt Onstwedde 27- 3-1708 met Geert Jans
ca. 1685 Derk Wubbelts > opvolger
ca. 1687 Jan Wubbelts ongetrouwd overleden/begraven 19- 3-1754 Ter Apel
ca. 1692 Anneke Wubbelts huwt Vlagtwedde 25- 6-1717 met Roelf Gerrits
ca. 1695 Albertien Wubbelts huwt vóór 1734 met Hindrik Gelling Schoolmeester
1637-1689 verhuurd aan Derck Wulfs.

Derck Wulfs huwt met N._____Wigbolts ??
geb. ca. 1606 ca. 1637 geb. ca. 1612
ovl. vóór 1679 Ter Apel d.v. Wigbolt Jans Timmerman

kinderen:

ca. 1640 Wubbelt > opvolger
1635-1637 verhuurd aan Wigbolt Jans Timmerman.

Wigbolt Jans Timmerman huwt met N. N.
geb. ca. 1580 ca. 1610
ovl. in 1637 Ter Apel

kinderen:

ca. 1712 N. Wigbolts > opvolgster ??

Opmerkingen:

Het angeven van de personen die pachtten van het Klooster blijkt niet altijd even betrouwbaar; vaak worden personen genoemd die al zijn overleden. Mogelijk dat Wubbelt een verbastering is van Wigbolt. .

Op 31- 8-1720 verkopen Derck Wulf x Gesijen Hindriks tot Weender in O.Friesland bezittingen te Vriescheloo aan Boelman Heijes x Aijcke Berents. Mogelijk hebben de Wulf's deze keuterij onderverhuurd aan de Wubbelts; dat gebeurde n.l. meer.

DE TWEEDE KEUTERIJ OP T'EICKENHORST.

1777-1819 verhuurd aan Albert Jans Ter Horst en vrouw.

<u>Albert Jans Ter Horst</u> ged. 2- 2-1749 Ter Apel ovl. 6- 3-1819 Ter Apel ber. schoolmeester z.v. Jan Alberts Ter Horst en Trijntje Geerts Teis	huwt 2e Ter Apel met 5- 5-1786	<u>Janna Haijes Schot</u> ged.16- 5-1762 Ter Apel d.v. Haije Haijes Schot en Frieske Jans Hommes
---	-----------------------------------	---

kinderen:

15- 7-1787 Albertien Alberts huwt Ter Apel 12-10-1809 met Nanne Aikes Schoolmeester

huwt 1e Ter Apel met 12- 4-1778	<u>Geesje Hiskes</u> ged.20- 2-1757 Onstwedde ovl.1780 -1786 Ter Apel d.v. Hiske Alverts
------------------------------------	---

kinderen:

1- 1-1780 Trijntien Alberts huwt Ter Apel 8- 5-1807 met Jan Ernestus Hommes en Sibille Jans Thedingh

1746-1777 verhuurd aan Jan Alberts Ter Horst.

<u>Jan Alberts Ter Horst</u> geb. ca. 1720 Ter Apel begr.27-6-1776 Ter Apel z.v. Albert Jans Ter Horst en Aaltje Lubberts Volen	huwt 2e Ter Apel met 13- 6-1756	<u>Trijntje Luites Teis</u> ged. 2- 6-1726 Ter Apel ovl. na 1778 d.v. Luite Alberts Teis en Anna Jans
---	------------------------------------	---

kinderen:

17- 4-1757 Anna Jans huwt Roswinkel 20- 4-1777 met Willem Luppes Kielema

huwt 1e Ter Apel met 26- 5-1743	<u>Trijntje Geerts Teis</u> ged.23- 1-1718 Ter Apel begr.14-2-1754 Ter Apel d.v. Geert Alberts Teis en Anne Jans Dinklage
------------------------------------	---

kinderen:

12- 7-1744 Anneke Jans huwt Ter Apel 4- 4-1763 met Jan Luitjes
23- 4-1746 Aaltje Jans huwt met Ebbo Harms
2- 2-1749 Albert > opvolger
idem Geert

Omdat Jan Alberts Ter Horst (geb. ca.1665) zijn zoon overleefde, werd deze laatste nooit als pachter vermeld. Deze zoon, Albert Jans Ter Horst (geb. ca. 1696) heeft wel op deze keuterij gewoond en daarom wordt zijn familie hierna beschreven....

<u>Albert Jans Ter Horst</u> geb. ca. 1696 ws. Onstwedde begr.26-12-1743 Ter Apel z.v. Jan Alberts Ter Horst en Jantje Hindriks Tuinckers	huwt Ter Apel met ca. 1720	<u>Aaltje Lubberts Ter Horst</u> ged.14- 7-1700 Ter Apel begr.12-1-1774 Ter Apel d.v. Lubbert Lubberts Volen en Harmtje Berents Ter Horst
---	-------------------------------	---

kinderen:

ca. 1720 Jan Alberts > opvolger
ca. 1722 Berent Alberts huwt Ter Apel 19- 3-1779 met Wupke Geerts
22-10-1724 Harremke
7-12-1727 Hendrik
13- 3-1740 Luppe Alberts huwt 1e Onstwedde 22-11-1761 met Hille Jans
huwt 2e Onstwedde 1-11-1767 met Rixte Heijes

1722-1746 verhuurd aan Jan Alberts en Jantje Hindriks.

Jan Alberts x Jantje Hindriks zullen zijn in gaan wonen bij hun schoondochter Aaltje Lubberts Ter Horst (als erfgename van haar ouders).

Jan Alberts Ter Horst huwt met Jantje Hindriks Tuinckers
geb. ca. 1665 na 1695 geb. ca. 1663 Vlagtwedde
begr. 2- 4-1747 Ter Apel ovl. vóór 1736 Ter Apel
z.v. Albert N. d.v. Hindrik Hindriks Tuinckers
en Annecke Goeckes
wed. van Harm Jans van Tuinen

kinderen:

Onstwedde ? ca. 1696 Albert Jans > opvolger
Onstwedde 2-10-1701 Fennigje Jans huwt Vlagtwedde 18-5-1730 met Roelf Gerrits
Onstwedde 14- 6-1705 Wendel Jans huwt Onstwedde 28- 2-1734 met Hensum Hensums
1701-1722 verhuurd aan Lubbert Lubberts en Harmtje Berents.

Lubbert Lubberts Volen/Ter Horst huwt 2e Ter Apel met Alcke Harms
geb. ca. 1670 in 1703 geb. ca. 1678
ovl. vóór 1714 Ter Apel begr. 16-11-1742 Ter Apel
z.v. Lubbert N. d.v. Harm N.

kinderen:

6- 7-1704 Harm Lubberts huwt vóór 1736 met Jantien Alberts

huwt 1e Ter Apel met Harmtje Berents Ter Horst
ca. 1699 geb. ca. 1674 Ter Apel
ovl. 24- 7-1702 Ter Apel
d.v. Berent Jans Ter Horst
en Jantien Harms Sassen

kinderen:

14- 7-1700 Aaltje Lubberts > opvolgster
9- 7- 1702 Berent
1695-1701 verhuurd aan Berent Jansen Horst.

Berent Jans Ter Horst huwt te Ter Apel met Jantien Harms Sassen
geb. ca. 1646 Ter Apel ca. 1676 geb. ca. 1651 Roswinkel
ovl. 24- 3-1699 Ter Apel begr. 16-4-1738 Ter Apel
z.v. Jan Berents Ter Horst d.v. Harm Sassen
en Harmtje Thomas

kinderen:

ca. 1676 Harmtje Berents > opvolgster
ca. 1680 Hindrikje Berents
ca. 1683 Wupke Berents huwt Ter Apel vóór 1711 met Jan Geerts
ca. 1685 Harm Berents huwt 1e Vlagtwedde 26- 5-1715 met Griete Hindriks
huwt 2e Vlagtwedde 11-12-1732 met Gepke Warneckes

1689-1695 verhuurd aan Harmke Thomas, weduwe van Jan Berents Horst en haar zoon
Berent Jans Horst.

1664-1689 verhuurd aan Jan Berents op 't Eickenhorst.

Jan Berents Ter Horst huwt te Ter Apel met Harmtje Thomas
geb. ca. 1620 ca. 1646 geb. ca. 1623
ovl. 17- 4-1696 Ter Apel ovl. na 1689 Ter Apel
z.v. Berent N. d.v. Thomas Steentien

kinderen:

ca. 1646 Berent Jans > opvolger
1635-1662 verhuurd aan Thomas Steentien.

Thomas Steentien huwt ca. 1623 N. N.
geb. ca. 1593
ovi. 1656 -1664 Ter Apel

kinderen:

ca. 1623 Harmtje Thomas > opvolgster

DE MOLENS VAN 'T KLOOSTER.

De korenmolen, de oliemolen en de woning in de poort.

1801-1819 verhuurd aan Trijntje Hindericus Mulder.

(het betreft hier 1/8 van een erve in de boerweiderij en grondpacht voor de woning)

Trijntje Hindericus Mulder huwt te Ter Apel met

ged.23- 3-1754 Ter Apel 27- 3-1780

ovl.13- 3-1818 Ter Apel

d.v.Hindericus Hindriks Mulder

en Wendel Lammerts Ten Velthuis

kinderen:

14- 2-1781 Wendel

21- 4-1782 Hendericus

6- 7-1783 Nanne Hansen

9- 4-1787 Boele Hansen huwt Ter Apel 26- 5-1808 met Marchien Harms Stikker

4-12-1791 Wendel Hansen huwt Boertange 10-4-1814 met Hiske Harms Stikker

1789-1801 verhuurd aan Hindericus Mulder (1/8 van een erve en grondpacht als boven)

1752-1789 verhuurd aan Hindericus Hindriks Mulder (de korenmolen en de woning in de poort).

De woning in de poort, waarin zich de oliemolen bevond, werd in 1789 aangekocht. De korenmolen zal in de pacht van het 1/8 erve zijn begrepen want in de boedelscheidingen van 1801 noch in 'die van 1822 wordt de korenmolen vermeld.

Hindericus Hindriks Mulder huwt te Ter Apel met

ged.13- 7-1722 Ter Apel 28- 4-1748

ovl.18- 3-1801 Ter Apel

z.v. Hindrik Jans Mulder

en Trijntje Hindriks Mulder

kinderen:

4- 3-1752 Hindrik begr. 20- 7-1752 Ter Apel

idem Lammert Hendericus huwt Ter Apel 24- 6-1791 met Geertien Heijes

23- 3-1754 Trijntje Hendericus > opvolgster

23- 5-1756 Dedde

Hans Nannes

ged.20- 5-1751 Vlagtwedde

ovl. 1- 7-1794 Ter Apel

z.v. Nanne Hansen

,en Willemtien Wilts

Wendelke Lammerts Ten Velthuis

geb. ca. 1725 Vlagtwedde

begr.26-11-1774 Ter Apel

d.v. Lammert Jans Ten Velthuis

en Dedde Mennes Liefstingh

1746-1752 verhuurd aan Trijntje Hindriks, weduwe van Hindrik Jans.

1718-1746 verhuurd aan Hindrik Jans en Trijntje Hindriks.

(het betreft hier: "de koormolen vlgs. apostille van 26-11-1718 (exempt de olijmolen) staende in 't Clooster, met het landt en de woninge in de poorte")

Trijntje Hindriks Mulder

geb. ca. 1690 Ter Apel

begr.26-5-1747 Ter Apel

d.v. Hindrik Hindriks Mulder

en Hindrikje Jans Nije Schuiringh

kinderen:

11- 1-1719 Janna Hindriks huwt Vlagtwedde 21-11-1738 met Wubbe Remkes Wiebeling

13- 7-1722 Hindericus Hindriks > .opvolger

6- 5-1724 Jan begr. 21- 7-1747 Ter Apel

6- 9-1728 Hendrikje Hindriks huwt Ter Apel 9-5-1750 met Wubbelt Derks

25-10-1733 Klaas begr. 19- 2-1754 Ter Apel

8- 6-1738 Grietje (geb.2-6) begr. 13- 6-1738 Ter Apel

5- 6-1739 Hindrik begr. 2-7-1739 Ter Apel

idem Harm begr. 2- 7-1739 Ter Apel

19- 3-1741 Jantje (geb. 17-3)

Hindrik Jans Mulder

geb. ca. 1687 Ter Apel

begr.16-6-1741 Ter Apel

z.v. Jan Claesen

en Janna (Hindriks ?)

1695-1718 verhuurd aan Hindrik Hindriks Mulder.

(het betreft: de Coormolen (exempt de olijmolen) in 't Clooster staende, met het landt en de woninge in de poorte so de olde mulder heeft gebruikct)

Hindrik Hindriks Mulder huwt te Ter Apel met Hindrikje Jans Nije Schuiringh
 geb. ca. 1660 Ter Apel ca. 1690 geb. ca. 1665
 ovl.24- 4-1742 Ter Apel
 z.v. Hindrik Hindriks Mulder
 en Trijntje Willems
kinderen:

ca. 1690 Trijntje Hindriks > opvolgster
 8- 1-1702 Jan
1670-1695 verhuurd aan Hindrik Hindriks Mulder. (de Coormolen en de poortwonir

Hindrik Hindriks Mulder huwt met Trijntje Willems
 geb. ca. 1630 ca. 1660 geb. ca. 1635
 ovl.12- 1-1702 Ter Apel ovl.24- 5-1697 Ter Apel
kinderen:

ca. 1660 Hindrik Hindriks > opvolger
1666-ca.1670 verhuurd aan Hiske Ter Borgh. (de koren- en de oliemolen)

Hiske Alberts Ter Borgh

In 1665 worden de beide watermolens door de troepen van de bisschop van Munster zodanig beschadigd dat alleen de korenmolen wordt hersteld. De oliemolen wordt blijkbaar verplaatst naar de woning in de poort. Het zal dan een rosmolen of een hondemolen zijn geworden.

1655-1666 verhuurd aan Harmen Jans Wijter. (de twee watermolens)

Harmen Jans Wijter verdere gegevens onbekend

1643-1655 verhuurd aan Harmen Harmens de Wijter.

Ham Harms de Wijter zie ook het 4e erve

1637-1643 verhuurd aan Jan Jansen.

betreft: "de beijde watermoelens, soo kooren als oli-moelen (in 't Clooster gesett volgens consent in dato 1466) sijn in 't begin van anno 1637 niet verhuirt maer door sa: Wigbolt Jans Timmerman gebruijct tot profijjt der meijers. Maar desen anno 1637 comende toe verstarven, hijr die moelens anno 1637 verhuirt aen Jan Jansen...."

Jan Jansen verdere gegevens niet bekend

Voor Wigbolt Jansen Timmerman zie de le keuterij.

HET BACKHUIS IN 'T KLOOSTER

Het backhuis is door de Bisschoppelijcke troupen gededolierd; de resterende materialen afgebrocken en gebruijct voor 't Clooster. Berent Gansevoort met vrouw en kinderen mogen gebruijcken 1/4 van 't 4e erve (zie aldaar).

1640-1666 verhuurd aan Berent Gansevoort.

Berent Gansevoort zie het vierde erve (1/4 deel)

DE POORTCAMER.

1789-1819 verhuurd aan Alverig Hindriks Sassen en Leentje Jans.

(het betreft: 1/8 van een erve in de boerweiderij en grondpacht voor de in 1789 gekochte woning)

1777-1789 verhuurd aan Alverig Hindriks Sassen en Leentje Jans.

(het betreft hier de poortkamer)

<u>Alverig Hindriks Sassen</u> ged. 1- 1-1747 Ter Apel ovl.22- 3-1830 Ter Apel z.v. Hindrik Harms Sassen en Geertruid Alverigs Ter Haar	huwt te Ter Apel met 18- 3-1770	<u>Leentje Jans Teis</u> ged.29- 1-1741 Ter Apel d.v. Jan Jans Niemeijer/Teis en Grietje Geerts Teis
---	------------------------------------	---

kinderen:

ca. 1770 (Pekela) Hindrik Alverigs huwt Ter Apel 2- 5-1797 met Jantje Harms
4-10-1772 Jan Alverigs huwt le Roswinkel 26- 4-1798 met Fenne Jans

|2e Ter Apel 18- 5-1800 met Harmke Geerts

2-10-1774 Aike

13-10-1776 Albert Alverigs huwt Ter Apel 8- 5-1807 met Willemtje Alberts

23- 8-1778 Grietje

29- 7-1781 Aike Alverigs ongehuwd overleden in 1800

7-12-1783 Geert

10- 9-1786 Gerrit

1764-1777 verhuurd aan Nanne Harms Sassen. (de poortkamer)

<u>Nanne Harms Sassen</u> ged.27- 8-1712 Ter Apel begr.10-4-1773 Ter Apel z.v. Harm Hindriks Sassen en Hille Nannes Sterenborgh	huwt te Sellingen met 16- 1-1746	<u>Albertien Alverigs Ter Haar</u> geb. ca. 1722 Ter Haar ovl. in 1782 Ter Apel d.v. Alverig Wubbes en Lucke Boelmans Ter Haar
---	-------------------------------------	--

kinderen: (ged. t/m 1758 te Sellingen; daarna te Ter Apel)

16-10-1746 Hillegien Nannes huwt Ter Apel 4- 6-1780 met Jan Hindriks Potze

12- 5-1748 Alverig Nannes begr. 12-12-1771 Ter Apel

4- 4-1751 Lucke

29- 4-1753 Harm Nannes huwt Ter Apel 17- 4-1785 met Willemke Harmannus Twiest

6- 3-1756 Hindrik Nannes begr. 17- 7-1778 Ter Apel

24- 9-1758 Ancke Nannes huwt Ter Apel 12- 4-1789 met Wilt Harmannus Twiest

2-12-1763 Boele Nannes begr. 18- 4-1776 Ter Apel

10- 8-1766 Aijcke

1758-1764 verhuurd aan Ham Jans.

Harm Jans

welke persoon hier wordt bedoeld is onbekend

1740-1758 verhuurd aan Geert Alberts Smit. (geërfd van zijn tante IJmel Jans in 1735)

<u>Geert Alberts Smit</u> geb. ca. 1685 Ter Apel begr.14-1-1764 Ter Apel z.v. Albert Heijlcke en Antke Jans Smit	huwt te Vlagtwedde met <u>Fenne Jans</u> h.c. 28- 1-1735	<u>Fenne Jans</u> geb. ca. 1710 begr.16-4-1775 Ter Apel
--	---	---

kinderen:

18-12-1735 Annegien Geerts huwt Sellingen 8- 4-1764 met Oolcke Heijes Waarsing

6- 9-1737 Willemtje (geb.2-9) Geerts huwt Ter Apel 31- 5-1767 met Luite Harms

12- 7-1739 Albert Geerts (geb.5-7) huwt Ter Apel 24- 4-1768 met Tijbe Lammerts

28-10-1742 Jan

30- 8-1745 Geert

1701-1740 verhuurd aan Geert Jans en IJmeltien Jans.

<u>Geert Jans Smit</u> geb. ca. 1660 ovl. v66r 1732 Ter Apel	huwt te Ter Apel met ca. 1700	<u>IJmel Jans</u> geb. ca. 1670 ovl. na 1735
--	----------------------------------	--

kinderen: gene

1666-1701 verhuurd aan Jan Harmens Snijder.

Jan Harms Snijder verdere gegevens onbekend

1643-1666 verhuurd aan Geert Jans Snijder.

Geert Jans Snijder verdere gegevens onbekend

Voor 1643 werd de poortkamer niet verhuurd.

Dit artikel geeft geen volledig beeld van de verhuurde bezittingen van het Klooster doch alleen die, welke vanaf 1637 of daaromtrent zijn verpacht. Vanaf 1728 worden regelmatig stukjes grond verpacht waarop huizen worden gebouwd. Op deze bezittingen, welke in 1829 (invoering kadaster) particulier eigendom blijken te zijn, hoop ik in het "boerderijenboek" nader te beschrijven.

OPKOMST BOEKWEIT, ten koste van het wild. Joop Drok

...—

Tussen 1875 en 1880 werden in de prov.Groningen jaarlijks zo'n 400 jachtakten uitgereikt, doch het jachtveld gaat langzamerhand door allerlei omstandigheden en oorzaken, achteruit. Enerzijds kan het wéér van invloed zijn, b.v. sterke en langdurige regens, die de patrijzenteelt grotendeels doet mislukken, doch anderzijds is het intensivere bewerking van het land, b.v. het invoeren van rijenteelt, debet aan de achteruitgang van de wildstand; ook werd er veel bouwland herschapen in grasland, hetgeen minder schuilmogelijkheden aan het wild biedt.

Het Bellingwolder veld stond altijd bekend als een uitstekend jachtgebied voor haas, patrijs en korhoenders. Het aantal jagers verdubbelde binnen vijf jaren, terwijl het te bemachtigen wild per seizoen, binnen vijf jaren met 4596 terugliep

Een ander oorzaak van terugloop der wildstand, was zo mogelijk even rampzalig. In 1840 wordt veen en ander woest en onbebouwd land, langzamerhand verhuurd voor het aanleggen van boekweitvelden. Vooral in 1877 toen de eerste verhuringen weer ter sprake kwamen, nam het grote omvang. Het geschikt maken (cultivering) ter beboekweiting, die met branden gepaard ging, vernietigde de kweekplaatsen van het daar thuishorende wild.

De dalgronden werden in die jaren ook verandert in vruchtbare akkers; terwijl in die tijd men voortdurend leest van loslopende windhonden en stropers, die enorme massa's patrijzen vingen. De in het jachtveld wonende kinderen raaptten vooral patrijs- en korhoender-eieren, voor de jeugd een bijverdienste. De broodjager, die dag en nacht en zon- en werkdagen jaagde, waren in de ogen van de overige jagers ook een bedreiging van de wildbaan. De instanties dienden betere controle- en voorschriften uit te vaardigen! Wedde bestreed de hazewindhonden door een veel hogere belasting, terwijl sluiting der jacht tot 1, oktober een noodzaak werd geacht. Alleen bij strenge winters komen er in Wedde wilde ganzen voor. Vanuit Wedde werd in de Pekel A, aal en in de Westerwoldse A, baars en snoek gevangen.

In 1880 telde de prov.groningen nog 100.000 schapen en lammeren, Meld Vlagtwedde 2684 bijenkorven; Onstwedde 300;Nw.Pekela 319;Bellingwolde 150;Slochteren 2109 en Leek 1000 stuks korven.

Het boekweit heeft trouwens maar kort furore gemaakt.Het had een beschot van 16-24 hl per ha,tegen 6-8 gld per hl van 60-66 kg. Evenwel , er waren vele misoogsten; het product was moeilijk oogstbaaren bewerking, bemesting, enz. bood alternatieven!-(gegevens ontleend aan prov.gron. jaarverslag)

..

Het Rechtswezen in Westerwolde voor de Franse tijd. E.G.Schrage

In 1794 verscheen een reeks boeken, getiteld "Tegenwoordige Staat der Verenigde Nederlanden". Het 21e deel er van geeft een beschrijving van "Stad en Lande", waarvan het 5e hoofdstuk handelt over de Heerlijkheid Westerwolde, waarin o.m. een "beschouwing van het regtswezen aldaar, oudtijds en heden-daags, van het Pagtgerigt, enz."

Hierin vinden wij gegevens over het Crimineel Gerigt en genoemd Pagtgerigt. We laten deze tekst hier volgens

Nadat de Staaten Generaal na 1594 meesters van dit gewest geworden waren voerden die een Crimineel gerigt in, bestaande uit den Drost, de beide Rigteren en eenige Landsbyzitteren zijnde de Drost het hoofd en die geen op wiens last de in hetzelfde neeming moest geschieden. En aldus bestaat het nog, behalven dat nu het getal der Landsbyzitteren slegts twee is, uit ieder Regtsstoel een. (--) Voor 1749 oordeelde dit Crimineel gerigt in alle lijfstraffelijke zaken, zonder eenig beroep of herziening, maar hetzelfde is na dien tijd tot eenen waren zegen voor de ingezetenen, ook onderworpen gemaakt aan de herziening en goedkeuring van de Hooge Gerigtskamer van Stad en Lande.

Buiten dit gerigt is hier ook nog een P a g t g e r i g t, wel mede bestaande uit den Drost, de beide rigters en drie eigenerfde ingezetenen, maar dat deszelfs gezag alleen ontleent van de Heeren Raaden van Staat. Te weten tot onderhoud der schansen en van het krijgsvolk, met de gevolgen van dien, is Westerwolde door Hun Hoogmogenden gesteld op een jaarlyksche schatting, die opgebracht wordt in handen van eenen Generaliteits Ontvanger. De gewoone middelen, vooral die de consumptie betreffen, worden meest over de dorpen aangeslagen naar zekere quotisatie, maar zommige worden op eene andere wijze geheven.

Over verschillen nu welke wegens die heffing en opbrenging onder de ingezetenen, den ontvanger, en verdere bedienden kunnen ryzen, oordeelt dit Pagtgerigt, en van deszelfs vonnissen moet men zich beroepen op den Raad van Staat. Deze Raad handelt daarin met het uitgeven van beveldschriften, bepalingen der straffen, verlenen van ordres op den Drost en Rigteren, dusdanig dat de Regeering van Groningen meermalen vermeend heeft in haar regtsgebied over Westerwolde bekort te worden, en daartegen zig verzet.

De opgenoemde Raad zendt wyders alle jaaren twee gemachtigden herwaarde om de vestingwerken opteneemen, de verpagting der middelen en andere voorkomende zaaken af te doen, edoch voor dat die Heeren hier komen worden hun toegevoegd twee anderen één uit Friesland en één uit Stad en Lande, waarna die gezamenlijk de opneeming doen, en de benodigde werken uitbeesteden, of daartoe de bevelen afgeeven. De reeden hiervan is dat opgewelde beide Provinciën mede dragen in de kosten dier vestingwerken, in deezer voegen dat de Generaliteit opbrengt de helft, Friesland een derde, en Stad en Lande het overig zesde gedeelte."

MIDWINTERBLAZEN A.Eenjes

OOK IN WESTER WOLDE

De oudste vermelding van het midwinterblazen dateert uit het laatst van de vijftiende eeuw (Vederrijn). S.J. van der Molen verzet zich tegen de bewering van Henriette van Lennep, dat het een gebruik zou zijn uit een voor-christelijk verleden. Dat lijkt hem een wat al te gemakkelijke verklaring. Hij ziet een duidelijke verwantschap met het Friese Sint-Thomasluiden, dat vooral in Heerenveen werd aangetroffen. In 1957 vond het nog plaats in Katlijk, Oudehorne en Brongerga. De term: "Sint-Thomasluiden" wijst op de late middeleeuwen, toen werd het ook in een groter gebied dan nu beoefend. Het gebeurt in de tijd van de "Wilde Jacht", als kwade geesten door het luchtruim zweven en meedoen aan de grote worsteling tussen de duisternis en het licht, waaraan de mensen deelnemen door het luiden van de klokken.

Niemand denkt nu nog aan een eventuele heidense oorsprong van dit gebruik.

Het luiden mag niet beginnen vóór de twaalf klokkenslagen, die het middernachtelijk uur aangeven, weggestorven zijn. Het is een eer de eerste te zijn, die met het luiden begint. Vroeger was dit in een groter gebied bekend, in heel z.o. Friesland tot in het gebied van de provincie Groningen. Net als het midwinterhoornblazen is het nu ingekrompen tot een kleiner relictgebied. E venals in Twente verkondigen de Friese klokken nog heden ten dage dat Christus is geboren, dat het Licht is verschenen over een donkere wereld. Op deze manier kunnen we ook het midwinterhoornblazen beter begrijpen. Midwinter is een tijd van voorbereiding op een nieuw licht. Midwinterdag is de eerste kerstdag. Midwinter wordt ook verklaard als de kortste dag, het kerstfeest.

Ook in het woordenboek van de Soester Börde (Nedersaksisch Instituut, Groningen) komt het woord: mirrewinter voor (West-faalse samenhang). In een oude oorkonde uit Oldenzaal van het jaar 1351 komt het woord midwinter voor als: mede-winter, (bericht van de Schepenen).

Het verjagen van de midwinterdemonen betekende niet alleen het einde van een bepaald tijdsbestek, maar ook de reinigende opheffing van het afgelopen jaar en de voorbijgane tijd.

De herders met hun koehoorns in oude tijden verklaren veel wat het midwinterhoornblazen betreft, dat in Duitsland "Adventsblazen" genoemd wordt. Het trekken naar de kerk zoals in Tubbergen en Oud-Schoonebeek is te begrijpen als een traditioneel "kerstspel", evenals het Schepersblazen tijdens het "Gloria" van de nachtmis in plaatsen als b.v. Lönigen, Hemsens, Sögel en Aschendorf.

In zijn huidige vorm draagt het gebruik een christelijk karakter, dat in de late middeleeuwen en tijdens de contra-reformatie belangrijke impulsen ontving (Twente).

Men kan zich afvragen, hoe het mogelijk is geweest, dat het midwinterhoornblazen in de Gelderse Achterhoek, in Twente, z.o. Drenthe en Westerwolde werd beoefend.

Het boerenhuis met de houten topgevel, vakwerk wanden en

oogstberging op de zogenaamde "slieten"

(Nieuwenhuis, Onstwedde) heeft sinds de veertiende eeuw ook in genoemde streken van Oost-Nederland ingang gevonden. We hebben hier te maken met een culturele samenhang met Westfalen, die zeker tot plm. 1600 zeer belangrijk geweest is. Taalkundig en volkskundig gezien wordt dit sterk geïllustreerd door het woord voor de grote achterdeur van het driebeukige hallenhuis; in Westerwolde, Twente en Schoonebeek de "niendeur" of "nederdeur".

Het Westfaalse gebied ten oosten van de staatsgrens toont hetzelfde woordbeeld. Door deze gegevens uit de historische volkskunde kon wijlen professor K. Heeroma in Groningen, hoogleraar in de Nedersaksische taal- en letterkunde tot een betere datering van Westfaalse invloeden komen.

Uit de studies van prof.dr. H.J. Keuning is bekend welke remmende werking moerasgordels uitoefenen ten opzichte van vernieuwingen uit alle windstreken.

DE VORM VAN DE HOORN

De midwinterhoorn als volksinstrument herinnert aan een ver muzikaal verleden. De voorgeschiedenis van dit instrument is fragmentarisch, het moet bij gedocumenteerde gissingen blijven wat betreft zijn oudste gedaante. Volgens bepaalde onderzoekers en de ethno-musicologe Jonkvrouw Van Lennep zou de oorsprong van het instrument gezocht moeten worden in Midden Azië. In de jongste Steentijd zou de houten hoorn, evenals de hoorns van berkenbast, via de expansie van herdersculturen in West-Europa zijn doorgedrongen tussen 4000 en 2000 jaar voor Christus.

Op Madagascar komt heden ten dage nog een bamboe trompet voor, die als uiteinde een als beker fungerende runderhoorn draagt. Het mondstuk is schuin afgesneden, net als bij de huidige Twentse midwinterhoorn. De runderhoorn kan dan als de oudste vorm worden aangemerkt. Het geheel is later als het ware in hout "vertaald". Bij deze instrumenten gaat het vrijwel steeds om hoorns van herders, die in vele Europese relictgebieden zijn blijven voortleven,

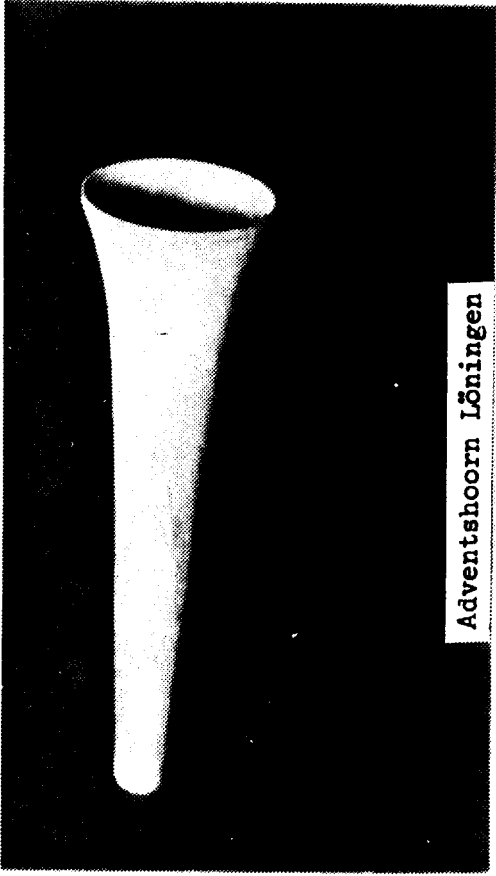
Hoe het ook zij, de oudste betrouwbare afbeeldingen van midwinterhoornachtige instrumenten na het begin van de kerstening duiken op in het bekende Utrechtse Psalter (ca. 800 in de omgeving van Luik vervaardigd). Mannen in mantels blazen hier, ter meerdere ere Gods als illustratie van Psalm 150. In het boek der Psalmen, naast de gezangen bij de Hervormde Kerk in gebruik staat het zo fraai in de tekst:

Looft Hem met harp en luit;
Looft Hem met trom en fluit,
Looft Hem, uw blijde snaren,
Laat 't orgel overal de Heeren
glorie paren, enz.

Hierin openbaart zich ook het inpassen van de hoorn in de Christelijke eredienst,

Het woord: hoorn is afgeleid van het oud-Germaanse woord horna, waarmee het latijnse woord cornu voor hoorn verwant is.

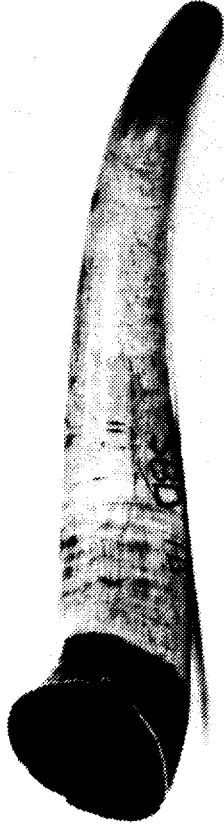
Oost-Nederland werd tussen 700 en 900 jaar na Christus gekerstend.

Adventshoorn Lönningen

Midwinterhoorn Jipsinghuizen (45 cm)

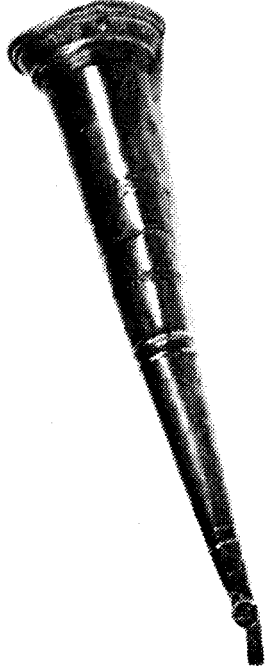
Midwinterhoorn Onstwedde (50 cm)

Midwinterhoorn Twente

Boerhoorn Ellersinghuizen

Boerhoorn Wollinghuizen

Verschillende onderzoekers hebben de opvatting ontwikkeld, dat de midwinterhoorn in deze periode een christelijke betekenis zal hebben gekregen als aankondiger van het Kerstfeest. In de donkere wintertijd leefde tot in een recent verleden de angst voor duistere machten, ook in Westerwolde. Daar was bijvoorbeeld het "Spinwief" op de Spinbaarg; daar waren de "witte wieven" op de Hasseberg...

(De heer Eenjes gaat hier niet verder op in. Misschien pas hier de opmerking, dat ten tijde van de kerstening de ook in Westerwolde rondtrekkende predikers in sommige gevallen schijnbaar onuitroeibare "heidense" opvattingen hebben ingepast in het (katholieke) geloof. Zo werd bijvoorbeeld in enkele gevallen de rol van de godin Freija overgedragen op Moeder Maria. Bloeide_ bijvoorbeeld op de Hasseberg niet de blauwe roos van Marije? Blauw was de kleur van de Heilige Moeder Gods, zo is ook een plantje, de Maagdepalm draagster van blauwe bloempjes. Het zou ons helemaal niet zo vreemd voorkomen, als predikers van weleer het midwinterhoornblazen, eens bedoeld om de duistere machten op de vlucht te jagen, hebben moeten accepteren, maar er een nieuwe betekenis aan hebben gegeven teneinde het al-oude gebruik als het ware in te passen in het christelijk geloof. Die nieuwe betekenis was: de aankondiging van Christus' geboorte, het Kerstfeest dus. J.W.H.).

Zoals al werd gezegd, kan de runderhoorn aangemerkt worden als de oudste vorm. In de Duitse Kreis Meppen, Lingen en Meringen aan de Eems gebruikte men vroeger runderhoorns omstreeks 1800. Men bewaarde voor dit doel in de boerderijen hoorns van indrukwekkende grootte, die van uitgestorven "Riesentiere" afkomstig waren. Dezelfde grote hoorns vinden we ook nog in Twente en bij ons in Westerwolde.

De familie Bessembinder in Onstwedde bezit een midwinterhoorn van 50 centimeter lengte. Ook in Jipsinghuizen is nog een grote hoorn van 45 centimeter. Er is later een mondstuk van een trompet op gezet. Of bij ons ook de houten hoorn in gebruik geweest is, zoals in Duitsland en in Twente, is (nog) niet bekend. Misschien zijn er leden van onze vereniging, die daarover iets meer weten.

Tot 1800 werden deze kromme hoorns nog gebruikt in de Kreis Meppen, Vechta en Cloppenburg. In Drenthe en bij ons is de "boerhoorn" bekend. Het is een gekromde runderhoorn, Mevrouw Alting in Ellersinghuizen is in het bezit van een boerhoorn van 30 centimeter lengte. De voorletters van de namen der boerichters zijn er in gekrast. De familie Hut in Wollinghuizen is in het bezit van een koperen hoorn. Hetzelfde type komt men in Drenthe en ook bij ons ook tegen in blikken uitvoering. Helaas is het mondstuk van de Wollinghuizer hoorn afgebroken.

Met het verdwijnen van de marke en andere maatschappelijke en agrarische instellingen verdwenen ook verschillende Moerhoorns. De hoorns, die in de adventstijd nog steeds gebruikt worden in L|ningen zijn gemaakt van elzen- of wilgenhout, dat trechtersvormig bij een lengte van 30 centimeter tot 60 centimeter uit een massief stuk hout uit één stuk werd uitgeboord. In Rühlertwist (Kreis Meppen) werd de "Tuthorn" nog in 1910 door de klompenmaker met de klompenboor vervaardigd (50 centimeter lang!). Van de familie Meijer in Angelbeck bij Leningen kreeg ik een prachtige hoorn uit essenhout. Deze familie woont in een prachtige Saksische vakwerkhoeve uit de 17de eeuw. Het waren meijers van het klooster Corvey. De heer Meijer schreef mij, dat de hoorn nog steeds gebruikt wordt.

Op Kerstavond gaan de kinderen van huis tot huis, zingend en blazend verkondigen zij de geboorte van Christus. Ze worden met zoetheit beloond. Door de oudere mensen wordt deze hoorn nog graag "middewinterhorn" genoemd.

De midwinterhoorn uit Twente in dit artikel is eigendom van de heer Winkel te Ter Apel; ze is gemaakt van elzenhout en 95 centimeter lang, het mondstuk is van eenjarig vlierhout en het is uitneembaar.

Verder treffen we in Twente nog basthoorns aan, die gemaakt zijn van berkenbast.

In de loop van de negentiende eeuw ging het midwinterblazen achteruit. Na 1850 verdween het vooral in de overwegend protestants delen, zoals z.w. Twente, de oostelijke Achterhoek, z.o. Drenthe en vermoedelijk ook bij ons, in Westerwolde.

Misschien kan het bij ons weer nieuw leven ingeblazen worden, b.v. door de "Onstwedder Gaarven".

De melodie van de runderhoorn moet zeer beperkt zijn. Meestal werd er boven de put geblazen om de klank wat voller te maken.

Ik dank de heer Jans te Almelo voor zijn medewerking. en ook de familie Meijer in Lönningen.

Ter Apel, nov.1984

A.EENJES.

o-o-o-

N A S C H R I F T van de redactie

Allereerst: hulde aan de heer Eenjes voor zijn speurwerk en (vooral) voor zijn bijdrage aan ons tijdschrift. Eigenlijk krijgen wij te weinig bijdragen van onze eigen leden...

Het is de taak van een redacteur, zich soms nader te moeten verdiepen in door medewerkers behandelde onderwerpen. Ook in dit geval. Wat het midwinterblazen betreft, vonden wij in "Neerlands Volksleven" van de bekende folklorist D.J. van der Ven (Zaltbommel 1920) een aantal bijzonderheden, die wij onze leden niet willen onthouden.

Het repertoire van de midwinterhoorn was inderdaad beperkt. Van der Ven noteert de volgende melodie:

Er werd veelal geblazen boven de put. Eenjes zegt: om de klank voller te krijgen, maar Van der Ven ziet een heel ander verband.

Hij schrijft daarover:

"De put is door alle tijden heen in het oosten van ons land vereerd en vooral in de donkere dagen omstreeks Kerstmis - in de Twaalfnachten - speelt hij een rol in het volksgeloof, welke ongetwijfeld berust op een wijding en symbolisering der animale vruchtbaarheid en levenskracht, gepaard aan een oorspronkelijke wolkencultus. Een wereld van geheimzinnigheid omgeeft de put der oude Saksische boerenerven en ook thans nog erkent het boerenfolk

zijn put, erkent het de stille macht van het zwijgzame water, door in den Advent over den put heen den midwinterhoorn te blazen." Wat de hoorn zelf betreft, schreef de heer Van der Vent

"De hoorn zelf is een instrument uit de oertijd en vindt zijn gelijkooop op de Fjellen van het Noord-Scandinavische hoogland, waar de Sätterjántan haar melancholische deuntjes blaast op de hyrdelur. Onze midwinterhoorn is een instrument dat uit twee stukken geknipt vlieren-, wilgen- of beukenhout is gemaakt, welke stevig met houten, een enkele keer met koperen banden tot een soort walddhoorn samengevoegd zijn. Tot mondstuk dient een vingerlange, uitgeholde vliertak, waarin een opening van 4 á 5 centimeter doorsnede, Tot op ongeveer driekwart van de hoornlengte loopt dit stuk langzaam verwijdend door, waarna het een kwart-circel ombuigt en bij een totale lengte van ongeveer 1* meter een diameter van 9 á 10, soms wel 15 centimeter vertoont.

Ook deze erfstukken worden langzamerhand museumstukken (Nog eens, de heer Van der Ven schreef dit omstreeks 1920. J.W.H.). maar toch zal men ze op menige oud-Twentse hoeve nog aantreffen, want het midwinterblazen is een gebruik, dat de echte Tukker niet zo spoedig zal verwaarlozen. Hij zelf is natuurlijk te modern, dan dat hij erkennen wil dat hij met zijn sonore klanken de boze machten, die omstreeks die tijd bij de oude Germanen door het luchtruim in razende vaart vlogen, van zijn hoeve verjaagt. Misschien weet hij ook wel in het geheel niets af van Wodan's wilde jacht en van de bezoeken, die Vrouw Holle bracht aan de spinkamers om te controleren, of de vrijsters wel goed haar taak hadden volbracht. Ook zal het hem onbekend zijn, dat in de Germaanse mythologie een hoefslag van Wodan's ros een frisse bron doet opborrelen en dat Vrouw Holle haar woon graag vestigde in bronnen en beekjes. Maar waarom blaast hij dan bij tij en ontij op zijn hoorn, beschutting tegen sneeuwjacht of regenvlaag zoekend in de luwte van zijn Taxushaagje? En zou het alleen maar een aankondiging moeten zijn van het Kerstfeest?Wél zeggen de boertjes uit Weersselo en Tweekelo en van andere plaatsjes, waar men nog de hoorn blaast, in hun naieve vroomheid, "dat zij de komst van de Heiland" aankondigen, maar die simpele uitlegging voldoet bij lange na niet aan ons verlangen om een aannemelijke verklaring te vinden voor dit eerbiedwaardig Twents kerstgebruik. En ook de meer omslachtige explicatie, die een oud schrijver gaf, stelt ons niet tevreden.

"Wij steken", zegt hij, " de trompet en nodigen de volkeren uit om te komen op de bruiloft van de Zoon Gods, die Zich door Zijn menswording met de menselijke natuur verlooft, zijn getrouwe legerscharen tegen de helse vijand oproept en van Wien de Kerk dan ook straks met de Psalmist zal zingen: Hij is als een bruidegom, die zijn kamer is ingetreden, vrolijk als een held die ten baan gaat.

Volgens deze schrijver zou het midwinterblazen der Tukkers willen weergeven wat in dezelfde psalm van de komende Bruidegom en zijn leerlingen gezegd wordt: "Hun geduld gaat over het gehele aardrijk uit en hunne woorden tot het einde der wereld".

Van der Ven vervolgt dan: " Wanneer wij het mysterieuze gejoedel horen, dat wijd uitgalmt over de verlaten Twentse akkerlanden, dan denken we hoe ook thans nog in alle Germaanse landen ten tijde van het oude Joelfeest door gerucht te makende boze geesten op de vlucht gejaagd worden. En dan zien we in het Twents midwinterblazen een variant van het Opsterlandse Sint Thomasluiden, van het rondgaan met de hoorn in Koeverdoren, van het schieten in vele plaatsen op Oudejaarsavond, een op de godsverering der Germanen stoelende volksreligieuze handeling van diepe betekenis,"

Tot zover de heer Van der Ven. Twee punten komen hier naar voren. Ten eerste: de heer Van der Ven spreekt alleen van Twente en van de Tukkers. Van midwinterblazen in Westerwolde is hem blijkbaar niets bekend geweest, Als dat midwinterblazen in Twente omstreeks 1920 nog lang niet uitgestorven was; hoe komt het dan, dat dit gebruik in Westerwolde - als het daar ooit bekend geweest is - kennelijk al veel en veel eerder de mist in gegaan is?

Ten tweede: Er schijnt in Twente geen sprake te zijn geweest van korte hoorns, die gemaakt werden van runderhoorns. De beschrijving van de heer Van der Ven is duidelijk. Daaruit blijkt ook een lengte van de hoorns van ongeveer anderhalve meter! Op oude foto's blijkt die lengte ook, tijdens het blazen werd de beker van de hoorn op de putrand gelegd en de putholte diende min of meer als een soort van orgelpijp, die het geluid danig versterkte en er voor zorgde, dat het kilometers in de omtrek hoorbaar was.

Twee mogelijkheden dus: óf in Westerwolde was een heel ander type midwinterhoorn in gebruik, in elk geval een veel korter type, óf..... de bewuste hoorns waren geen midwinterhoorns.

De hoorn van de heer Winkel te Ter Apel, zoals de heer Eenjes die beschrijft, komt eigenlijk nog het dichtst bij de omschrijving, die Van der Ven er van gaf.

Het onderwerp is verdere naspeuringen stellig waard!

J.W.H,

o-o-o-o-

DREIKEUNINGEN

Zoowat daardehaalf stiege
jaôr leden luyt ze up
Dreikeuningen nog up Wester-
wolde mit de steern rund,
Dei wârde veur heur oet
draôgen an 'n laange stok,
daôr 'n schienvatken an
hung. De drei keuringen zólf
had laange, witte gewaôden
an, 'n goldpapieren krone up door,
de kop en 'n staf in de
haand. Ze zengt 'n wonder-
liek leidken van de geboorte
van ons leiwe Heer.

't Korte goud luip d'r
achter an en overal waôr ze
staôn bleeft te zingen,
kwamp 't volk oet de hoezen. As 't leidken daôn was kreeg ze
van de vrouw 'n stok spek of 'n metworst.

Nu we het toch over zaken van vroeger hebben: één van de dingen, die bijna verdwenen zijn, is de 'Westerwoidse volkstaal.' Verder waren er verschillende gebruiken, vaak gekoppeld aan de een of andere bijzondere dag, Driekoningen bijvoorbeeld, (8 januari). Beide bovengenoemde feiten combinerende, geven wij hierbij een artikel dat "meester" J.H Neuteboom, eens onderwijzer o.a, in Vlagtwedde en in Sellingen, publiceerde in het voormalig maandblad "Groningen" van december 1920. Wat toen "daardehaalf stiege jaor" geleden was, is inmiddels langer dan een eeuw geleden!

Drei keuningen namt heur staf ter hand,
En trekt deur 't Westerwoldse land,
Mit de steern, dij veur heur henne dreit,
En 't licht, dat nooit nich oede geit.

De weg is zo zwaôr en zo wied en zo veer,
En heile oet 't Oosten, daôr kump wie ja heer!
Wie vuilt gaôr gein honger, wie vuilt gaôr gein dôrst,
Gein kolde of natten, gein hette of vôrst.

Wie brengt joe de bosschup van heil en gelôk!
De Heer 18st zien volk nô oet piene en drôk!
En de engelen zungt er den lofzang zo scheun
Veur God en Zien einiggeborene zeun!

In de koov' up stro lag Marijke dou neer,
Heur nood was zo hoog en zij kön ja nich meer!
En 't sneide zo nietsk, 't wôr zo duoster en kold!
En d'r was gaôr gein vuur en gein tîrf en gein holt.

Gods zeun wâr geboren up stro en zo aam!
In de koov' wâr 't licht dou en stille en waarm!
En d'engelen dij kwampt dou omdeel alt'maôl
En zungt er den lofzang, of 't was in Gods zaôl!

De scheipers in 't veld zagt het licht van umhoog;
Dij gungt na8r de koov' in heur huik en heur toog,
Dij zagt dou het wonder, dat heur wazze meld
Deur 't licht van de steern in 't Betlemrerveld.

Maarkt alle n8 goud, wat wie joe hebt verteld!
God zegen joen akker, joen veen en joen veld!
Joen schaôp' en joen lammer, joen peerd en joen vei!
Joen vruchte, dij doezend, jaô doezend maal drei!

De meid en de knecht en de boer en de vrou!
De koujong, de scheiper en meiheer daôrtou!
Blijft alle goud zond ook, joe alle te gaôr!
En blijft aal bie 'n kander-tot toukomen jaôr!

Dréi keuringen neemt heur staf ter haand
En trekt deur 't Westerwoldse laand,
Mit de steern, dij veur heur henne dreit,
En 't licht, dat nooit nich oede geit.

-o-o-o-o-o-

Tot zo ver de heer Neuteboom in 1920. Volgens zijn medede-
lingen zou dit Driekoningengebruik omstreeks 1870 nog in
zwang geweest zijn; in elk geval heeft hij kans gezien om
dit lied aan de vergetelheid te ontrukken. Wij geloven niet, dat
er nu nog iemand is, die zich dit gebruik nog herinnert. Maar
het zal wel gaandeweg uitgestorven zijn en niet eensklaps.
Waarmee wij willen zeggen: het zal ook ná 1870 nog wel in
zwang geweest zijn, zij het minder en minder. Wie weet er
nog wat van?

G. LUTH

UIT OUDE BOEKEN

Mevrouw Hiskes heeft ons in het vorig nummer laten zien, dat men vroeger niet erg honkvast was, Zelfs zwangere vrouwen gingen op reis. Soms moesten ze ergens gastvrijheid vragen om te kunnen bevallen. Arme mensen waren nogal eens op doortocht. Ook in de diaconieboeken van Sellingen vinden we hiervan voorbeelden,

In het kerspel had men kennelijk enige vaste adressen, waar de "armen" onderdak konden krijgen. Tevens leverde deze inkwartiering een extraatje op voor het gastgezin, waarin men meestal een paar stuivers heel goed kon gebruiken.

Zo zien we, dat Alverig Jans Velthuis en Geert Jans hun inkomen iets konden aanvullen met het onderdak verlenen aan armen.

15-1-1807	Uitgegeven aan Alverig Jans voor elf dagen dat vreemde vrouwspersoon in de kost besteed en haar met zijn wagen naar het Klooster gebracht, daarvoor betaald	9 15 0
28-7-1808	Aan Alverig Jans voor het vervoeren van een hoog zwangere, arme vrouw; eerst naar Klooster en toen naar Vlagtwedde en voor een dag en nacht huisvesting	4 10 0
25-7-1810	Voor het vervoeren van een arme soldaten vrouw met twee kinderen naar Vlagtwedde aan Alverig Jans	2 2 0
19-4-1811	Uitgegeven aan Alverig Jans voor het vervoeren van een arme vrouw en drie kinderen naar Bourtange	1 10 0
5-6-1811	Aan Alverig Jans voor het vervoeren van een arme vrouw en drie kinderen, eerst naar Klooster en vandaar weer terugkomend naar Vlagtwedde	3 0 0
7-2-1820	Uitschoten aan Geert Jans voor het onderhoud van een behoeftige man en vrouw, voor één nacht	0 11 0

Uit het bovenstaande blijkt, dat Alverig Jans een soort van taxi-dienst verrichtte, Maar dan moet hij ook een goed paard hebben. Want we vinden :

9-7-1817	Uitgegeven aan Alverig Jans voor een paard	65 0 0
----------	--	--------

Geert Jans had ook bijverdiensten als kerspelbode. Van 1826 tot 1831 kreeg hij bedragen van 2 tot ruim 8 gulden voor rondzeggen. Helaas wordt niet vermeld, wát hij moest rondzeggen.

Dan waren er liefdegaven. Regelmatig kwamen mensen langs'de diaconie om geldelijke bijstand, In Sellingen zijn de aantekeningen van 1800 af bewaard gebleven. Het plijkt, dat onder de armlastige passanten onze oosterburen goed vertegenwoordigd waren.

5-9-1802	Aan twee diakenen bij Heidelberg, wegens brand	1 8 0
4-9-1803	Aan mannen uit Zuidlaren, die omme- gang deden van zware brand	12 8 0
30-10-1809	Aan twee collect doenden van Nassouwe voor de kerk aldaar	1 13 0
1810	Aan twee collect doende personen, wel voorzien van getuigschriften	2 10 0
1812	Aan een zekere juffrouw	2 11 0
	Aan een oud-militair. (We zitten in het eind van de Napoleontische tijd)	- 4 0
1813	Aan een zwaar gepletzeerde militair	1 2 0
1814	Collecte gehouden voor de Prins van Oranje tot ondersteuning van de militairen	3 0 0
1814	Aan een oude predikantsvrouw, welke het weduwen tractement is ont- houden	3 3 0
1814	Aan een collect doende man uit Duitsland bij Hanouw (Hanau) door die Fransen vernield	3 0 0
1814	Aan Berend Els, een liefde gave vanwegens het afbrannen van zijn huis	3 0 0
1815	Aan collect doende personen uit Leipzig, wel voorzien van goede getuigschriften	1 14 0
1816	Aan een zwaar gepletzeerde soldaat	0 5 4
1817	Aan een arm man geheel gebrekkelijk naar het lichaam	0 6 0

G.Luth, Heiloo.

AANVULLING

Het optreden van Alverig Jans is niet zo vreemd. Hij woonde te Vlagtwedder Veerste Veldhuis. We weten, dat daar later Ebbe Jans Smit woonde en.... dat hier een herberg gedreven werd. Reden genoeg om aan te nemen, dat ook Alverig Jans een "horeca-ondernemer" geweest is en dat zijn woning in bovenbedoelde gevallen ook dienst deed als logement.

De meeste lezers of lezeressen zullen wel weten, dat met "Klooster" Ter Apel bedoeld wordt.

De kerkelijke pennevoerders uit die dagenbedienden zich wel eens van "stoere woorden".Voor wie het niet onmiddellijk door heeft: met "gepletzeerd" wordt bedoeld: geblesseerd!

Niet elke willekeurige zwerver kreeg zo maar geld van de diaconie; men moest wél voorzien zijn van attestaties of "goede getuigschriften".

Toch zou een hedendaags accountant er beslist geen genoegen mee nemen, dat twee gulden en elf stuivers waren weggegeven aan "een zekere juffrouw". In onze dagen zou men daar al gauw iets achter zoeken..... J.W.H.

HET KLOOSTER TER APEL

Naar aanleiding van de geanimeerde discussie over de ontstaansgeschiedenis van het klooster tijdens de laatste ledenvergadering wil ik graag nog een paar punten naar voren brengen die voor een goed begrip van die geschiedenis van belang kunnen zijn.

Het eerste punt betreft de betekenis van de woorden "verwoestede erve und guet", die voorkomen in de akte waarbij Jacobus Wilting 'Apel' in 1458 van het klooster te Schildwolde koopt. Het woord "verwoested" (in andere stukken ook wel : "verwuested") moet niet verward worden met ons woord verwoest. In laat-middeleeuwse stukken betekent het zoveel als : "niet meer in gebruik"; "verlaten". Doorgaans heeft het eigenlijk meer betrekking op grond dan op gebouwen. Zo worden bijvoorbeeld in de middeleeuwse bezittingenlijsten van het rijke klooster Corvey aan de Wezer boerderijen die verlaten zijn en waarvan de grond niet meer gebruikt wordt steeds als "verwuested" opgevoerd. Een hedendaags woord dat hiermee wel verwantschap heeft is woestenij, want daarin zullen de in onbruik geraakte gronden wel spoedig veranderd zijn. Overigens kan men deze verklaring van het woord "verwoested" bevestigd zien in de verklaring van het Schildwolder klooster "in menschen levene" geen profijt van de Ter Apeler bezittingen gehad te hebben.

Tegen deze achtergrond nu wil ik het navolgende citaat uit het bekende boekje "Het klooster Ter Apel" van dr. A.T.Schuitema Meijer plaatsen.

Tot de bezitting "Apell" moet vroeger reeds een molen hebben behoord. Daarover legden 'de oldermans uyt Westerwolde unde Drenthe een verklaring af, toen, eveneens in 1466, Egge to Westerwolde aan het pas gestichte huis der kruisbroeders het recht verleende een molen te bouwen. Zij verklaarden: 'woe in verleden tyden eene waetermollen gelegen hebbe toe Apel by dat clooster voorschreven hoerde toe aen orden premonstreet unde den clooster Schildwolde;' Deze woorden geven de indruk, dat van één en hetzelfde gebouw sprake was, nu van de kruisbroeders,

toen van de premonstratenzers. Dat is zeker niet het geval; in 1458 was hetgeen er van tevoren stond, verwoest.

Einde citaat. Uit.. het bovenstaande moge duidelijk geworden zijn dat deze interpretatie van het woord "verwoest" geheel voor rekening van dr. Schuitema Meijer dient te blijven.

Merkwaardig is ook dat dr. Schuitema Meijer het door hem geciteerde gedeelte uit de verklaring van de oldermans "wat duistere woorden" noemt, waardoor het bijzonder twijfelachtig zou zijn of 'Apel' voor 1458 de status van een klooster heeft gehad. De verklaring op zich is immers heel duidelijk. Dr. Schuitema Meijer werkt hier echter naar een stelling toe. Na vervolgens nml. nog opgemerkt te hebben dat uit de archivalia van de premonstratenzers niets over het bestaan van een klooster bekend is stelt hij "voldoende de onjuistheid der gronden te hebben aangetoond waarop sommige auteurs beweerden, dat reeds in de 13-e eeuw ter plaatse een klooster zou hebben gestaan."

Het is aan zijn lezers om uit te maken of dat zo is.. Mij spekt zijn betoog niet erg aan. Zijn de beschikbare archivalia van de premonstratenzer orde dan zo volledig dat zij een compleet beeld geven van de geschiedenis van de tot die orde behorende kloosters in de 13-e en 14-e eeuw? Ik weet niet beter of dat is juist niet het geval. Natuurlijk zou het de zekerheid omtrent het bestaan van een ouder klooster ten goede komen als de daarop betrekking hebbende verklaring van de oldermans elders bevestigd wordt ... Er zijn echter ook andere aanwijzingen voor de aanwezigheid van een ouder klooster. Zo zijn delen van de muur van de kerk van het huidige klooster opgetrokken uit stenen die volgens deskundigen uit de 13-e eeuw stammen. Dat betekent uiteraard niet dat de kloosterkerk zoals die er nu staat al uit die tijd zou stammen. Het betekent echter wel dat de bouwers van het nieuwe klooster de beschikking hebben gehad over 13'e eeuwse stenen. De meest voor de hand liggende verklaring daarvoor is dat die ter plaatse aanwezig waren als overblijfselen van het oude premonstratenzer klooster.

Daaruit mag de voorzichtige conclusie worden getrokken dat het oudere klooster waarop de oldermans doelen in de 13-e eeuw reeds voor een deel uit steen was opgetrokken. Omdat we uit de verklaring van de oldermans bovendien weten dat tot dit oude complex reeds een watermolen behoorde mag voorzichtig gesteld worden dat het gaat om een volwaardige premonstratenzer vestiging.

Ter Apel is overigens als vestigingsplaats helemaal niet zo merkwaardig als sommigen wel eens denken. De premonstratenzer orde kende een aantal regels die op eenvoud en zelfwerkzaamheid gericht waren. Zo mochten de tot deze orde behorende kloosters hun landerijen niet in pacht uitgeven. De kloosterlingen moesten deze zoveel mogelijk zelf bewerken na ze eventueel eerst zelf bouwrijp te hebben gemaakt. " Veel premonstratenzer kloosters zijn nml. gesticht op plaatsen waar de grond nog niet ontgonnen was, of door slechte bedijking en afwatering ongeschikt voor landbouw. Deze ongebruikte en goedkope gronden werden door de kloosterlingen zelf in bruikbaar akker- en weideland veranderd. Op die manier werden een aantal doelen gelijktijdig gediend. In de eerste plaats werd de totstandkoming van kloosters bevorderd omdat men niet afhankelijk was van schenkingen van kostbare cultuurgronden. Voorts onstonden de kloosters daardoor als vanzelf op plaatsen die verwijderd lagen van de centra van werelds rumoer. En tenslotte stelden de kloosterlingen zich de wereldse landbouwers ten voorbeeld. Ter Apel is gezien zijn situering in de middeleeuwen dus een typerende vestigingsplaats voor een premonstratenzer klooster.

Hoewel de orderegels dus de vestiging en de zelfwerkzaamheid bevorderden, op het voortbestaan van de kloosters hadden ze een averechtse werking. Dat voortbestaan was nml. in hoge mate afhankelijk van de aanwezigheid van voldoende meewerkende kloosterlingen. Daalde hun aantal, dan verminderden de activiteiten en trad verval op. Bleef die situatie onverminderd doorgaan dan werd na kortere of

of langere tijd het moment bereikt waarop de resterende kloosterlingen zich niet langer konden handhaven en het klooster moesten verlaten. Dat zal, ergens in de tweede helft van de veertiende eeuw, ook met Ter Apel het geval geweest zijn. Mogelijk hebben de pestgolven die Europa toen zwaar teisterden daarbij een rol gespeeld.

Gegeven deze situatie zal de orde der premonstratenzers toen weinig anders hebben kunnen doen dan het beheer van de bezittingen van het verlaten klooster in handen stellen van het dichtbijgelegen orde klooster en dat was het klooster te Schildwolde. Laatstgenoemd klooster is niet in staat geweest Ter Apel als klooster of zelfs maar als voorwerk gaande te houden, heeft er zelfs naar eigen zeggen geen enkel voordeel uit getrokken. Verwonderlijk is dat overigens niet. Schildwolde was nml. een nonnenklooster en wat hadden de nonnen met het afgelegen en in desolate toestand verkerende Ter Apel moeten beginnen? Zo konden verval en verwildering ongehinderd voortschreiden, waarschijnlijk tot verdriet van die Westewolders die veel waarde aan het geestelijke leven hechtten. Het is dan ook één van hen geweest. die zorg heeft gedragen voor de vestiging van een nieuw klooster. Maar dat verhaal kent u al.

Mr. W. Hiskes

AGNATEN en COGNATEN (vgs Ter Laan)

agnaten = mannelijke afstammelingen van één man;
de zwaardzijde, tegenover de cognaten, de aanverwanten door vrouwelijke afstamming, de spillezijde.
cognaten (L) = bloedverwanten van moederszijde.
zwaardleen = leen der verwanten van mannelijke zijde;
waar geen vrouw mocht opvolgen.
spilleleen = leen waarin ook vrouwen opvolgden, dus tegenover zwaardleen.
spillemaag = verwant van vrouwelijke zijde. De spil(=staaf van het spinnewiel) tegenover het zwaard. JD.

SCHEER en BLOOTWOL. mevr. ALI Drok. Veendam

Bij kennissen las ik in Uw tijdschrift, dat m'n verre achterneef, Joop Drok, naar de betekenis informeerde van het vroegere ambacht "blooterijen". Uit onderstaande kan wellicht een antwoord worden verkregen. (zie 4e jrg.blz.71 en 5e jrg.blz. 20)

We onderscheiden wol, verkregen door het scheren van het levende dier, dus het S C H E E R W O L en het wol verkregen van het geslachte schaap, dat B L O O T W O L of looiwol wordt genoemd.

Blootwol verkrijgt men door een bewerking van de huid aan de vleeskant, met zwavelnatrium; de wolharen laten dan gemakkelijk los. Een andere methode om het wol te verkrijgen is een vorm van broeien, de zgn zweetmethode. In een matig verwarmde, vochtige ruimte, het zgn "smarthok" worden de huiden een tijdlang opgehangen en daarna strak opgespannen door schraping van de wol ontdaan. Het ligt voor de hand te veronderstellen, dat deze werkzaamheden in werkplaatsen (vroeger: fabrieken genaamd) werden verricht en B L O O T E R I J E N werden genoemd en de personen die dit werk uitvoerden waren dan vanzelfsprekend de B L O O T E R S

Wol verkregen door de zweet- en schraap-methode, was kwalitatief beter, dan die door zwavelnatrium methode verkregen wol.

Bij looi-wol gaat het allereerst om het vel te gebruiken voor het leerlooien en worden de huiden in kalkwater gezet. De kalk maakt de wol bros en stug en levert als bijproduct van leer een goedkopere wolsoort.

De werkwijze waarbij blootwol wordt verkregen, brengt tevens met zich mee, dat ze korter is dan scheerwol.

Verschillende schapenrassen leveren ook kwalitatief zeer verschillende soorten wol op. Zo is de wol van b.v. het drentse_heideschaap enigzins grof en stug en geschikt voor tapijten, dekens en voor het vervaardigen van handbreigaren, als kousen en sokken. Vanzelfsprekend zijn naast schapenrassen, de wol kwaliteitsonderscheidingen per ras nog weer zeer uiteenlopend te sorteren; b.v. naar leeftijd: lams-, jaarlings- en moederwol. (lamswol is het zachtst) en daarnaast maakt het nog weer verschil van welke plek de wol gewonnen wordt; b.v. het fijnste is dat van de flanken en schouders.

Een ander, minder bekende bijzonderheid is ook vermelden waard. In zeer grote schaapskudden, denk vooral aan Au talië, kan plotseling door ziekte wel een grote sterfte onder de schapen uitbreken. Ook deze wol (stervelingswol) kan worden benut. Gebleken is echter, dat deze wol stug blijft en bij verwerking tot b.v. dasen, kunnen deze dan erg kriebelen !!

LINNEN van VLAS en KATOEN. Een eeuw geleden, zo las ik in een notitie, werd voor de huisvlijt vier bundels vlas gekocht voor 8 gld., teneinde er linnen van te bereiden. De verzuchting werd geslaakt, dat het zo jammer was, dat de toevoer van goedkopere katoen-linnen, het spinnen van vlas, bijkans in onbruik raakte! JD.

DRINKWATERSCHAARSTE. Rond 1800 waren regenopvangvaten niet erg groot en regenbakken erg duur, voor velen onbetaalbare luxe. Vooruitziende en sociaal voelende diakoniën metselden voor ca 600 gld., tegen de achterzijde der kerk, dus op het kerkhof, een flinke regenbak ten behoeve van de bewoners van het kerkdorp om in geval van nood behulpzaam te kunnen zijn. JD.

Woordverklaring; betreft EXTRACTUM PROTOCOLLI. HM.

1. Extract= Protocolli = uittreksel van een gerechtelijke akte.
2. de Mercurii = op woensdag ...
3. petitie = verzoekschrift
4. Appoinctement = bepaling, beschikking
5. Remonstrance = protest
6. in glte als = in qualiteit van; in hoedanigheid van
7. des Karspels = van het kerkdorp
8. salvo partium jure = behoudens (onverminderd) het recht van beide partijen
9. Commissoriaal maken = in handen van een commissie stellen
10. eigenerfde boeren = boeren die op een eigen erf wonen, en dus ook een bepaald stemrecht hebben.
11. geëlieert = verkozen
12. behoorlijk = zoals het hoort, volgens de regels
13. gequalificeert = gerechtigd gemaakt
14. insinuatie = gerechtelijke aanzegging
15. narigt = bericht, informatie
16. eguleren = regelen, schikken, in orde brengen
17. associëren = zich verenigen, zich verbinden tot
18. in cas = voor het geval dat
19. dispositie = beschikking

westerwolds

In Driem.bl. jaargang 1966, publiceerde Simon van Wattum een groot aantal westerwoldse woorden uit nagelaten papieren van Jan Verwer, die niet in Ter Laan's Groninger woordenboek voorkomen. Het Bestuur van onze Vereniging is doende met het aanzoe-ken van een kontaktpersoon voor de Vereniging die westerwolds spreekt en schrijft. Om te proeven, al vast een paar woorden uit bovengenoemde lijst. JD.

bantlammes	= n wuiste jong	fleskappel	= pompoen
bladder	= bloare	lelkigheid	= boos
bodde	= slee met bak er op.	orzig	= narrig
boken	= beuken	pondgift	= botervorm
butenschop	= ruilen	veerkou	= niet weer drachtig geworden
draben	= kwijlen		koe
dritsen	= dreigen		
zuk ijgen	= te vreden/schikken		

ALLERHANDE

Joop Drok.

= + = + = + = + = +

DE MARKE VAN WEENDE

= =

De Marke van Weende (1851) lag er als één groot, aaneengesloten complex grond, van ruim 800 ha. Daar behoorden bij een groot aantal (72 stuks), afzonderlijk en zeer verspreid liggende percelen, van in totaal ca 100 ha.

De gezamenlijke waarde bedroeg f 21.000 voor in totaal 900 ha.

In deze Marke waren destijds de volgende families gerechtigd:

- a. Harm Wubbes Bruiningh, voor 11/30 deel
- b. Menno Berend Liefstingh " 6/30 "
- c. Remcke Wubbes Wijbelingh " 5/30 "
- d. Harm Aikes Timmer " 1/30 "
- e. Geert Harms Boeleas " 4/30 "
- f. Harmannus Harms Boelems " x/45) 3/30 "
- g. Harm Boelems Buirs "7/90 (

(met dank aan Harm Maarsingh Azn) (controle = 30/30)

LIJST VAN GOEDEREN in 1818 toebehorende aan Aike Hesse te Vlagtwedde(77 jr); huis met appelhof en : ca 32 mudden bouwland (ca 8 ha); ca 8 dagwerken hooiland (ca 4 ha) 9 1/2 dagwerk bosch (ca 5 ha) en 8 deimatten grasland te Vriescheloo en Bellingwolde (4 ha). In totaal derhalve 21 ha. en bovendien: 8 Mollenwaars in Vlagtwedder Hamrik.

Enkele MATEN

De gemiddelde lichaamsmaten waren vroeger de meest voor de handliggende lengte-maten.

El (van vingertop tot elleboog) ca 69 cm.(Hand)-Palm : 10 cm.

Span (pink en duim zover mogelijk van elkaar) 21 cm

1 Tree = 3 voet; 1 Voet = 12 (eng.) duim of ca 30 cm

1 Roede = 14 voet; 1 morgen was 600 vierkante roede, hetgeen overeenkomt met 1.05.84 ha.

1. Boom of Mollen = 7 voet of 2.10 mtr

Een Mólstok, mollenstok = meetlat van 2.10 mtr.

1 deimt = 2 mudde = 1200 vierkante boom.

Aantal H U I Z E N (vlgs Register Hoenderbelasting van C.J. en

----- R.M.A.Wegman te Wierden)

plaats:	de jaren :	1568	1609	1652	1720	1807
Vlagtwedde		100	86	110	96	145
Onstwedde		80	90	118	97	147
Vriescheloo		37	54	71	50	65
Wedde		33	51	69	50	105
Sellingen		28	2		30	52
Boertange	(in 1623)			28	25	25

Het dieptepunt van het aantal huizen in 1568, vooral van Vriescheloo en Wedde, wijten de schrijvers aan de 80 jarige oorlog, waarbij de bekende slag bij Heiligerlee, deze dorpen voornamenlijk het slachtveld Westerwolde telde -in 1497 in totaal 148 huizen; in 1568 is dit aantal 278, en in 1636: 399; in 1720 telden ze 348 en tenslotte in 1815 : 539 huizen. -

Driemaandelijks tijdschrift van de Vereniging Genealogie en Historie WESTERWOLDE

Inhoudsregister

5de jaargang 1984

Nostalgie.De jaag- of trekschuit en rolpaal	JD.I/II	1
Westerwolde; boek van Jan W.Hiskes	H.Nijboer . JD	2
Wolanus-onderzoek	E.G.Schrage	3
Ingemetseld	H.Nijboer	5
Het Boerboek van Smeerling,1814	Joop Drok	7
Briblografie "Westerwolde"	G.Wubs	13
Lengte voorouders 1879	JD	17
Familie-onderzoek over de grens	GW	17
Genealogische vragen	C.J.Wegman	18
Schatting aantal inwoners i.h. jaar 900	Joop Drok	19
Allerhande: Blooterijen; geboorte in 1861 vergeten aan te geven; Napoleon penning	Joop Drok	20
Het Klooster Ter Apel	C.J.Wegman	21
Burgerkaart Harm Scheuring 1811	JD	36
Verkoop Kerkbanken in 1730 te Nieuwe Pekela	Joop Drok	37
Spinnekop.-molens; Porcaspyn=stekelvarken; Bottenzoekers; Ezelinnenmelk	JD	38
----- III/ID		
Nostalgie: Leurkramer	JD	39
Goede Wensen van Bestuur en Redactie; Gron.Koftschip; Schoenleestbijn in Mussel(3000 v.c.); Jagerskamp a.h. Hoetmansmeer Nw.Pekela(8000 v.c.) Boertange;Bellingwolde; Afscheid Joop Drok als redactie- en bestuurslid	JD	40
Het geslacht Liefstingh	E.G.Schrage	41
1100 jaar Vluchtwedde	JD	41
Pan armlaken, hozen tot tierentijne schoede.	Joop Drok	51
Het Klooster Ter Apel	C.J.Wegman	55
Het Rechtswezen in Westerwolde v66r de Franse tijd, (Crimineel- en Pagtgerigt)	E.G.Schrage	64
Midwinterblazen ook in Westerwolde ?	A.Eenjes	65
i d e m (naschrift redactie)	JWH	68
Dreikeuning (Westerwolds tongval)	J.H.Neuteboom	70
Uit oude boeken(o.a.armen-pension en paardtaxis)	G.Luth	72
Nogmaals: Het Klooster Ter Apel	Mr W.Hiskes	74
Scheer-en Blootwol	mevr.Ali Drok, Veendam	78
Linnen van vlas en katoen . . . werd schaars	JD	78
Drinkwaterschaarste rond 1800	D	778
Westerwolds; wat niet in gron.woordenboek voorkomt	JD	79
Allerhande: Marke van Weende;aantal huizen in 1568	Joop Drok	80
Fotoblad diverse boerhoorns,ingeschoten bij art.:Midwin- terblazen	A.Eenjes	66A

TIJDSCHRIFT VOOR GENEALOGIE EN HISTORIE „WESTERWOLDE”

Driemaandelijks tijdschrift van de
Vereniging voor Genealogie en
Historie

Redaktie:

5de jaargang No 1+2

sept. 1984

J.W.Hiskes, Hardenbergstr.3
9643 LD Wildervank
Tel. 05987 - 13.095

===

Joop Drok, Schotlandlaan 6
9501 AB Stadskanaal
Tel. 05990 - 13.487

===

C.J.Wegman, Acacialaan 27
7642 TW W i e r d e n
Tel. 05496 - 24.37

===

Lidmaatschap: Entree f 10.-
(eenmalig); Contributie:
f 25.- pjr, plus f 7.50 voor
het tijdschrift, dat op de
driemaandelijke bijeenkom-
sten wordt uitgereikt. Bij
verzending per post worden
portokosten in rekening ge-
bracht.

===

N.B.,
Niets uit dit tijdschrift
mag worden verveelvoudigd
en/of openbaar gemaakt door
middel van druk, fotografie,
microfilm of op welke andere
wijze dan ook, zonder voor-
afgaande schriftelijke toe-
stemming van de Redaktie.-

===

Secretariaat: (lidmaatschap, abon-
nementen, administratie en ar-
chief) mevr.G.P.I.Hiskes-Knigge.
Hardenbergstraat 3; 9643 LD
Wildervank. Tel. 05987 -13.095

===

Penningmeester: Dick Scheper.
Groningerlaan 58; 9642 EK
Veendam. Tel. 05987 - 19.588
Bank: Bondsspaarbank Veendam
nr. 95.72.73.622 t.n.v. Ver.
Genealogie en Historie "Wester-
wolde". Postg.bank: 80.23.95

===

NOSTALGIE

(HEIMWEF-en belangstelling-
naar vroeger)

DE JAAG- of TREKSCHUIT; let op
de rolpaal, in de bocht van het
kanaal, vlak voor het paard. Een
rolpaal is weer geplaatst naast
zwembad "De Wieke" te Stadskanaal.

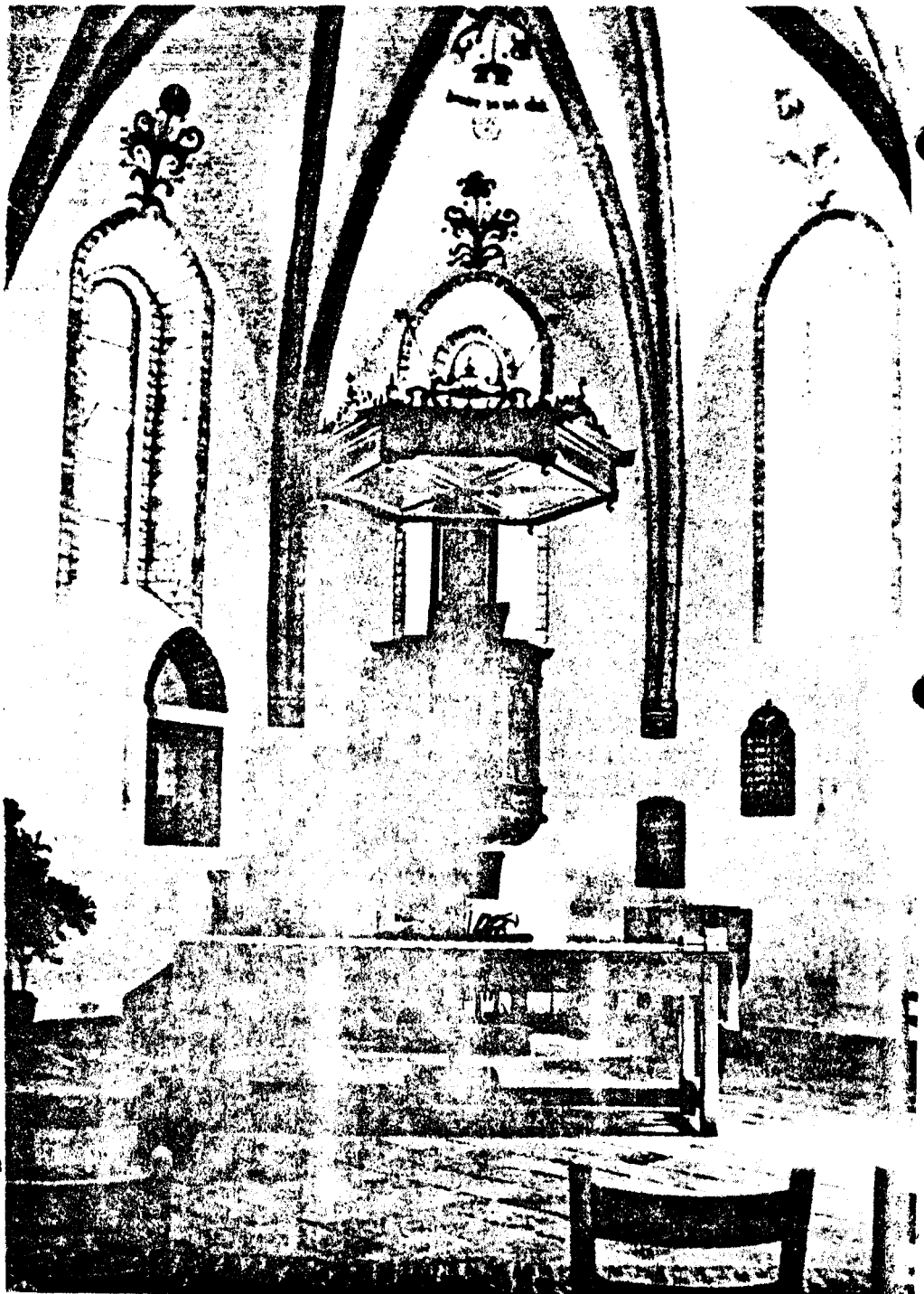
J.D.

(Dhr H.Nijboer te Groningen, schreef ons hierover uitvoerig en lovend, hetgeen we hier samenvattend weergeven. JD.)

In maart verscheen bij Uitgeverij Boekencentrum b.v. te 's Gravenhage "Westerwolde", geschreven door de schrijver/journalist J.W.Hiskes. (176 bladzijden., f 24.50)

De meesten onzer zal de woordkeus e.d. bekend voorkomen, als zijnde de vertrouwde stijl van de Redacteur van ons Verenigingsblad. 'Het boek behelst geen ellenlange droge historische verhandelingen, maar een prettige weergave in 22 boeiende en begrijpelijke hoofdstukken, die op bijzonder prettig leesbare wijze in diverse onderwerpen is onderverdeeld. Het geheel werd bovendien veraangenaamd met vele erg mooie foto's.

Al hadden we ook graag wat meer gelezen over de minder bekende geschiedenis van Westerwolde, b.v. omtrent diverse opgravingen, en uitvoeriger behandeling van elk der Westerwoldse kerkdorpen afzonderlijk, toch is het een onmisbaar boek geworden voor ieder die van Westerwolde houdt en/of het nader wil leren kennen; we zijn de auteur dan ook van harte erkentelijk voor zijn boek. Als geen ander beheerst dhr Hiskes de geschiedenis van deze streek in al zijn facetten; het oeroude "Olde Laatschap" heeft een eigen, geëaleerd leven geleid, waarover weinig ia te vinden in de traditionele stadsarchieven. Een samenhangende visie omtrent de geschiedenis van Westerwolde is bij Hiskes in vertrouwde handen; we hopen dan ook van zijn hand een vervolg te krijgen.-

Interieur met 17e eeuwse preekstoel in het sfeervolle kerkje van Sellingen.

ENIGE OPMERKINGEN ROND HET MOLANUS-onderzoek. E.G.Schrage

(Samenvatting van zijn causerie op de j.l.gehouden Ledenverg.(Red)

Aanleiding tot dit onderzoek was het vinden van een ordel in

de Lottingsprotocollen, Etstoel 14, deel 46, RA in Drente, dd. 25.11.1738. Deze ordelen bevatten hoofdzakelijk kwesties van burgerlijk recht. Vergelijkbaar met R.A.VI o . Het gaat in dat ordel om de voorziening in de voogdij over de "innocente" Jannes Bottichius te Dalen. Ondanks zijn verzet wordt ds. Molanus te Onstwedde aangewez- zen als hoofdmomber.

Wie was die ds. MO L A N U S ?

Navraag bij mevr. Hiskes-Knigge leidde tot contact met de heer G.Wubs te Onstwedde, en zo kwam deze sneeuwbal aan 't rollen. Voorlopig resultaat vormt een bijdrage in "Westerwolde" 4e jaar- gang, no 4.

Een aantal kwesties bleef onopgelost, medewerking tot het op- lossen ervan wordt ingeroepen.

We gaan er van uit dat de stamvader is:

ds Adolphus Molanus, te Sellingen, en dat hij dezelfde is als die Adolphus die op 28-03-1636 te Groningen als student werd in- geschreven, afkomstig uit Tecklenburg.

Nu noemt Brucherus in zijn "Gedenkboek van Stad en Lande", (1792) in dezelfde tijd, en ook te Sellingen, een Johannes Molanus. (Dank aan de heer S.Achterop te Assen voor deze inlichting!.)

Waren dat twee verschillende personen?

Of was er maar één, misschien Adolphus Johannes of Johannes Adol- phus geheten?

Doordat de doopboeken van Sellingen te laat beginnen is geen hard bewijs geleverd dat de genoemde kinderen werkelijk van ds.Adolphus waren, en zeker moet het vraagteken bij Willem en Adolph blijven staan.

De twee dochters, wier namen niet gevonden zijn, trouwen "grens- overschrijdend".

De relatie met de (onder schultenfamilie Boelken te Roswinkel is waard nader bekeken te worden, met name ook in verband met de familie ter Haar.

Interessant is de figuur van Henricus Schaede, die wordt genoemd "Receptor van den Gerichte Haren, wonend op den Borghare in het Ambt Meppen".

Navraag bij het Staatsarchiv te Osnabriick leverde alleen maar op dat aldaar acten van genoemd Gericht aanwezig zijn, dat men Hen- ricus Schaede niet had gevonden daarin, en dat men verder verwees naar von Bruch, "Rittersitze im Emsland".

De "EmslkIndische Landschaft" te Meppen, Obergerichtsstrasze 7, had iets meer te bieden, echter geen uitsluitel over die persoon. Nu rezen bij ons vragen als:

- hoe werkt die Landschaft,
- over welke bronnen beschikt men,
- kunnen ze de weg wijzen naar reeds bestaande publicaties,
- zou samenwerking zin hebben en mogelijk zijn ?

We maakten een afspraak voor een informatief gesprek, maar dat mislukte door plotselinge afwezigheid van de betreffende persoon te Meppen. Degene die ons te woord stond zei dat men alleen maar micro-fiches bezit van de kerkboeken van de gereformeerde kerken in de Grafschaft Bentheim.

Voor de R.K. kerken in Emsland moet men zich dus wenden tot de plaatselijke parochies, waarvan vooral WESUWE van belang is. Verder verwees hij ons naar de heer Gievert, apotheker te Haren/Ems, Neue Markt 11, die we nog dezelfde dag konden bezoeken. Hij bleek voorzitter te zijn van de "Heimat- und Verkehrsverein" te Haren, en zeer geïnteresseerd in onze problemen.

Ten aanzien van de familie (von) Schade, te Landegge, kon hij ons iets verder helpen door middel van een uitgave van genoemde Heimatverein, zijnde een afdruk van een "Status Animarum" van de parochie Haren uit 1749. Ook vestigde hij de aandacht op enige bladzijden uit het boek "Boertange, Schans in het moeras", door mevr. Koeman-Poel.

We kregen de stellige indruk dat een gesprek met het bestuur van die Heimatverein ook van belang kan zijn, en adviseren daartoe over te gaan.

Het testament van Elisabeth Lutgerdina Schade te Landegge, dd. 3-09-1764 leidt tot de vragen:

- welke instantie in Emsland registreerde testamenten,
- zijn ze terug te vinden, en zo ja, waar?
Ook dit zou een punt van gesprek met de Landschaft c.q. Heimatverein kunnen zijn.
- waar zijn die andere 3/4 van die landerijen bij Winschoter Hogebrug gebleven?

De heer Georgius bevestigde dat "de Gaere" te Blijham bij de Turfweg en Winschoter Hogebrug ligt, zodat ongetwijfeld het land uit het legaat van Elisabeth Lutgerdina Schade indentiek is met dat, hetwelk Henricus Schaede in 1705 overnam van zijn zwager Haren Boelken. Een duidelijke aanwijzing dat inderdaad Elisabeth lutgerdina dochter van Henricus was.

De heer Georgius deelde verder mee dat in het boerderijenboek van dijam, door Buringh, een landeigenaar Molanus genoemd is. Dit zal dus een der talrijke gevallen zijn dat Westerswolders land te Blijham en Vriescheloo bezaten of pachten.

Uit het reeds genoemde boek van mevr. Koeman-Poel komen feiten betreffende de relatie van de familie Schade met Boertange naar voren: de lidmaten-lijsten aldaar vermelden tussen 1700 en 1737 enige leden van die familie, te Bourtange woonachtig.

In de doop- en trouwboeken van Boertange vonden we, bij een wat vluchtig onderzoek, nog geen gegevens omtrent hen.

De vraag is; waar lieten leden van die protestantse familie dopen, en waar trouwden ze?

Deze relatie met Boertange is misschien een verklaring voor het huwelijk van Henricus Schaede met de dochter van ds. Adolphus Molanus uit Sellingen.

Deze gedeeltelijke genealogie+Molanus is beëindigd in het laatste kwart van de 18e eeuw, en is binnen die begrenzing niet volledig.

We spreken graag de wens uit dat anderen zorgen voor aanvulling en voortzetting.

Tenslotte zij medegedeeld dat het Ned.Repertorium van Familienamen, gebaseerd op de volkstelling van 1947 voor Drente één Molanus opvoert (te Beilen) en voor Groningen 54, merendeels in de oostelijke helft van de provincie, met zwaarte punten in Scheemda (14), Veendam (9) en Vlagtwedde (4).

INGEMETSELD

door H.NIJBOER.

In het boek van dhr. J.W.Hiskes over het landschap Westerwolde schrijft hij iets over inmetelingen. Dit artikel gelezen hebbende herinnerde ik mij vaker iets over dit onderwerp gelezen te hebben. Omdat het een aanvulling is op hetgeen dhr. Hiskes over dit onderwerp heeft geschreven, wil ik het u niet onthouden. Voor diegenen die het bedoelde artikel in het boek van dhr. Hiskes niet hebben gelezen, citeer ik het hierbij:

INGEMETSELD...

Hartnekkig is ook het verhaal, dat een vroegere bewoner van het slot te Wedde, mr. A. H. Koning daar nog bij een verbouwing een in een der muren ingemetseld geraamte zou hebben gevonden. Ook dat verhaal vinden we bij meerdere oude bouwwerken terug. Maar mr. Koning heeft deze "vondst" voor zover wij weten zelf nergens beschreven en ook dit is waarschijnlijk weer een vrucht van de volksfantasie. »

Tot zover het verhaal van dhr. Hiskes. Voor zover bekend heeft mr. Koning de inmeteling nooit beschreven, schrijft dhr. Hiskes. Mij is hetzelfde gebleken. Alleen heb ik uit de literatuur nergens begrepen dat mr. Koning de vondst zelf heeft gedaan. Wel heb ik gelezen dat drost Muntinghe het geraamte destijds in een muur heeft gevonden. Dhr. Muntinghe was drost op de borg te Wedde van 1745-1749 en van 1755-1777. In deze laatste zittingsperiode van dhr. Muntinghe is het geraamte waarschijnlijk gevonden. Mr. Koning moet er dus van gehoord hebben. Waarschijnlijk was het verhaal toen reeds 50 jaar oud. Omdat het verhaal geen gedocumenteerde achtergrond had, zal hij het niet op schrift hebben gezet. Of hij hechtte weinig waarde aan het verhaal. Doch hij heeft de hele geschiedenis wel verder verteld. In ieder geval duikt in de tijd dat de familie Koning de burcht te Wedde nog bewoonde het verhaal in de literatuur op. Omstreeks 1920 verschijnt er een boek met familieherinneringen over o.a. de familie Koning. Hierin wordt het verhaal eveneens beschreven. De schrijfster verteld dat drost Muntinghe op een avond in zijn studeerkamer zittende een dof gerammel in de muur waarnam. De volgende morgen liet hij de muur openbreken waarna het geraamte in een nis werd gevonden. Waarschijnlijk was het de vorige avond in elkaar gevallen. Een zware ijzeren haak en een gebroken waterkruik werden eveneens in de nis gevonden. De schrijfster suggereert dat dit waarschijnlijk weer een van de barbaarse streken van Rudolf de Mepsche is geweest. Rudolf de Mepsche onderbrak de zittingsperiode van drost Muntinghe met ongeveer 5 jaren. Dat hij in deze periode de inmeteling heeft doen laten verrichten

lijkt mij niet erg waarschijnlijk. Na het monsterproces in Faan hield men

hem toch wel enigszins in het oog. Bovendien is het de vraag of hij voldoende energie had om zich voor zo iets in te zetten. De laatste jaren van zijn leven sleet hij namelijk niet in een optimale gezondheid. Gezien de toestand waarin het stoffelijk overschot verkeerde is het zeker mogelijk dat het ten tijde van de Mepsche is ingemetseld. Een lijk doet er gemiddeld ongeveer 12 jaren over om tot op het geraamte te ontbinden. Het is echter ook goed mogelijk dat dit proces door allerlei factoren veel langer duurt. Als de beenderen niet meer door weefsels bijeen worden gehouden kan het stoffelijk overschot bij de minste of geringste trilling instorten. Dit verklaart dan tevens het gerammel in de muur. M.v.d.Woude schrijft eveneens iets over de geschiedenis. Hij merkt op dat inmetselingen in de middeleeuwen wel meer voorkwamen. Dit gegeven ontlast de Mepsche natuurlijk nog meer, omdat het stoffelijk overschot dan niet in zijn tijd, doch in een veel vroegere periode ingemetseld is geworden. De inmetselingen in de middeleeuwen waren bedoeld om de gebouwen te beschermen. Waartegen vermeld hij echter niet. Wel maakt hij er melding van dat op het kasteel Toutenburg te Vollenhove tijdens de afbraak van dit kasteel een zelfde vondst is gedaan. Alleen werden hier niet één maar drie geraamten gevonden in even zovele nissen. Ze waren in liggende houding in de nissen gelegd. Nu wordt het verhaal natuurlijk een stuk interessanter en aannemelijker. Het kasteel Toutenburg is gebouwd door Georg Schenck van Toutenburg. Deze zelfde Georg Schenck van Toutenburg werd in 1538 beleend met de Heerlijkheid Wedde, Westerwolde, Bellingwolde en Blijham. Of de burcht te Wedde door de familie Schenck of hun voorganger Berend van Hackfort is verbouwd is niet met zekerheid te zeggen. Wel is het vrijwel zeker dat ten tijde van Berend van Hackfort de burcht versterkt is met een ringmuur. Misschien heeft de zoon van Georg de nieuwe vleugel plus traptoren laten bouwen. Het boven de ingang aangebrachte familiewapen in 1541 getuigt hier waarschijnlijk van. In dit jaar was Georg Schenck reeds overleden. Heeft zijn zoon Karel tijdens verbouwingen van de kastelen in Wedde en Vollenhove de stoffelijke verschotten laten inmetselen? Het is bekend dat Karel Schenck een zeer zonderling en wereldvreemd persoon was, waarvan wordt beweerd dat hij eens iemand op zijn kasteel te Vollenhove in een vlaag van verstands verbijstering van het leven heeft beroofd. Als we bovenstaande gegevens op een rij zetten wordt de geschiedenis van het ingemetseld geraamte in de burcht te Wedde een stuk aannemelijker. Of het verhaal berust op waarheid of volksfantasie is volgens mij - gezien bovenstaande - moeilijk te zeggen. Misschien kan iemand meer zekerheid geven over deze zaak....

L i t e r a t u u r ;

Het huis te Wedde.	J. G. N. Renaud en E. v. Dijk.
Familieherinneringen van o. a. de familie Koning (1920)	
De burcht te Wedde.	M. v/d Woude.
Het kasteel te Wedde.	v. Lennep en Hofdijk.
Het kasteel Toutenburch.	

HET BOERBOEK VAN SMEERLING 1814

(Met dank voor inzage aan dhr H. Maarsingh Azn te Stadskanaal;
en zo goed mogelijk weergegeven door Joop Drok)

*Het Boerboek van Smearing
Gemaakt door Boeke Halm
Boermeester was*

*Het Boerboek van
SMEERLING*

*gemaakt door B. Halm
Boermeester was,
In de Jaare 1814*

*Gedaan door mij
E. Halmings
E. B. B.*

Ontfangen

Uitgaven

In fl. St. Dt (gulden, stuiver en duit)

(normaal voorin het boek- boek gedraaid, dus achterin;
overigens staan er ook uitgaven tussen ontvangsten, soms wellicht
omdat er meerdere malen sprake was van een negatief kas-saldo)

In het boerboek (huirboek) vindt men het financieel verslag en handelingen van de, bij toerbeurt te vervullen functie van, boerrichter of boermeester, van de Marke of Boerschap in Westerwolde. De boerhoorn, waarmede men zondig werd bijeengeroepen, werd bij de jaarlijkse overdracht (op 1 Mei) van de functie, met het boerboek aan de opvolger overgedragen. Het negatief saldo werd naar verhouding van ieders waar (waer, waerdeel) dit is aandeel in de Marke, door betrokken landbouwers betaald; zie hiervoor het boerboek. JD.

1814 op Maaij Avond Ontfangen bij het ontfangen van het Hooren	- 7 -
Den 9 December van Eding ontfangen breuke voor het pant	- 6 -
Rekengedaan 1 Maaij 1815	Ontfangst - 13 -
1815 Op Maaij Avond Ontfangen bij het ontfangen van het Hooren	- 2.6
Den 5 Augustus overschot van De Ganzen	0.5.2
Den 1 Maaij 1816 Rekengedaan.	ontfangen 0.8.3

=====

Anno 1816 den 1 Mei bij het oren , 1 St en 4 ontvangen
Engel F.Eding

Ontfangen van ? voor een Elder bom op de brugedam den 1
Maaij 1819

1821 Van Harm Heijes Wubs ontfangen voor Paarde Weijde
op Maaij avond 2.--.

Hanne Jans Hitds , Spoennen op de Brinkkoft

Den 16 Januarij voor-.2.-.
ontvangst 2.2.-

Rekengedaan 1 maaï 1822

1827 1 Mei ontfangen bij het Hooren 0. 13. 2.
van Horling voor Rusken 0. 10. 0.
over Schoet van koeloon 0. 10. 0.
Bruke van Wúbbe Jans Lútke 0. 3. 0.

(de bedragen werden met één kruisken- 2. 1. 2.
nelijk afgerekend, weer doorgehaald)

1833 Den 1 Mei bij het hooren ontfangen 42 1/2 Sent
De koeheer verdient 23.00

1834 De koeheer verdient 24 gulden

Aan het Hooren verdient 2 Stuv

Aan Jan Pieters voor Slighten 1 gul

Aan Beerent Smiet voor Rongen en Staken 6 Stúver

Reeken gedaan Den 1 Mei 1834

H.J.Hids

uitgave 1 gl 5-2 1/2
(het boerboek is niet

1834 Den 1 Mei Ontfangen bij het horen 2 stuver
Ontfangen van de Bolle 7 stuver 4 Dt
.... maarten Onfangen 7 str 4 Dt Koeloon
An Jan Pieters voor Slighten 1 Gulden

chronologisch meer om-
dat men, toen het boek
vol was, alsnog de blan-
ke delen van diverse
bladen benutte! JD.)

Reeken gedaan den 1 Mei 1835. Wed E.J.Eding

Uitschot an Jan Pieters voor weg Slighten 1 gl

1836 Jan Heijens voor het voeren van de Bol 8. 5. Cent

H.Heis voor het op Zelen van de Bol 1. 50

Koe heer Verdiend B.Oske 22. 0

(optelling niet vergeten! kennelijk pro memorie) 0.75 C

Overgebleven van de Koe Heer 42 C

4 St er overgebleeven van de Bol 20 C

(Dit zijn kennelijk verrekenigs overschotten) 1 gl 37

3 St Uit Schot 0 15

an Jan Pieters voor het weg Slighten 1 0

1837 Reeken gedaan Den 1 Mei B.H.Hidding 0 gl 2 C

1838 Freerk Boeles Halmings anteken van:

Beesten en Paarden

(Onder een ontbrekende
stukje van een blad:)

Miggel Jan Folders 34 6
H.J.Hids 31 5
F.E.Eding 27 4 1/4
H.H.Wubs 9 3
B.H.Hidding 40 7 1/4
J.J.Folders 17 3
H.A.Henssems 14 3
J.A.Halm 4 1
M.J.Horlings 15 2

Hanne F.Hids
F.E.Eding 1840
Ontfangen 1840 Op 1 Mei avond
bij het hooren 11 stuiver Gekre-
gen voor de paarden van Hemssen
1 Gl en van Eeuwsting 5 stuiver
te zamen 36 stuivers

Uitgaven Jan Pieters 1 Gl voor weg sligten en voor 8 stuiver Rongen

Aanteeken van Paarden en Beesten 1817 Mer

Jan Luikens 3 olde Paarden 18 Beesten Jan Mensens 2 Olde P 11 1/4 B
A.Halm 3 " en 1 Jonk 23 " B.Halm 6 " 36 "
H.J. Hit 4 " " 1 " 30 " H.D.Hidding 8 1/4 " 50 "
E.Eding 4 " " 1 " 27 " Jan Haijer 1 " 1 jonk 9 "

(In de dertiger jaren van 1800 kocht de Marke een gemeenschappelijke
Bolle; voordien deed de stier van de grotere nabuur gratis dekdienst
voor kleinere boeren, die dan wel een stuk brood voor de Bol meena-
men voor het dienstbetoom.-aldus de overlevering- JD.)

Anno 1821 Den 1 Maa] H.J.Hits

H.J.Hits	5	olde Paarden	1	Jong	E.F.Eding	5	olde Paarden
H.H.Wubs	4	"			J.H.Wubs	1	"
H.D.Hidding	8	"			J.M.Horlings	4	"
E.E.Halm	3	"	en 1 "		G.H.Onweer?	3	"
B.E.Halm	4	"	" 1 "				

Anno 1822 - Den 1 mei

E.F.Eding	4	olden - 1 jonge		H.H.Wubs	3	olden	1	jonk
J.H.Wubs	1	"		H.D.Hidding	7	"	1	"
J.M.H	4	"		Jan Volders	2	"		
E.Halm	3	"	1 jonk	B.E.Halem	4	"	2	"
H.J.Hits	5	"	1 "					

Aanteeken van Paarden 1823 Den 1 Mei

H.D.Hidding	6	olden		J.J.Folders	2	olden	
J.M.Horling	4	"	1 Jong	A.E.Halm	3	"	1 Jong
A.E.Halm	3	"	1 "	B.E.Halm	4	"	2 "
H.J.Hits	4	"	1 "	E.F.Eding	4	"	2 "
H.H.Wubs	4	"		J.H.Wubs	1	"	

1824 den 1 mei Anteken van Paarden en f..

H.D.Hidding	6	olde paarden	2	Jonk	J.M.Horling	3	olde p.	2	Jonk
J.J.Volders	2	"	"	2 "	A.E.Halm	3	"	1	"
B.E.Halm	4	"	"	1 "	H.J.Hits	4	"	1	"
E.F.Eding	5	"	"	1 "	H.H.Wubs	3	"		
J.H.Wubs	1	"							

Aantekening der Paarden

Jan A.Halm	3	ouden	1	Jong	Boelo E Halm	4	ouden		
H.J.Hits	4	"	2	Jongen	E.F.Eding	4	ouden	2	Jongen
H.Heis	2	"			H.D.Hidding	6	"	2	"
J.M.Horlings	3	"	2	"	J.J.Volders	4	"		

Aldus opgetekent den 1 Mei 1825 J.A.Halm

Uitgaave An pieter Jans 1 gulden An doede voor burhooren 3 st

1826 Den 1 Maj an geteken F.B.Halming Pachten

Boele Halm	4	Ouden	1	Jong	H.Hids	5	Ouden		
E.Eeding	4	"	1	"	H.Wubbes	2	"		
H.Hidding	7	"	1	"	M.Horlings	4	"		
J.Volders	3	"			W.Jan	2	"	1	Jong
J.Halm	2	"							

1827 Den 1 Maa] angeteken Peerden en Beesten

H.Hids	5	ouden	1	Jongen	30	Beesten	E.Eeding	4	ouden	1	J	27	B.
H.Heis	2	"	0	"	8	"	J.Heis	0	"	1	"	3	"
H.Hidding	8	"	1	"	49	"	M.Horlings	2	"	0	"	12	"
J.Vollers	3	"	1	"	18	"	W.Jans	2	"	1	"	19	"
J.Halm	1	"	1	"	4	"	F.Halm	4	"	0	"	3	"

Van 30 November 1851 De Vorst gekomen 32 Sents

Uitschoet van Jan Pieter 1 gl
1 Gl 32 Cents

1828 Den 1 Mei Aantekning van Paarden en Beesten(oude en jonge paarden)

E.F.Eiding	5	0	26	J.W.Heis	0	0	3	H.W.Heis	2	0	7
H.D.Hidding	8	0	49	J.J.Vollers	2	1	18	W.J.Litke	2	1	14
J.A.Halm	1	0	4	M.J.Horling	2	1	12	F.B.Halm	4	0	36
H.J.Hids	4	2	30	(w.g.) Engel	Freerks	Eding					

1829 den 12 november ontfangen 8 St 4 1/2 C

1829 den 18 november an Jan Pieters voor Het wegslykten een gulden

1830 den 19 Maart voor rongen en spiker uit Jooten(?) 1 St 2 1/2 C

(ongedateerd)

Freerk Eding	27 bees	4 Ou P Harm Heis	8 bees		
Jan Heis	2 "	2 " Hidding	38 "	6 ouden	
Jan Volders	18 "	3 " Me Haaligs	16 "	3 ou	1 jon
Hensem	14 "	2ouden Jan Halm	4 "	1 ou	
Jan Veen	58 "	6 ou Hanne Hids	28 "	4 ou	2 jong
Jan Aeik H	4 B	1 paard Hemsem A?	(onderstaand met potlood geschreven en onduidelijk)		
Jan R	?	Hanne H	34	5	
Freerk E	27	4/2 Jan W	2		
Harm W	7	2 B.H	39	8	
Jan F	18	3 M. H	14	2	

(we bevinden ons nu midden in het boerboek en deze twee bladen zijn dus de beide einden, zówel van de ontvangsten als de uitgaven)

Schulde bij het Boek van J.A.Halm 4 St en H.J.Hids 1 St
 Ontvangen bij het Boek H.A.Hems H.Wups 3 Gulden
 ontvangen van Heije Wubs

U I T G A A V E

	Gl	St	Dt
1814 Den 28 Maaij An de Kooper Slaager te Winschoot			
betaald voor het Hooren	-	14	-
En an de Boode voor het meebrengen van het Zelve -		2	-
Den 6 Augustus voor Rongen En Spikers aan Vringen-		3	-
Den 17 Augustus bij gebrek aan timmerman Een halve			
dag getimmert aan het Buirhuís	-	6	-
En voor Rongen en Spikers	-	2	-
Den 24 Novemb an Pieter Jans betaald voor het			
Den 8 December na de Schout van Onstwedde geweest			
Heerd -		1	2
uitgave f	2	0	2
ontvangen -		13	-

Dus meerder Uitgaave als ontvangen 1.15.2

Reeken gedaan .. 1 Maaij 1815 (w.g.) B.Halm

1815 Uitgave	Den 5 Noveb an Pieter Jans			
	betaald voor wegsligten	1. 0. 0.		
	uitgave	0. 19.0.		
Reeken ged 1 maaij 1816		ontvant	0. 8.3.	

(wg) H.J.Hitds Dus meer uitgaven als ont 0. 11.5.

Uitgaave in oen jaar 1816 Jan Elze Halem betaal voor het horen twe stuiver Harmen Smit 3 stuiver en Engel F.Eding heeft een Stuik op de brúge gemaakt 1 stuiver

1816 Den 5 Februarij uitgave an Pieter Jans betaald voor het weg-Sligten een 1.--. ontvant 0.1.4. uitgave 0.6.2.

Reeken gedaan den 1 maaij 1817 w.g. Engel F.Eding

1817 Uitgaave	Den 8 September voor twe zegel betaal aan pikert	3.12.0.		
	Den 11 november an pieter Jan den 26 April betaal . . .	1.-	-	
	den 26 April aan H.Strating voor Jan ever en tebak . . .	3.12.4.		
	Hanne J.Hiddes en Lukens Jan kampen gres op doeze . . .	3.15.0.		
	Den 29 April aan Boel Halm betaa voor Drie man Eten . .	2. 0.0.		
	in kamissi tegen Aike Halm			
Reeken gedaan	Den 1 Mei 1818 wg H.Hiddingr			

1818 uitgave	Den 24 Juni an Hindrik timmerman betaal agtuver	- 8 -		
	kost twalf doe Hin	-12 -		
	Den 14 Augustus betaalt	2.19.-		
	voor de posten toe de brúge Den 29 November an			
	betaald voor Roigen bro.. Harm	1.18.6.		
	Den 6 December an Pieter Jans betaald voor het			
	weg Sligten	1.-	-	

6 @112.6 St

1819 $\left\{ \begin{array}{l} \text{Uitgaave} \quad 6.12.6. \\ \text{Ontvangst} \quad 1.1.- \\ \hline 5.11.6. \end{array} \right.$

1820 ontvangen van E.F.Eding 6.4.
 van Jan Heies 3.-
 en van Jan Horlings 12.-
21.4.
 In 1820 Uitgegeven 23.-

Rekengedaan den 1 Maaij
 H.D.Hidding

dus dit nog meer uitgeven 1.1.

1821 H.J.H P 5 E.F.E. P 5 H.H. P 3 H.Hiden P 8
 G.H. P 3 J.M. P 2 A.E.H P 3 B.H. P 5 1 jonk

(Hier ontbreekt -c.q.ontbreken- bladzijde-n- terwijl gedeeltelijk met een potlood werd geschreven en derhalve thans onduidelijk, bovendien werd een bladzijde "verlucht" met tekeningen)

in 1867 ontvangen bij het Boek - 2 -
 Bij Boek Ontvangen 17 1/2 Cents M.Fr. Halm

Boer Ze gln (?) J.Hue ? Betaal Zijlzes 18 cent P.Muller voor Reen
 2 - Boerhoorn o.25 Grondlasten 2.9 Voor Janus Gr.... ?

1872 Bij Boek - 1/2 Ontvangen in Mei 73 dit boek met 9 cent
 Uitgave 18 zijlves Den 5 Junij voor spijker uitschot 30 "
 Am dwan bode 30 Den 26 July grondbelasting 2 gl 14 "
 Grondbelasting 1.- Den 1 December Zijlvesten gek 18 "
1.48 Den 18 December aangebr Hazel-

Reken gedaan op Mei 1873 F.Eding

hoff 7 gl 170 "
 te zamen 10 gl 32 cent

(Suggestie gedenksteen op
 De Brink in SMEERLING van JD)

 50 jaan (1800 - 1850) *****
 WEG SLIGTERS IN *****
 S M E E R L I N G *****
 Pieter J A N S *****
 en *****
 Jan P I E T E R S *****
 === *****

De waar 46 cent wordt 10 gl 23 cent
10 gl 23 1/2
 1/2 cent

Smeerling 2 Mai 74 A-Maarsingh.

 Het boerboek ontvangen den 5 Mei 1874
 met een halve cent.
 Betaalt voor Belasting aan den ontvanger
 J.E.Römer f 2.93 De waar wordt 13 ct
 Verrekend 20 Mei 1875(handtekening)
 Het boek verzonden met f 1.50

Ontvangen den 1 Mei 1863 de som van 27 cents
 uitschot van spijkers 5 "
 Aan Zeggen van diep 50 "
 Uit Schot van Spijker 6 "
 Uitschot van Grondbelatt 2.6 "
 Zijlt onskosten 18 "

Ontvangen en bij het boek 20cts 1865 Den 26 Augustus grondbe-
 Uitgave voor Rongen 0.50 cts lasting 2 gl 5 c
 " Voor Grondbelasting 2 @ 1 6 cts 31 Maart 66 1
 " Zijlonkosten 15 cts voor planken .. - 90
 " voor Grondbelasting 1 Gl zijlvest . . . - 11

Reken gedaan Den 3 Gl 71
 13 Mei 1865 bij het 20
 boek 5 cent 3 Gl 51

bij het boek ontv. 5
 blijft 4 gl 01 c
22 1/4 waar de waar 18 cent is 4 gl 00 1/2
 over 1/2 cent

 Uitgeven an Harm Hindriks Smit voor Spijkers 0. 1. 0.
 Aan p.Jans 1822 voor het wegsligten een gul 1.
 Den 20 November betaal 1823 Den 9 December An petter Jans het
 wegsligten een @ul 1. betaalt
 Engel F.Eding An Hindrik timmerman 2St
 1824 Den 1 Mei Rekengedaan

1824 Den 15 November An p.Jans voor
 het wegsligten een gul betaat 1.-
 Den 15 November Aan Jan Heis
 81 panen geleent van het buir-
 huis Reken gedaan Den 1 Maaij
 1825 H.D.Hidding

1827 aan Pieter Jans voor het
 wegsligten betaalt 1.-
 Aan Gépke Heis Horlings
 voor Ziepe wasken voor
 koeheer 0. 5
 1. 5
 voor het Maantgeld 2.11
 3.16

----- (Deze notitie werd later bovenaan
 1828 De koeheer verdiend 31 gu 10 St de pagina bijgeschreven.)

Het buurboek met het buurhoren heb ik Jan A.Halm ontvangen den 1 Mei
 1825 en hieropgeteekent de ontvang en uitgaaf
 an pieter Jans Betaald 1.- 1828 Maaj avond Reeken gedaan
 an de ontvanger Betaald 2.4.1. 3. 5. 11
 aan Doede voor het ma- ontvangen 2. 1. 2
 ken van het horen ===3.=== Dus meer uit gave 1. 4. 9
 Freerk E.Eding

Verkoop der appelboomen in 1826 Reint N.Koets 1.-.-
 Harm J.Hits 1.
 Harm Heis 1.

1828 Hebbe ik E.F.Eding den 1 sten Mei het Boerboek ontvangen van
 Hanne J.Hids en hebben er mede ontvangen 35 St en een Cent Boer-
 geld. De uit gave in den Jaar 1828
 den 11 November een gul voor het wegsligten
 in den Jaar 1828 den 11 November heb ik voor tot de koeheere
 een gul. 10 cent in den Jaar 1829 2 gul en 11 cent
 Engel F.Eding

1828 Engel F.Eding 5 oude Paarden Harm H.Wubs 2 oude Paarden
 Hindrik Derks Hidding
 6 oude P Jan J.Volders 2 ouden en een jong
 Jan Aikes Halming een oud P Wubbe Jans Luttje 2 ouden en 1 "
 Mense J.Horlings 3 oude P Freerk B.Halming 4 oude P
 Hanne J.Hids 4 oude en 2 j.

1829 den 1 mei de koeheer verdiend 31 Gl koeloon
 Het Buirboek met de buirhoren heb ik H.D.Hidding ontvangen
 den 1 Mei 1829 en hier opgeteekent de ontfangen en uitgaaf 1829 3 St 4
 ? ? 3 St 4
 1829 den 18 november an Jan pieter voor het wegsligten 1 Gl
 maandgelt 2 G 15c
 1830 den 19 maart an de buir voor vringpin en Rongen .. 1 G 3c
 3 g 5 St 2c

(doorelkaar geschreven,
 1830 den 1 mei Reeken gedaan D.H.Hidding. moeilijk te ontwarren.)

An Jan Pieters Gelling uitga..... 1 Gulden
 Den 30 Juny 1866 Grondb. betaalt 2 gl 5 cent
 het boerhoorn 20 -
 Den 30 Maart 3 gl 05 cent
 5 gl 30 cent
 Zijlvestengeld . . . 11 cent
 5 gl 41 cent
 de waarde 25 cent .. 5 " 43 "
 blijft 272 cent over Boels

BIBLIOGRAFIE

WESTERWOLDE

WESTERWOLDE, deel III, GENEALOGIE.

87. Berestein, Genealogisch Repertorium;
Jhr.mr.dr. E.A. van.De door de heer H.L. Kruiemel
bijgewerkte uitgave, 1972/1973,
bevat een toegang tot alle genea-
logische publikaties, die voor
1 januari 1970 in Nederland ver-
schenen zijn.
(Repertorium = naslagwerk.)
- 88 Bos, P. Huwelijkscontracten Westerwolde
voor 1700.
- 89 Bos, P. en Jansonius, H.J. Huwelijkscontracten Westerwolde
1700 - 1749.
- 90 Brood, P. Inventaris van de doop en trouw,
overlijdens en begraafregisters
van voor 1811 in de provincie
Drenthe, tevens bevattende regis-
ters van aanneming van geslachts-
namen in origineel en in kopie.
Groningen; 1979 XI, 48p.
- 91 Dagen, Dagen, maanden, jaren, tijdreken-
kunde in kort bestek.
1979, uitgave van het Centraal
Bureau voor Genealogie, postbus
11755, 2502 AT 's-Gravenhage.
- 92 Duinkerken, W. Sinds de reductie in Stad en Lan-
de. Biografische en genealogische
gegevens van de predikanten, die
van 1594 - 1969 de Gereformeerde
en (sinds 1816) de Hervormde ge-
meenten tussen Eems en Lauwers
hebben bediend.
Andijk/Ezinge; 1969; 228p. stencil.
- 93 Formsma, W.J. De archieven van de Hoge Justitie-
kamer in Groningen en andere geweste-
lijke rechtelijke instellingen tot
1811.
Groningen; 1968; 312p.
- 94 Hamers, N.A. Van ordening tot familiegeschiede-
nis. Uitgave van de Nederlandse
Genealogische Vereniging, postbus
976, 1000 AZ Amsterdam.
- 95 Hamers, N.A. en Bij ons in de familie;
mr.M.J. van 't Kruis. Bloemlezing uit Gens Nostra
en R.F. Vulsmā. 1945 - 1970.
Amsterdam 1979, Uitgave van de
Nederlandse Genealogische Ver..

BIBLIOGRAFIE WESTERWOLDE, deel III, GENEALOGIE.

- 96 Hamers, N.A. Register van namen der geslachten, voorkomende in de jaargangen I t/m XXXV (1945-1980) van Gens Nostra, waarvan tenminste drie generaties worden vermeld; samengesteld door N.A. Hamers. Uitgave: Nederlandse Genealogische Vereniging, postbus 976, 1000 AZ Amsterdam.
- 97 Klerck, ir. Th.P.E. de Overzicht van de voornaamste bronnen voor genealogisch en heraldisch onderzoek in het rijksarchief te Groningen. Uitgave: Nederlandse Genealogische Vereniging.
- 98 Kruiemel, H.L. Op zoek naar onze voorouders: handleiding voor stamboomonderzoek, opnieuw bewerkt door W. Wijnaendts van Resandt, derde druk. Uitgave: Centraal Bureau voor Genealogie, postbus 11755, 2502 AT 's-Gravenhage. 1974.
- 99 Overzicht, Overzicht van de voornaamste genealogische bronnen in het gemeentearchief te Groningen. Groningen z.j.
- 100 Overzicht, Overzicht van de verzamelingen bij het Centraal Bureau voor Genealogie en het iconographisch bureau, Uitgave: Centraal Bureau voor Genealogie, der druk. Den Haag, 1975.
- 101 Pathuis, A. Groninger gedenkwaardigheden; teksten, wapens en huismerken van 1298 - 1814. Assen, 1977. 1079p, geïll.
- 102 Pathuis, A. en E.J.Werkman. Beschrijving van de doop, trouw- en begraafboeken enz. in de provincie Groningen, dagtekende van voor de invoering van de burgerlijke stand. Den Haag, 1953, Min. van O.K. en W.
- 103 Ritzema van Ikema, K.J. Ommelander Geslachten, register I en II, Assen, 1961.
- 104 Roemeling, O.D.J. De provincie Groningen en haar eerste predikanten: in: Onze voorouders en hun werk, pag. 186 - 200. Amsterdam, 1971.
- 105 Sijpkens, B. Van Westerwoldse families; in: Groninger Volksalmanak, 1951, jrg. 62, blz. 72 77.

BIBLIOGRAFIE WESTWERWOLDE, deel III, GENEALOGIE.

- 106 Vulsma, R.F. Geboekt van wieg tot graf, burge-
lijke stand, bevolkingsregister en
DTB.
Derde, herziene druk, 1983.
Uitgave van het Centraal Bureau
voor Genealogie. postbus 11755,
2502 AT 's-Gravenhage.
- 107 Wegman, C.J. Register van hoenderbelasting des
Gerichtes Westerwolde 1568 - 1575
en 1589 - 1593; overgenomen van de
oude stukken in het Groninger ge-
meentearchief.
In bescheiden oplage voor eigen re-
kening verspreid, 1983.
- 108 Wegman, C.J. Ontfanck van breucken des Gerichtes
Westerwolde, 1567 - 1667; overge-
nomen van oude stukkelin het
Groninger gemeentearchief.
Bescheiden oplaag, eigen rekening,
1983.
109. Wegman, C.J. Ledemaeten van de waere Christe-
lijke Gemeente van Vlachtwedde,
1693 - 1793; overgenomen van de
originele registers.
In eigen beheer uitgegeven, 1982.
- 110 Winter,
 P.J. van De lijsten der hoogstaangeslagenen
in het departement van de Wester-
eems.
Werken uitgegeven door de Ver.
"Het Nederlandsch economisch-his-
torisch archief"
's-Gravenhage, Nijhof, 1951 dl. 1,
blz. 37 - 46; 1955 dl. 2, blz.
485 - 541. D z redmtie der ver-
pondingen in Westerwolde en de
Oldambten.
- 111 Woude,
 M. van der, "Oud Westerwolde, eigenerfdn en
erfgezetenen en hun familienamen,"
Groninger Volksalmanak 1949.
- 112 Woude,
 M. van der "Oud Westerwolde, namen van erf-
plaatsen",
Groninger Volksalmanak, 1946,
blz. 27 - 47.
- 112 Woude,
 M. van der Oud Westerwolde, merkwaardige fa-
milienamen van niet-eigenerfdn.
Groninger Volksalmanak, 1944,
blz. 90 - 102.
- 114 Wijnaendts van
 Resandt, W. Repertorium DTB. (naslagwerk)
Globaal overzicht van de Nederland-
se doop- trouw- en begraafregisters
e.d. van voor de invoering van de
burgelijke stand, tweede druk, her-
zien en bijgewerkt door J.G.J van
Booma, 1980.

BIBLIOGRAFIE WESTERWOLDE, deel III, GENEALOGIE.

- 115 Zo schreven onze voorouders, nederlands schrift tussen 1450 en 1700.
Uitgave: Centraal Bureau voor Genealogie, postbus 11755
2502 AT 's-Gravenhage.
- 116 Bottema, J. Genealogie van het landbouwers-
geslacht Bruggers te Vriescheloo.
Delfzijl, 1979; 79p; eigen uit-
gave.
- 117 Frouws, Een Westerwolds geslacht. Genealo-
gie van de familie Frouws.
Uit: Gens Nostra, jrg. 35, no. 1.
- 118 Gelling, H. Genealogie "Gelling".
Nieuwe Pekela, 1983.
- 119 Hoitingh, J.H. "Familie uit het Noorden"
Hoiting, Heiting, Huiting, deel
1 en 2.
Naarden, 1983. Beethovenlaan 72,
1411 HT Naarden.
- 120 Kuil, . D. Het geslacht Kuil.
Ten Boer, 1979; 238 p. geill.
- 121 Schrage, E.G. "Het Familieboek Schrage".
Veendam, 1984. Ds. v. Petegem-
straat 14.
- 122 Smedes, J.J. Het Bourtanger geslacht Smedes.
Gruoninga, jrg. 24, 1979.
- 123 Sterenborg, G. Genealogie Sterenborg, Volders,
Bruggers en Ter Borg te Onstwedde.
Onstwedde, 1983. Eigen uitgave.
- 124 Steenhuis, F.H. Kzn. Genealogie van het Onstwedder ge-
slacht Wubs.
Stadskanaal, 1982. Uitgave in
eigen beheer.
- 125 Westerwoldse ge- In de volgende jaargangen van
slachten. Gruoninga zijn Westerwoldse ge-
slachten behandeld;
Boneschansker, jrg. 20 en 21.
Jager, jrg. 16 en 17.
De joodse geslachten Frank, Lazerus
Sachs en Wechsler, jrg. 24
Kuil, . jrg. 24; Moorlag, jrg. 20 :
Noorlag, jrg. 21; Nutbroek,
jrg. 19; Smedes, jrg. 24;
Starke, jrg. 14 en 15;
Timmer, jrg. 18 en 19;
Wever, jrg. 19; de litmaetsinschrij-
vingen van Bourtaneg, jrg. 19 en
20.

G.W.

(wordt voortgezet)

F A M I L I E O N D E R Z O E K O V E R D E G R E N S .

Instanties, die voor U van belang zouden kunnen zijn bij Uw familienaspeuringen in Ostfriesland en Emsland zijn o.a.

de Werkgroep Genealogisch Onderzoek Duitsland,
p.a. Van Speykstraat 16, 3572 XD Utrecht;

Centraal Bureau voor Genealogie,
Prins Willem-Alexanderhof 22, postbus 11755, 2502 AT
's-Gravenhage. 070-814651.

Dit bureau heeft veel kerkelijke registers uit Emsland en Ostfriesland op microfilms gezet. De studiezaal is geopend op maandag t/m vrijdag van 9.30 tot 16.00 uur.

"Fachstelle Genealogie und Heraldik der Ostfriesische Landschaft", Postfach 1580, Fischeteichweg 16, D-2960 Aurich 1. De bibliotheek is geopend dinsdags en donderdags 9.00 - 17.00 uur.

Niedersächsisches Staatsarchiv, Oldersumerstrasse 50, Postfach 1529, D-2960, Aurich 1.; aldaar berusten de voor onderzoek in aanmerking komende rechterlijke archieven, b.v. de zgn. Hypothekenbücher.

Ev. Ref. Kirche in Nordwestdeutschland,
Saarstrasse 6, 2950 Leer.

Emsländische Landschaft (Arbeitskreis Familienforschung)
Obergerichtstrasse 7, Rentei, 4470 Meppen
De openingstijden zijn: maandag t/m donderdag 8.00 - 12.00 en 14.00 - 16.00 uur. De Emsländische Landschaft heeft de kerkelijke registers op microfiches gezet.

G.W.

LENGTE VOOROUDEERS in 1879 (105 jr geleden) JD.

gemeente:	mill-	aandeel	kleiner																	
	tie	prov.	dan	150	150	155	156	157	160	163	164	165	166	167	170	180				
	plicht:	licht.:	cr.	154	155	156	159	163	164	166	169	179	180							

Midwolda	39	13	4	-	2	1	2	8	2	3	4	12	-
Beerta	40	14	-	-	1	2	1	5	2	5	11	7	-
Bell.wolde	36	12	2	2	-	-	3	6	3	3	7	9	-
Winschoten	50	17	-	2	1	-	9	5	2	5	6	11	2
Veendam	93	32	2	3	-	2	4	16	4	11	15	24	2
Nw.Pekela	57	20	2	2	2	2	6	12	3	5	11	6	2
Onstwedde	67	22	3	2	-	-	4	8	4	8	9	22	1
Vlagtwedde	43	14	-	2	1	1	2	5	4	2	27	17	-
stad Gron.	300	99	6	14	5	4	15	39	15	28	40	58	3
diverse andere gemeenten in de prov.													
tot prov.Gr.1984	672	44	78	33	36	122	325	113	203	501	34		
in procenten(100%=1753)	:	2,5%	4.5%	1.8	2.0%	6.9	18.5	6.4	11.5	29	2%		

GENEALOGISCHE VRAGEN

W I E H E L P T ?. Vervolg op CONTACTBLAD no. 4.
----- (2e jaargang no. 1. bldz.18.)

1. Wie zijn de ouders van Gepke Roelofs (van Jipsinghuizen) ?. Ze is gehuwd te Sellingen dd 26-10-1783 met Hindrik Tholes, geb. te Sellingen 10-10-1751. Haar ouders zijn voor 1783 overleden.
J.P. de Groot.
2. Aletta Jonkheim, geb. 26-2-1840 te Wedde, dochter van Gerbrand Kristiaan Jonkheim en Jantje Jans Dikens. Aletta overleed 3-2-1867 (26 jaar oud) te Morige bij Blijham, als echtgenote van Geert/Geerd Schrik. Datum van huwelijk met Geert onbekend. Ook onbekend geboorteplaats en geboortedatum van deze Geert. Wie helpt mij aan deze gegevens omtrent Geert ?.
H van der Mark.
3. Wat is er bekend van Jan Kugel ?. Geb. plm. 1683 te ?. Hij diende plm. 1723 in Bourtange onder kapitein Schuylenburg uit Venlo.
K. Meijer.
4. Scholte Jans Kroeze (van Wollinghuizen) huwt te Vlagtwedde 19-8-1783 met Wupke Geerts v.d. Wilpskamp. Wupke overleed 11-12-1808 te Ter Apel. Hun kinderen werden alle te Ter Apel gedoopt. Gezocht wordt naar de ouders van Scholte Jans Kroeze.
G. Knegt.
5. Luite Jans en Jantien Jans van Onstwedde lieten 9-3-1736 te Wedde (wegens het hoge water) een kind dopen, genaamd Hille. Gezocht wordt naar gegevens van Luite en Jantien.
G. Wubs.
- g. Jan Alberts Haak huwt te Onstwedde dd 23-10-1729 met Tiauwe (Tjabbe) Geerts Reijnts, geb te Onstwedde 16-8-1705. Gezocht wordt naar gegevens en afstamming van Jan Alberts Haak.
G. Wubs.
7. Luken Jans (Tensing) huwt te Onstwedde dd 24-4-1757 met Anna Boelems Nannings. Graag gegevens van Luken Jans over zijn ouders en voorouders.
G. Wubs.

Degenen, die deze vragen geheel of gedeeltelijk kunnen beantwoorden, worden verzocht de antwoorden schriftelijk te zenden aan de heer C.J. Wegman, Acacialaan 27 7642 TW Wierden. Hij zorgt dan voor de plaatsing in het eerstvolgende tijdschrift.

C.J. Wegman,
redactielid.

GENEALOGISCHE VRAGEN

WIEHELPT?.

De redactie kon de volgende vragen beantwoorden.

Antwoord op de vraag van J.P. de Groot:

1.a Gepke Roelofs werd gedoopt te Onstwedde dd 24-10-1762.
Haar ouders waren Roelf Roelfs en Antje Wubbes.

-o-o-

Antwoord op de vraag van G. Knecht:

4.a Scholte Jans Kroeze werd gedoopt te Onstwedde dd
1-11-1753. Zijn ouders waren Jan Frericks Kruize en
Gepke Scholts.

-o-o-

Antwoord op de vraag van G. Wubs:

6.a 4-7-1660 wordt te Onstwedde de Haecke Hindriks plaatse
genoemd.

28-12-1667 was Reinder Haecken voormond over het
minderjarige kind van wijlen Albert Haeck en
Albertien Warmerink. Aike Warmerink van Laude was
sibbe voogd.

-o-o-

Als U bij Uw familieonderzoek op vragen stuit of
vast komt te zitten, kunt U Uw vragen zenden aan
de heer C.J. Wegman, die als lid van de redactie
het genealogische deel van ons tijdschrift verzorgd.

C.J. W.

SCHATTING VAN HET AANTAL INWONERS
-----= ----- = Blijkens "Historie van Groningen Stad en
Land", handteerde men een vuistregel om
h e t aantal inwoners van een dorp te bere-
kenen, want van een bevolkingsboekhouding
was in nederland van vddr Napoleon, geen sprake.

Algemeen is hekend, dat de streken met hoog- en laagveen onbe-
woond waren en dat Westerwolde zeer dun was bevolkt. Uit aller-
lei gegevens vond men toch een betrouwbare vuistregel om de
werkelijkheid dicht te benaderen.

Wanneer een terpdorp met een kerk werd geteld, dan bleek, dat
die gesteld moest worden op gemiddeld: 11 boerderijen á 6 per-
sonen en 3 ambachtslieden á 4 personen, hetgeen in totaal on-
geveer 78 personen opleverde.

Eer kerkdorp (geen terp zijnde) moest gesteld worden op 10 boer-
derijen á 5 personen, dat maakte dus 50 stuks.

Een terpdorp zonder kerk varieerde nogal, maar die rekende men
meestal op 20 personen.

Met behulp van deze sleutel schatte men het aantal inwoners van
de provincie Groningen in het jaar 900 op 12.500 personen; ver-
deeld als volgt: WESTERKWARTIER 1500; HUISINGO 5400; FIVELGO
4200; GORECHT, REIDERLAND, OLDAMBT en WESTERWOLDE 1400 zielen.

Joop Drok.

ALLERHANDE

+ + + + + + + +

Joop Drok.

B L O O T E R I J E N In 1880 waren er in de prov. groningen nog
 ----- 88 houders van kudden schapen, die op ge-
 meenschappelijke weiden gedreven werden, t.w. 9 in Vlagtwedde
 met 3985 schapen; 10 in Onstwedde met 2560 stuks; 6 in Marum met
 2127; 1 in Nieuwe Pekela met 955 stuks; 1 in Scheemda met 376
 schapen; 60 in Uithuizen met 1843 stuks, en 1 in Warfum met 1479
 schapen; in totaal 13.225 schapen in kudden.
 Naast deze kudden waren er nog 70.543 schapen, in totaal derhal-
 ve 83.768 schapen, alsmede 15.337 lammeren.
 De prijzen waren toen gemiddeld voor schapen 15 tot 25 gld. en
 voor lammeren van 5 tot 10 gulden.

Ruwe wol.

Van vette wol was in 't begin des jaars weinig voorraad, waardoor
 de prijzen hoog waren voor behoeften naar het buitenland.
 Bij de aanvoer van nieuwe schering betaalde men f 1.20 á 1.25 per
 kg.; later in het jaar zakte de prijs tot f 1.- per kg.
 Lange blootwol werd in jan/febr. betaald met f 1.80 á 1.85 p.kg.,
 en zakte later eveneens en wel tot f 1.40 á 1.45, waarvoor de
blooters ze niet wilden afstaan en onverkocht lieten liggen.
 Voor korte blootwol bestond daarentegen veel vraag en deze soor-
 ten bleven tot november zeer gezocht, tegen de volgende prijzen:
 kroonwol f 2.10 á 2.20; karde wol f 1.70 en grondwol f 1.15 á 1.25
 Vanwege diverse, in 1880 in gebruik zijnde benamingen en toestand*
 werd dit overzichtje geplaatst en wellicht vormt het ook een aanwij-
 zing voor beantwoording van de vraag, gesteld in ons tijdschrift
 jrg.4,nr 3, pag 71: wat zijn BLOOTERIJEN ? Er is m.i. dringend be-
 hoefte aan intensieve contact tussen Universiteit/Instituten en onze
 Vereniging !! Deze woorden zijn nog geen eeuw "oud" en reeds onbekend!!

GEBOORTE in 1861 VERGETEN AAN TE GEVEN !

===== Bij het gemeentebestuur van
 Nw.Pekela had zich in 1880 ter inschrijving voor de militie een per-
 soon aangemeld, van wie bleek, dat van zijn geboorte in 1861 geen
 aangifte was gedaan, en elders ook geen akte was opgemaakt.

In ruggespraak met de Commissaris des Konings, werd in het belang
 van de jongeling raadzaam geacht hem in te schrijven voor de mili-
 tie en werd zijn geboorte in 1861 voor dit geval geconstateerd en
 op de wijze als voorgeschreven bij art. 26 van het Burgelijk Wetboek,
 afgehandeld.

1

- |

In 1880 waren in Nieuwe Pekela 57 personen die voor militieloting
 in aanmerking kwamen; 20 jongemannen was het aandeel in de provin-
 ciale lichtung. Vier personen waren kleiner dan 1.55 mtr; 3 waren
 ziekelijk; 6 waren enige wettige zoons; 6 hadden broederdienst; 3
 hadden 5 jaren gediend en 1 bekam in dienst gebreken.

Van de 57 ingeschreven miliciens waren er 4 onder de maat t.w. 2 on-
 der de 1.50 mtr en 2 tussen 1.50 en 1.54 mtr.

Boven de minimum maat waren 2 van 1.55; 2 van 1.56 mtr; 6 van 157 am;
 12 van 160-163 cm; 3 van 164; 5 van 165-166 cm; 11 van 167-169;
 6 van. 170-179 cm; 2 van 180 cm en meer; 4 werden niet gemeten wegens
 vrijstelling.-

NAPOLEON PENNING.

De Correspondent, dhr R.Reijnders te Stadskanaal, zond in 1880 aan
 het provinciaal bestuur van Groningen, een gedenk of draagpenning
 ter herinnering aan Napoleon I, gevonden in het veen aldaar.-

Het Klooster Ter Apel

DE STADSMEIJERS IN HET KLOOSTER TER APEL.

door C.J.Wegman.

Nadat Westerwolde in 1593 op de Spanjaarden was veroverd, werden tot 1637 de kloosterbezittingen beheerd door de prior Johannes Emmen en na diens overlijden in 1614 door Hermannus Meijer. Aanvankelijk met hulp van de vergrijzende kloosterbroeders (de jongere broeders zullen niet meer naar het klooster zijn teruggekeerd) en later met ingehuurd personeel.

Deze toestand werd, gezien de omvangrijke veestapel en de uitgestrekte landerijen, onhoudbaar.

In mei 1637 werd dan ook door het stadsbestuur besloten om de bezittingen te verdelen in 7 erven en om 6 daarvan bij openbare uitmijning in erfpacht uit te geven.

De verdeling was als volgt:

het 1e en het 2e erve op 't Heem, elk gerechtigd tot het weiden van 6 koeien in de Koekamp, 4 oude en 2 jonge paarden en 30 jonge beesten in de Barenfledder.

Deze erven brachten op elk 157 gl. 10 st. (vanaf 1649 elk 150 gl.).

het 3e en het 4e erve, elk met de helft van het grote bouwhuis en gerechtigd als het 1e en 2e erve brachten op elk 120 gl. (vanaf 1649 elk 150 gl.).

het 5e erve met het zwijnenhuis en gerechtigd tot het weiden van 12 koeien, 4 oude en 2 jonge paarden en 30 jonge beesten bracht op 150 gl. (vanaf 1649 195 gl.).

het 6e erve op 't Ossenschot met de schuur en gerechtigd tot het weiden van 14 koeien, 4 oude en 2 jonge paarden en 30 jonge beesten in 't Middelbroek en de Barenfledder bracht op 120 gl. (vanaf 1649 idem).

de pastor mocht wonen in het klooster en kreeg een erve gelijk aan het 1e erve toegewezen. Hij was daarvoor geen huur verschuldigd.

Het blijkt dat de 2 keuterijen al in 1635 waren verhuurd door de pastor Hermannus Meijer.

Deze keuterijen waren:

de 1e keuterij op 't Eickenhorst, gerechtigd tot 4 (later 6) koeien in de Koekamp en 2 paarden. Vanaf 1635 voor 22 gl. 10 st.; vanaf 1637 30 gl.; vanaf 1649 36 gl..

de 2e keuterij op 't Heem, gerechtigd tot 4 (later 6) koeien in de Koekamp en 6 paarden. Vanaf 1635 voor 22 gl. 10 st.; vanaf 1637 30 gl..

De keuters blijken te wonen in een eigen huis (beklemde meijers).

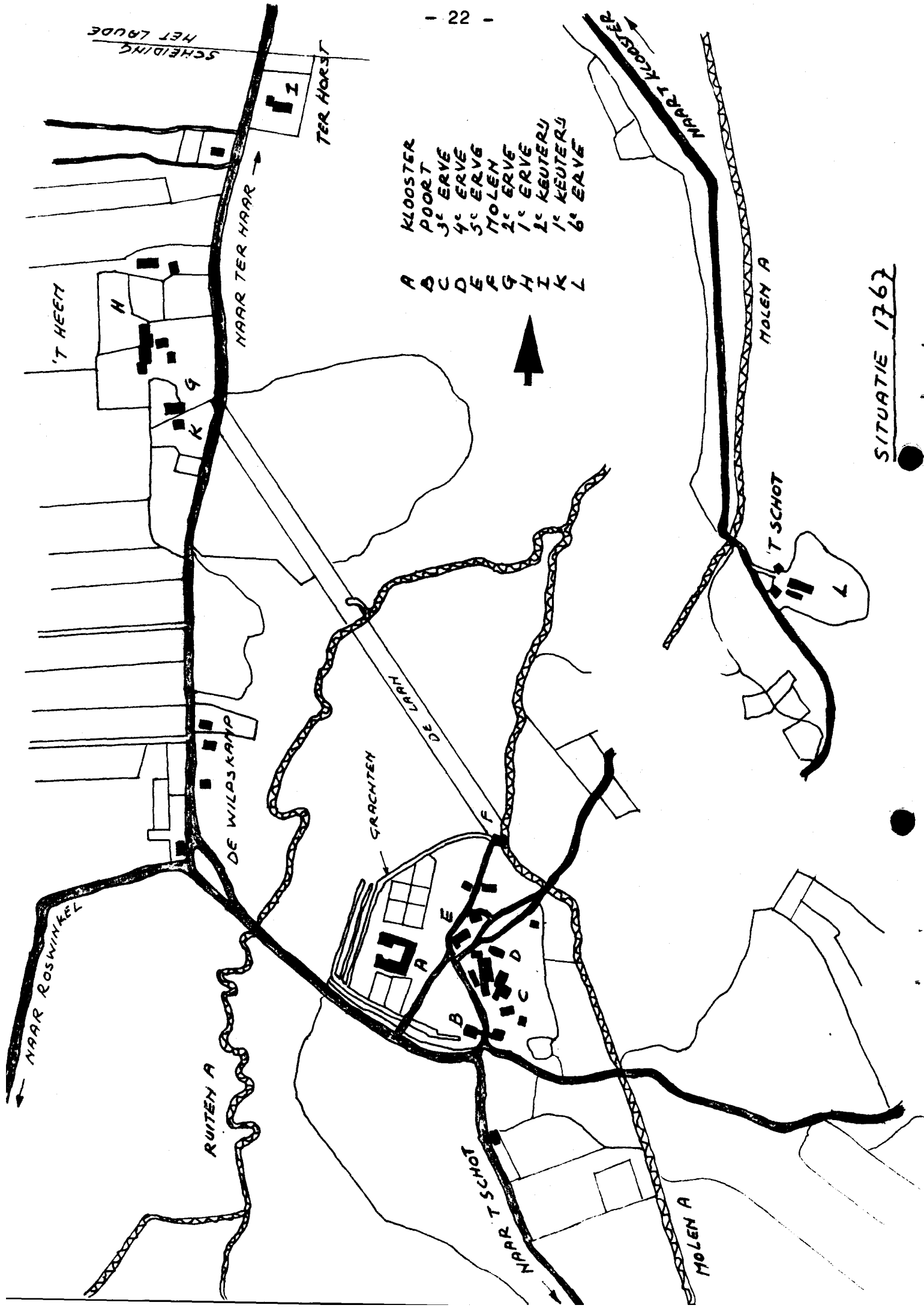
Vanaf 1637 werden de beide watermolens (koren en olie) verhuurd voor 30 gl.

Tenslotte werden vanaf 1643 verhuurd het bakhuis en de poortkamer voor resp. 15 en 9 gl..

Op de geschiedenis van het klooster is in dit artikel niet ingegaan, omdat deze op uitstekende wijze is beschreven in het boek "Het Klooster Ter Apel" van Dr. A.T.Schuitema Meijer. In dit boek worden de pachters echter niet bij name genoemd. Ik vertrouw met deze aanvulling in een behoefte te hebben voorzien.

Op de niet behandelde bezittingen hoop ik in een vervolg op dit artikel terug te komen.

De gegevens in dit artikel zijn voornamelijk verkregen uit het gemeentelijk archief van de stad Groningen onder het nummer 103 r. De situatie is overgenomen van de kaart Eltjens welke zich eveneens bevindt in genoemd archief.

SITUATIE 1762

HET EERSTE ERVE OP 'T HEEM1807-1819 verhuurd aan Detmer Harms en vrouw.

<u>Grietje Klaassens</u> ged. 5- 2-1764 Ter Apel ovl.11- 5-1811 Ter Apel d.v. Klaas Alberts en Jantje Haijes Schot weduwe van Aike Nannes <u>kinderen:</u> gene <u>1777-1807 verhuurd aan Aike Nannes en vrouw.</u>	huwt 2e Ter Apel met 27- 4-1805	<u>Detmer Harms Meendering</u> ged.16- 3-1766 Sellingen z.v. Harm Jans Meendering en Albertien Harms Timmer huwt 2e 10- 5-1814 Sellingen met Naanke Jans Meendering
--	------------------------------------	--

<u>Aike Nannes</u> ged. 14- 2-1745 Vlagtwedde ovl.31-10-1803 Ter Apel z.v. Nanne Hansen en Willemtien Wilts <u>kinderen:</u> 16- 1-1785 Jantien 23- 2-1787 Willemtien 5- 3-1790 Nanne Aikes huwt Ter Apel 12-10-1809 met Albertje Alberts Ter Horst 3- 2-1793 Lijsebet 25- 6-1797 Klaas (geb. 22- 6)	huwt 2e Ter Apel met 25- 10- 1 784	<u>Grietje Klaassens</u> zie hiervoor
--	---------------------------------------	--

<u>kinderen:</u> gene <u>1771-1777 verhuurd aan Harm Hindriks.</u>	huwt 1e Ter Apel met 8-12-1776	<u>Jantien Geerts Hoiting</u> ged.20-12-1756 Sellingen ovl. 9-10-1777 Ter Apel d.v. Geert Jans Hoiting en Anna Alberts
---	-----------------------------------	--

<u>Harm Hindriks Sassen</u> ged...-11-1743 Ter Apel ovl.29-12-1799 Ter Apel z.v. Hindrik Harms Sassen en Geertruid Alverigs Ter Haar <u>kinderen:</u> 26- 9-1773 Geertruid Hindriks huwt met Hindrik Jans van Zuidbarge 11- 8-1776 Hindrik 15-10-1782 Jannes 27- 7-1788 Alverigh <u>1752-1771 verhuurd aan Hindrik Sassen.</u>	huwt te Ter Apel met 28- 6-1772	<u>Fennigje Hindriks</u> geb. Roswinkel ovl. 2- 8-1806 Ter Apel
--	------------------------------------	---

<u>Hindrik Harms Sassen</u> ged. 2- 4-1709 Ter Apel ovl.1778 -1787 Ter Apel z.v. Harm Hindriks Sassen en Hille (Jans) Nannes <u>kinderen:</u> 12- 2-1741 Annecke (geb. 11- 2) 11- 3-1742 Lucke (geb. 11- 3) ..-11-1743 Harm Hindriks > opvolger 1- 1-1747 Alverigh Hindriks huwt Ter Apel 18- 3-1770 met Leentje Jans Tijs 17- 5-1750 Hillegien ovl. 10- 2-1751 22- 3-1752 Hillegien ovl. 25- 5-1752 1- 7-1753 Hillegien ovl. 28- 3-1761 ..-10-1757 Wendel Hindriks huwt Ter Apel 6- 4-1792 met Albert Alberts <u>1734-1752 verhuurd aan Harm Sassen's weduwe met haar zoons Hindrik en Nanne.</u> <u>1728-1734 verhuurd aan Harm Sassen.</u> <u>1722-1728 niet verhuurd wegens grote betalingsachterstand van Harm Sassen.</u>	huwt te Ter Apel met 26- 4-1739	<u>Geertruid Alverigs Ter Haar</u> ged. 7-11-1717 Ter Apel ovl. 2- 8-1804 Ter Apel d.v. Alverig Wubbes en Lucke Boelmans Ter Haar
---	------------------------------------	---

Harm Hindriks Sassen huwt te Ter Apel met Hille (Jans) Nannes
geb. ca. 1678 Ter Apel ca. 1708 geb. ca. 1683
ovl.1728- 1734 Ter Apel ovl.19- 8-1750 Ter Apel
z.v. Hindrik Harms Sassen
en Anneke Berents Gansevoort

kinderen:

2- 4-1709 Hindrik Harms > opvolger
7- 9-1710 Annecke
27- 8-1712 Nanne Harms huwt Sellingen 16- 1-1746 met Albertje Alverigs Ter Haar
24- 3-1715 Geertruit
21- 3- 17 17 Berent
9- 4-1719 Geertruit
9- 1-1722 Aijcke
3- 7-1724 Geertruit

1695-1722 verhuurd aan Berent en Harm Sassen.

Berent Hindriks Sassen en Harm Hindriks Sassen
geb. ca. 1675 Ter Apel geb. ca. 1678 Ter Apel
ovl.1721- 1722 Ter Apel zie hiervoor
w.s. ongehuwd

1682-1695 verhuurd aan Hindrik Sassen.

Hindrik Harms Sassen huwt 2e Ter Apel met Hille Hindriks Hoitingh
geb. ca. 1645 Roswinkel ca. 1692 geb. ca. 1667 Ter Haar
evl.30- 7-1694 Ter Apel ovl. na 1696
g.v. Harm Sassen d.v. Hindrik Jans Hoitingh
en Jantien Engberts 7 e
huwt 2e Vlagtwedde 19- 4-1696
met Jan Hindriks

kinderen: 1692 Hindrik |

huwt 1e Ter Apel met Anneke Berents Gansevoort
vóór 1676 geb. ca. 1650 Ter Apel
ovl. v66r 1692 Ter Apel
d.v. Berent Johannes Gansevoort

kinderen:

ca. 1675 Berent Hindriks
ca. 1678 Harm Hindriks) > opvolgers

1676-1682 verhuurd aan Berent Gansevoort en zijn zwager Hindrik Sassen.

Berent _____ Gansevoort en Hindrik Harms Sassen

zie het 4e erve in 't Klooster

zie hiervoor

1666-1674 verhuurd aan Jan Jansen.

Jan Jansen nadere gegevens onbekend

1643-1666 verhuurd aan Nanne Sickens.

1637-1643 Nanne Sickens en Harmen Ellinge huren het 1e en het 2e erve op 't Heem.

Nanne Sickens huwt met Hinderkien Backers
ovl.1665-1679 ovl.1657-1679

Harmen Ellinge verdere gegevens onbekend.

HET TWEEDE ERVE OP 'T HEEM (1/4 deel)

1801-1813 verhuurd aan Epje Hiskes, weduwe van Harm Jans Witkop.

1777-1801 verhuurd aan Harm Jans Witkop en vrouw.

<u>Gebke Hiskes Witkop</u> ged. 20- 5-1742 Ter Apel d.v. Hiske Berents Witkop en Marchien Derks	huwt te Ter Apel met <u>Harm Jans Stikker</u> 26- 4-1767	ged. 1- 3-1745 Sellingen ovl. 20- 1-1796 Ter Apel z.v. Jan Harms Stikker en Lammegien Jacobs Tees
--	---	--

kinderen:

27- 9-1767 Hiske
16-12-1770 Lammegien
27-11-1774 Marchien
18- 1-1778 Lammegien Harms huwt Roswinkel 7-12-1804 met Albert Geerts
4- 3-1781 Hiske Harms huwt Boertange 10- 4-1812 met Wendel Hanses Mulder
13- 7-1783 Marchien Harms huwt Ter Apel 26- 5-1808 met Boele Hanses Mulder
1758-1777 verhuurd aan Hiske Berents.

<u>Hiske Berents Witkop</u> geb. ca. 1706 Ter Apel ovl. 7- 1-1772 Ter Apel z.v. Berent Geerts Witkop en Gebke Hiskes Mennersing	huwt te Ter Apel met <u>Marchien Derks</u> 1-11-1739	ged. 8-11-1717 Ter Apel ovl. 28- 4-1799 Ter Apel d.v. Derk Wubbelts en Geertje Jans
---	---	--

kinderen:

18-10-1740 Gebke
20- 5-1742 Geppijn (geb. 14- 5) > opvolgster
11- 7-1745 Berent
9- 6-1755 Derk

1722-1758 verhuurd aan Gebke Hiskes, weduwe van Berent Witkop.

<u>Berent Geerts Witkop</u> geb. ca. 1676 Ter Apel bet. voor graf op 18-11-1719 z.v. Geert Hindriks Witkop en Lijsabeth Berents	huwt te Ter Apel met 2-11-1704	<u>Gebke Hiskes Mennersingh</u> geb. ca. 1680 Onstwedde ovl. 23- 9-1762 Ter Apel d.v. Hiske Hansen Mennersingh en Wendelke Reints Naningh
---	-----------------------------------	---

kinderen:

ca. 1706 Hiske Berents > opvolger
21- 9-1710 Lijsabeth Berents huwt Vlagtwedde 30-12-1734 met Heije Heijes Schot
27-11-1712 Hindrik Berents huwt Vlagtwedde 10- 6-1745 met Geertruit Aikes Ste-
18- 8-1715 Wendel Berents huwt Ter Apel 1-11-1739 met Jan Willems (renborg)
1676-1722 verhuurd aan Geert Hindriks Hofftenkamp

<u>Geert Hindriks Hoftenkamp/Witkop</u> geb. ca. 1646 bet. voor graf op 7-12-1714	huwt 2e Ter Apel met <u>Mette Geerts</u> ca. 1690	geb. ca. 1665 ovl. 17- 5-1695 Ter Apel
---	--	---

kinderen: onbekend

huwt 1e Ter Apel met <u>Lijsabeth Berents</u> ca. 1676	geb. ca. 1649
---	---------------

kinderen:

ca. 1676 Berent Geerts - > opvolger
ca. 1685 Annecke Geerts huwt Vlagtwedde 10- 8-1710 met Egbert Jans
ca. 1682 Jantien Geerts huwt Onstwedde ca. 1709 met Reint Hiskes Mennersingh

1666-1676 verhuurd aan Jan Alberts.

Jan Alberts verdere gegevens niet bekend (w.s. een zoon van Albert Haijes).

HET TWEEDE ERVE OP 'T HEEM (geheel)

1660-1666 verhuurd aan Jan Alberts
1649-1660 verhuurd aan Albert Haijes
1643-1649 Nanne Sickens en Harmen Ellinge huren het 1e en het 2e erve op 't Heem.

1789-1819 verhuurd aan Henderikus Willems en Anke Jans.

<u>Anke Jans Niemeijer</u> ged.27- 2-1763 Ter Apel ovl.17- 5-1821 Ter Apel d.v. Jan Hindriks Niemeijer en Grietje Nannes <u>kinderen:</u> 27-11-1784 Grietien 3- 9-1786 Fennegien Hindriks huwt Ter Apel 10- 9-1807 met Albert Jans Hofkamp 4- 1-1789 Jan 10- 9-1791 Janna 21- 3-1794 Willemtien 10- 3-1797 Jan (geb. 6- 3) 8- 9-1799 Nantien Hindriks huwt Vlagtwedde 12-12-1823 met Hindrik Jans Hensems 6- 3-1803 Willem (geb.20- 2) 16- 2-1806 Berend (geb. 5- 2)	huwt te Ter Apel met 12- 9-1783	<u>Hindrik Willems Niemeijer</u> ged. 9- 4-1758 Onstwedde ovl. 3- 6-1843 Ter Apel z.v. Willem Jans Niemeijer en Fenne Berents
---	------------------------------------	---

1777-1789 verhuurd aan Grietje Nannes, weduwe van Jan Niemeijer.

770-1777 verhuurd aan Jan Niemeijer.

<u>Jan Hindriks Niemeijer</u> geb. ca. 1730 Sellingen ovl.17- 7-1776 Ter Apel z.v. Hindrik Geerts Hoitingh en Anneke Jans Niemeijer <u>kinderen:</u> 27- 2-1763 Anneke Jans 2- 5-1765 Willemke 4- 9-1767 Hindrik Jans huwt Vlagtwedde 4- 5-1794 met Grietje Jans 18- 3-1770 Nanne 26- 3-1775 Geert	huwt te Ter Apel met <u>Grietje Nannes</u> 21- 9-1760 > opvolgster	<u>Grietje Nannes</u> ged. 10- 3-1741 Sellingen ovl. 6-11-1797 Ter Apel d.v. Nanne Ransen en Willemtje Wilts
--	--	--

kinderen:

27- 2-1763 Anneke Jans > opvolgster
2- 5-1765 Willemke
4- 9-1767 Hindrik Jans huwt Vlagtwedde 4- 5-1794 met Grietje Jans
18- 3-1770 Nanne
26- 3-1775 Geert
1752-1770 verhuurd aan Hindrik Niemeijer.

Annecke eb. ca. 1703 Ter Apel ovl.23- 8-1743 Ter Apel d.v. Jan Jans Niemeijer en Lene Jans Broijl <u>kinderen:</u> ca. 1730 Jan Hindriks 27- 1-1737 Hebeltje (geb. 20- 1) ovl. 9- 3-1740 Geert (geb. 4- 3) ovl. 16- 4-1741 Geert (geb. 12- 4) ovl.	<u>Jans Niemeijer</u> 8-10-1728 > opvolger	huwt te Ter Apel met <u>Hindrik Geerts Hoit</u> geb. ca. 1698 Ter Haar ovl.29- 9-1770 Ter Apel z.v. Geert Hindriks Hoitingh en Hebel Hindriks
---	--	---

kinderen:

ca. 1730 Jan Hindriks > opvolger
27- 1-1737 Hebeltje (geb. 20- 1) ovl. 1- 2-1743
9- 3-1740 Geert (geb. 4- 3) ovl. 8- 4-1740
16- 4-1741 Geert (geb. 12- 4) ovl. 1- 2-1743
1722-1752 verhuurd aan Jan Niemeijer.

<u>Jan Jans Niemeijer</u> geb. ca. 1679 Ter Apel ovl.25-- 7-1739 Ter Apel 7.v. Jan Berents ?	huwt te Ter Apel met ca. 1709	<u>Lene Jans Broijl</u> geb. ca. 1685 Ter Apel ovl.1736-1740 Ter Apel d.v. Jan Jans Broijl en Antje Jans
---	----------------------------------	--

kinderen:

9- 11- 1710 Annecke Jans > opvolgster
15-- 1--1713 Jan Jans huwt te Ter Apel 8- 4-1740 met Grietje Geerts Tijs
1- 7-1715 Berent Jans

1689-1722 Geert Knechtering's weduwe met haar zoons Nier en Jan.

1666-1688 Geert Knechtering.

Geert Niers <u>Knechtering</u> geb. ca. 1636 ovl.1682- 1688 Ter Apel <u>kinderen:</u> Niere en Jan	huwt met ca. 1666	<u>Aaltje</u> geb. ca. 1641 ovl. na 1722
--	----------------------	--

HET DERDE ERVE IN HET KLOOSTER

1795-1819 verhuurd aan Geert Menses en Trijntje Jans.

Geert Menses Wijcherts huwt te Ter Apel met Trijntje Jans Fens
ged. 1- 6-1769 Ter Apel 29- 3-1799 geb. -1777 Roswinkel
z.v. Mense Wijcherts ovl.10- 9-1829 Ter Apel
en Alke Harms
kinderen:
12-10-1800 Mense
id. Annegien
20-12-1801 Annegien (geb. 15-12)
18-11-1804 Alke (geb. 11-11)
1- 5-1808 Mensien Geerts huwt Vlagtwedde 22- 5-1834 met Jan Jans Twiest
1789-1795 verhuurd aan Geert Teis.

Geert Jans Tijs huwt te Ter Apel met Jantje Jans
ged.13-10-1743 Ter Apel 3- 5-1778 geb. Vriesschelo
ovl.24- 7-1817 Ter Apel
z.v. Jan Jans Niemeijer/Tijs
en Grietje Geerts Tijs
kinderen:
21- 1-1779 Grietien Geerts huwt Ter Apel 28- 2-1806 met Claas Alberts
25- 3-1781 Geertien
31- 8-1783 Antje
16-10-1785 Jan
9-12-1787 Jans
25- 7-1790 Trientien Geerts huwt Boertange 11- 4-1811 Geert Alberts Smit
19- 6-1793 Albert
31- 1-1796 Albert (geb. 24- 1)
24- 3-1799 Gerrit
1752-1789 verhuurd aan Jan Jans Teis.

Grietje Geerts Thijs huwt te Ter Apel met Jan Jans Niemeijer/Thijs
ged.15- 1-1713 Ter Apel 8- 4-1740 ged.15- 1-1713 Ter Apel
ovl. in 1781 Ter Apel ovl. in 1783 Ter Apel
d.v. Geert Alberts Thijs z.v. Jan Jans Niemeijer
en Anne Jans Dinklage en Lene Jans Broijl
kinderen:
29- 1-1741 Leentje (23/1) huwt Ter Apel 18- 3-1770 met Alverig Hindriks Sassen
13-10-1743 Geert Jans > opvolger
22- 3-1747 Anneke ovl. 6- 1-1748
25- 5-1749 Jan Jans Hofkamp huwt Ter Apel 21- 4-1776 met Lammigjen Alberts
16-12-1753 Anneke ovl. 22- 5-1760
1722-1752 verhuurd aan Geert Alberts.

Geert Alberts Thijs huwt te Ter Apel met Anne Jans Dinklage
geb. ca. 1679 Ter Apel v66r 1710 geb. ca. 1684 Ter Apel
ovl. 2- 5-1747 Ter Apel ovl. na 1743 Ter Apel
z.v. Albert Geerts Thijs d.v. Jan Jans Dinklage
en Trijntje Willems en Hebel Hindriks
kinderen:
9-11-1710 Janna Geerts huwt te Ter Apel ca. 1734 met Harm Luitjes
15- 1-1713 Grietje > opvolgster
15- 9-1715 Hebel
23- 1-1718 Trijntje Geerts huwt Ter Apel 26- 5-1743 met Jan Alberts Ter Horst
28- 3-1721 Albert
14-11-1723 Hindrik
id. Gerrit Geerts huwt Ter Apel 30- 5-1761 met Grietje Everts
10- 4-1730 Albert
1713-1722 verhuurd aan Albert Geerts.
1701-1713 verhuurd aan Albert Gerrits.

Albert Geerts Teis huwt te Ter Apel met Trijntje Willems
geb. ca. 1652 Ter Apel ca. 1679 geb. ca. 1654
ovl. 1719 -1722 Ter Apel bet. voor graf op 7-11-1718
z.v. Gerrit Gerrits Teis

kinderen:

ca. 1679 Geert Alberts > opvolger
ca. 1682 Willem Alberts huwt te Onstwedde 15- 2-1710 met Swaantje Geerts Huising
ca. 1689 Luite Alberts huwt te Ter Apel ca. 1719 met Anna Jans

1676-1701 verhuurd aan Gerrit Gerrits weduwe en haar zoon Albert Gerrits.

1666-1676 verhuurd aan Gerrit Gerrits.

Gerrit Gerrits Teis huwt te Ter Apel met N. N.
geb. ca. 1625 ca. 1652 bet. voor graf op 3-10-1699
ovl. 1666- 1676 Ter Apel
z.v. Geert Luitjens Teis

kinderen:

ca. 1652 Albert Geerts > opvolger
1655-1666 verhuurd aan Geert Thijs van Diphooorn.

Geert Luitjens Thijs huwt met N. N.
geb. ca. 1595 Diphooorn ca. 1625
ovl. 1660 -1666 Ter Apel
z.v. Luitjen Thijs van Diphooorn

kinderen:

ca. 1625 Gerrit Gerrits ----> opvolger

1637-1655 verhuurd aan Luitjen Thijs van Diphooorn. (van 1637-1643 ook het 4e erve)

Luitjen Thijs van Diphooorn huwt met N. N.
geb. ca. 1570 Diphooorn ca. 1595
ovl. 1649 -1655 Ter Apel

kinderen:

ca. 1595 Geert Luitjens > opvolger

1801-1819 verhuurd aan Albert Alberts en Wendel Hindriks.

Albert Alberts huwt te Ter Apel met Wendel Hindriks Sassen
ged.28- 3-1751 Ter Apel 6- 4-1792 ged...-10-1759 Ter Apel
z.v. Albert Claassen d.v. Hindrik Harms Sassen
en Grietje Berents en Geertruid Alverigs Ter Haar
kinderen:
1- 7-1792 Albert (geb. 24- 6)
14- 3-1794 Hindrik (geb. 8- 3)
2- 7-1797 Grietje (geb. 29- 6)
6-11-1803 Jan Meijer (geb. 3-11)

1783-1801 verhuurd aan Jantje Heijes, weduwe van Claas Alberts.
1758-1783 verhuurd aan Claas Alberts.

Klaas Alberts huwt te Ter Apel met Jantje Haijes Schot
ged.27- 1-1737 Ter Apel 28-12-1762 ged.23-10-1735 Ter Apel
ovi. in 1781 Ter Apel d.v. Haije Haijes Schot
z.v. Albert Claassen en Elisabeth Berents Witkop
en Grietje Berents
kinderen:
5- 2-1764 Grietje Klaassen huwt Ter Apel 25-10-1784 met Aike Nannes
6- 3-1767 Albert Klaassen huwt Ter Apel 27- 4-1800 met Willemtien Jans Sanders

1740-1758 verhuurd aan Albert Claesen.

Albert Claesen huwt te Ter Apel met Grietje Berents
ged.26-12-1714 Ter Apel 11-12-1735 ged. 9- 2-1721 Vlagtwedde
ovl.12- 2-1757 Ter Apel n.b. ovl.11- 2-1759 Ter Apel
z.v. Claes Jansen de bruid was 14 jaar' d.v. Berent Andries
en Swaene Alberts ten Oever en Geessien Alberts Suimering
kinderen:
27- 1-1737 Klaas (geb.23- 1) > 1e opvolger
20-10-1739 Geesje (geb.19-10)
3- 3-1743 Berent (geb. 2- 3)
10- 3-1747 Jan
28- 3-1751 Albert > 2e opvolger

1734-1740 verhuurd aan de voorstanderen over Swaentie Alberts kinderen.
1722-1734 verhuurd aan Swaentie Alberts.
1707-1722 verhuurd aan Claes Jans.

Claes Jansen huwt te Ter Apel met Swaene Alberts ten Oever
geb. ca. 1679 Ter Apel v66r 1710 geb. ca. 1685 Emmen ?
ovl.1716 -1722 Ter Apel ov1.1728 -1734 Ter Apel
z.v. Jan Claesen huwt 2e 13- 2-1722 (h.c.)
en Harmtje Harms Sassen met Harm Alberts Willems van
Roswinkel

kiT deren:

11 5-- 1 7 10 Jan
'-1714 Albert Claesen > opvolger
?8- 2-1717 Geesje

1676-1707 verhuurd aan Jan Claassen.

Jan Claesen huwt 2e Ter Apel met Janna
geb. ca. 1649 Ter Apel ca. 1685 geb. ca. 1660
ovl.1701 -1707 Ter Apel
z... Claes Jansen

kinderen:

ca. 1685 Hebel Jans huwt 1e Ter Apel v66r 1710 met Hindrik Jans Schoolmeester
huwt 2e Ter Apel v66r 1713 met Hindrik Gelling Schoolmeester
ca. 1687 Hindrik Jans huwt Ter Apel 23- 6-1715 met Trijntje Hindriks Mulder
ca. 1689 Geessien Jans huwt ca. 1713 met Derck Jans Smit

huwt le Ter Apel met Harmtje Harms Sassen
vóór 1679 geb. ca. 1652 Roswinkel
d.v. Harm Sassen
kinderen:
ca. 1679 Claes Jans > opvolger
ca. 1681 Harmen Jans
1664-1676 verhuurd aan Claes Jansen.

Claes Jansen huwt ca. 1649
geb. ca. 1619
ovl. 1666 -1676 Ter Apel
kinderen:
ca. 1649 Jan Claesen > opvolger
HET VIERDE ERVE IN HET KLOOSTER (1/2 deel)

1643-1664 verhuurd aan Harmen Harmens de Wijter en zijn zoon Harmen Harmens.

Harmen Hammens de Wijter verdere gegevens onbekend
HET VIERDE ERVE IN HET KLOOSTER (1/4 deel)

1643-1664 verhuurd aan Jan Broijl.

Jan Broijl werd op 16- 2-1639 tot schoolmeester en koster beroepen.
HET VIERDE ERVE IN HET KLOOSTER (geheel)

1637-1643 Luitjen Thijs van Diphooorn huurt het 3e en het 4e erve.

Luitjen Thijs van Diphooorn zie het 3e erve

HET VIERDE ERVE IN HET KLOOSTER

(1/4 deel)

1783-1819 verhuurd aan Hanne Alberts Gansevoort Commandeur.

<u>Hanne Alberts Gansevoort</u> ged.26- 2-1747 Vlagtwedde ovl. 2- 6-1811 Ter Apel z.v. Albert Hindriks Boels/Alveringh en Albertien Wubbes Alveringh	huwt 2e Ter Apel met <u>Grietien Tammes</u> 28- 7-1782	<u>Grietien Tammes</u> ged.14- 7-1754 Vlagtwedde d.v. Tamme Jacobs Tammes en Albertien Hilwerts Koijlens
--	---	---

kinderen:

1- 6-1783 Albertien Hannes huwt Ter Apel 8- 8-1805 met Roelf Roelfs Boelken

huwt 1e Ter Apel met	<u>Hebeltje Hindriks Hoitingh</u>
16- 6-1779	ged. 6- 1-1754 Sellingen

d.v.Hindrik Geerts Hoitingh
en Aaltien Hilwerts Meems
weduwe van Claas Ernestius

Ter Haar

kinderen:

23- 1-1780 Albert

1746-1783 verhuurd aan de Commandeur Berent Gansevoort.

<u>Berent Jans Gansevoort</u> ged.16- 4-1702 Ter Apel ovl.1778 -1783 Ter Apel z.v. Jan Berents Gansevoort en Grietje Harms Boelken	huwt te ca. 1736	met <u>Lammegien Willems</u> geb. Groningen ovl. 9- 8-1771 Ter Apel
--	---------------------	---

kinderen: gene

1740-1746 verhuurd aan Jan Gansevoort en zijn zoon Berent.

1722-1740 verhuurd aan Jan Gansevoort.

1701-1722 verhuurd aan Berent Gansevoort Commandeur (d.i. een abus; moet zijn Jan)

<u>Jan Berents Gansevoort</u> geb. ca. 1654 Ter Apel ovl.27- 2-1742 Ter Apel z.v. Berent Gansevoort en Anne Margrete van Snelten	huwt te Ter Apel met <u>Grietje Harms Boelken</u> ..- 9-1697	<u>Grietje Harms Boelken</u> geb. ca. 1672 Roswinkel ovl. na 1736 Ter Apel d.v. Harm Boelken Schulte en N. Adolfs Molanus
--	---	---

kinderen:

3- 7-1698 Anna Jans huwt Vlagtwedde 13- 5-1716 met Wubbe Geerts Alveringh

16- 4-1702 Berent Jans > opvolger

25- 5-1704 Harm

14- 2-1712 Harmina

1643-1701 verhuurd aan de Commandeur Berent Gansevoort.

<u>Berent Gansevoort</u> geb. ca. 1610 ovl.28- 5-1700 Ter Apel	huwt te Ter Apel met <u>Anne Margrete van Snelten</u> ca. 1643	<u>Anne Margrete van Snelten</u> geb. ca. 1615 Snelten (Dld.) ovl. 3- 6-1702 Ter Apel
--	---	---

kinderen:

ca. 1646 Maria Berents ongehuwd overleden na 1716

ca. 1651 Annecke Berents huwt Ter Apel ca. 1676 met Hindrik Harms Sassen

ca. 1654 Jan Berents > opvolger

ca. 1656 Margrete Berents ongehuwd overleden na 1716

1637-1643 Luitjen Thijs van Diphooorn huurt het derde en het vierde erve.

Luitjen Thijs van Diphooorn

zie het derde erve

HET VIJFDE ERVE IN HET KLOOSTER

1813-1819 verhuurd aan Jan Freriks en Grietje Hindriks.

<u>Grietje Hindriks Huiting</u> geb. in 1766 Roswinkel ovl. 31-12-1829 Ter Apel d.v. Hindrik Jans en Willemetje Alberts weduwe van Wijchert Menses <u>kinderen:</u> 29-10-1809 Freerk (geb. 22-10)	huwt 2e Ter Apel met 27-11-1807	<u>Jan Freriks Kruize</u> ged. 18- 3-1774 Vlagtwedde z.v. Frerik Jans Kruize en Gebke Wijcherts Menses
---	------------------------------------	---

1807-1813 verhuurd aan Grietje Hindriks, weduwe van Wijchert Menses.

1801-1807 verhuurd aan Wijchert Menses en vrouw.

<u>Wijcher Menses</u> ged. 13- 6-1762 Ter Apel ovl. 26- 6-1806 Ter Apel z.v. Mense Wijcherts en Alke Harms <u>kinderen:</u>	huwt te Ter Apel met 17- 6-1791	<u>Grietje Hindriks Huiting</u> zie hierboven
--	------------------------------------	--

1- 7-1792 Willemtien (geb. 27- 6)
17- 1-1796 Alke (geb. 10- 1)
12-11-1797 Mense (geb. 12-11)
9- 5-1802 Alke

1764-1801 verhuurd aan Mense Wijcherts en vrouw.

<u>Mense Wijchers</u> geb. ca. 1727 Onstwedde ovl. 10- 5-1795 Ter Apel z.v. Wijcher Menses en Albertien Geerts Bots <u>kinderen:</u>	huwt 3e Ter Apel met <u>Alke Harms</u> 7- 6-1761	<u>ged. 7- 4-1740 Ter Apel</u> <u>ovl. 19-11-1805 Ter Apel</u> d.v. Harm Lubberts en Jantien Alberts
---	---	---

13- 6-1762 Wijchert Menses > opvolger
2-12-1764 Jantje Menses huwt Sellingen 22- 5-1791 met Jan Harmannus Twiest
1- 2-1767 Harm Menses huwt Onstwedde 25- 4-1789 met Lamme Hiskes Bots
1- 6-1769 Geert Menses huwt Ter Apel 29- 3-1799 met Trijntje Jans
2- 2-1772 Albertje Menses huwt le Ter Apel 27- 4-1796 Harm Harms Kuipers
huwt 2e Boertange 27-10-1811 Jan Arends

20- 3-1774 Albert
19- 2-1777 Anneke Menses huwt Ter Apel 7- 5-1802 met Jan Harms
26- 9-1779 Albert
30- 3-1781 Albert Menses huwt Roswinkel 4- 5-1810 met Geertje Jans
17- 9-1784 Hindertien

<u>kinderen:</u> gene	huwt 2e Ter Apel met 11-11-1759	<u>Grietje Harms</u> geb. Ter Apel ovl. 14- 8-1760 Ter Apel
-----------------------	------------------------------------	---

<u>kinderen:</u> gene	huwt 1e Ter Apel met <u>Anneke Jans</u> 1- 5-1757	geb. ca. 1732 Ter Apel ovl. 7- 4-1758 Ter Apel d.v. Jan Adolfs en Trijntje Harms Schoenmaker
-----------------------	--	---

1758-1764 verhuurd aan Wijcher Menses.

<u>Wijcher Menses</u> geb. ca. 1700 Onstwedde ovl. 20- 2-1764 Ter Apel z.v. Mense Jans en Hindrikje <u>kinderen</u> (gedoopt te Onstwedde): 25- 2-1746 Gebke Wijchers huwt Vlagtwedde 3- 5-1772 met Frerik Jans Kruize	huwt 2e Onstwedde met <u>Wendelke Jans Kamp</u> 1-11-1744	geb. ca. 1722 Onstwedde ovl. 21- 9-1772 Ter Apel d.v. Jan Jans Broijl/Kamp en Gebke Hansens Karskens
--	--	---

10- 9-1747 Jan Wijchers huwt le Roswinkel 12- 5-1771 Engeltje Alberts Hein
 huwt 2e Vlagtwedde 12-10-1788 Dedde Roelfs Bossen
 huwt 3e Vlagtwedde 25- 3-1798 Geertje Hiskes Huising
 huwt le Onstwedde met Albertje Geerts Bots
 ca. 1724 ged. 1- 6-1704 Onstwedde
 ovl.18- 7-1743 Onstwedde
 d.v. Geert Alvers Bots
 en Trijntje Jans

kinderen (gedoopt te Onstwedde):

in 1724 Trijntje Wijchers huwt Onstwedde 2- 5-1751 met Joest Jans
 ca. 1727 Mense Wijchers > opvolger
 26- 8-1736 Hindrikje Wijchers huwt Sellingen 24-10-1773 met Jan Eijlders
 10- 4-1740 Geert
 2- 6-1743 Willemetje Wijchers huwt Onstwedde 21- 3-1771 Jan Hindriks Smit

1746-1758 verhuurd aan Jan Keupers.

Jan Alberts Ceupers w.s. ongehuwd
 ged.19- 1-1702 Ter Apel
 ovl. na 1752
 z.v. Albert Jans Ceupers
 en Grietje Jans Dillinge

1740-1746 verhuurd aan Albert Coepers.

1734-1740 verhuurd aan Albert Coupers en zijn zoon Jan Coupers.

Van 1733 tot 1740 heeft Albert Jans Ceupers dit erve verpacht aan Wilt Jans en zijn zoon. Aangetekend werd dat voor de stad Groningen het erve op naam van Albert Jans Ceupers zou blijven. Albert vertrekt dan met zijn gezin naar Roswinkel. Hij overlijdt daar op 5- 2-1745 en in dat jaar keren zijn vrouw met de zoon Jan en dochter Aaltje terug naar Ter Apel.
 1733-1746 onderhuur Wilt Jans en zijn zoon Jan Wilts.

Jan Wilts huwt te Ter Apel met Janna Bruins Trenning
 ged.19- 2-1702 Vlagtwedde 28- 6-1733 geb. ca. 1708 Laude
 ovl.1747 -1749 Wollinghuizen d.v. Bruine Berents Trenning
 z.v. Wilt Jans Luth en Naanke Jans Ter Walslage
 en Annecke Jans huwt 2e Vlagtwedde 7- 3-1749
 met Frerik Geerts
 huwt 3e Sellingen 4- 4-1755
 met Berent Jans

kinderen:

17-12-1734 Wilt Jans huwt Vlagtwedde 7- 4-1757 met Antje Jans Bontkes
 24- 6-1736 Naanke Jans huwt Vlagtwedde 23- 4-1758 met Jan Berents
 9- 8-1737 Annecke Jans huwt Vlagtwedde 24-10-1760 met Wubbe Hindriks Sijms
 23- 1-1740 Hille ovl. 29-10-1742 Ter Apel
 7- 1-1742 Brune Jans huwt le Vlagtwedde 12- 7-1772 met Albertien Roelfs Wieldrayer
 huwt 2e Vlagtwedde 26- 4-1789 met Fieke Reints
 12- 7-1744 Jan
 23- 1-1746 Hille Jans huwt Vlagtwedde 25-10-1767 met Jacob Heijes

1718-1734 verhuurd aan Albert Coepers en zijn zoon Jan Coepers.

Albert Jans Ceupers huwt te Ter Apel met Grietje Jans Dillinge
 geb. ca. 1770 v66r 1702 geb. ca. 1675 Ter Apel
 ovl. 5- 2-1745 Roswinkel d.v. 2- 4-1751 Ter Apel
 z.v. Jan Jans Cápers d.v. Jan Berents Ellinge
 en Aaltje Dillinge

kinderen:

19- 1-1702 Jan Berents > opvolger
 13- 4-1704 Swaantje
 9- 4-1708 Aaltje Alberts huwt Ter Apel 19- 2-1747 met Albert Hommes
 3- 7-1712 Jan

vervolg achter het zesde erve.

HET ZESDE ERVE OP 'T OSSEN SCHOT

1813-1819 verhuurd aan Haije Haijes en vrouw.

<u>Haije Haijes Schot</u> ged. 2- 4-1773 Ter Apel ovl.23- 7-1830 Ter Apel z.v. Haije Haijes Schot en Frieske Jans Hommes	huwt te Ter Apel met 10- 6-1791	<u>Albertien Geerts Hoiting</u> ged.22- 3-1771 Sellingen d.v. Geert Jans Hoiting en Anna Alberts
--	------------------------------------	---

kinderen:

26- 8-1792 Anna (geb.23- 8)

1- 2-1795 Haije (geb.30- 1)

10- 9-1797 Geert

2-10-1803 Harm (geb.23- 9)

1764-1813 verhuurd aan Haije Haijes.

<u>Haije Haijes op 't Schot</u> ged.30- 8-1739 Ter Apel ovl.27-11-1811 Ter Apel z.v. Haije Haijes op 't Schot	huwt te Ter Apel met 7- 2-1762	<u>Frieske Jans Hommes</u> ged. 8- 3-1737 Vlagtwedde ovl.30-10-1828 Ter Apel d.v. Jan Hommes
--	-----------------------------------	---

en Elisabeth Berents Witkop

en Janna Jans Keupers

kinderen:

16- 5-1762 Janna Haijes huwt Ter Apel 5- 5-1786 met Albert Jans Ter Horst

27- 3-1766 Lisabeth

27- 3-1769 Haije ovl. 1- 6-1769

28- 9-1770 Geertje Haijes huwt Ter Apel 24- 6-1791 Lammert Hendericus Mulder

2- 4-1773 Haije Haijes > opvolger

14- 1-1776 Jan Haijes huwt le Ter Apel 13- 5-1799 met Aaltje Arents

huwt 2e Ter Apel 23-12-1806 met Geertje Aikes Veenhuis

23- 8-1778 Albertien

1758-1764 verhuurd aan Haije Harms. ??

1752-1758 verhuurd aan Lijsbeth Berents.

<u>Haije Haijes op 't Schot</u> geb. ca. 1690 Ter Apel ovl.15- 6-1747 Ter Apel z.v. Haije Harms op 't Schot en Jantien Hindriks Swiers	huwt 2e Vlagtwedde met 30-12-1734	<u>Elisabeth Berents Witkop</u> ged.21- 9-1710 Ter Apel ovl. na 1762 Ter Apel d.v. Berent Geerts Witkop en Gepke Hiskes Menningh
--	--------------------------------------	--

kinderen:

23-10-1735 Jantien Haijes huwt Ter Apel 28-12-1762 met Klaas Alberts

30- 8-1739 Haije Haijes > opvolger

..- 2-1745 Gebke ovl. 8- 2-1745

huwt le Ter Apel met
v66r 1721

Jantien Jarckes
geb. ca. 1695
ovl.1730 -1734 Ter Apel

kinderen:

21- 3-1721 Haije

30- 6-1724 Jarcke

19- 1-1727 Jantje Haijes huwt le Sellingen 29- 5-1744 Wubbe Alverigs Ter Haar

huwt 2e Vlagtwedde 17- 6-1769 Jacob Boelmans Eelsingh

14- 3-1730 Grietje

1746-1752 verhuurd aan Haije Harms (dit moest zijn Harm Haijes). id.1734-1740.

1740-1746 verhuurd aan Haije Harms en zoon (ook dit moest zijn Harm Haijes).

1695-1734 verhuurd aan Haije Harms en Jantien Hindriks.

<u>Haije Harms op 't Schot</u> geb. ca. 1660 Ter Apel ovl.1725 -1735 Ter Apel z.v. Harm Haijes op 't Ossenschot	huwt te Ter Apel met ca. 1690	<u>Jantien Hindriks Swiers</u> geb. ca. 1665 Ter Apel ovl. na 1722 Ter Apel d.v. Hindrik Swiers
--	----------------------------------	--

kinderen:

ca. 1691 Hindrik Haijes huwt Vlagtwedde 6- 7-1721 met Griete Jans Brouwer
ca. 1693 Haije Haijes > 2e opvolger
6- 9-1696 Harmen Haijes ongehuwd overleden 4- 5-1754 Ter Apel
25- 8-1700 Annegien Haijes huwt Onstwedde 1- 5-1722 met Jan Hiskes

1666-1695 verhuurd aan Harm Haijes.

Harm Haijes op 't Ossenschot huwt te Ter Apel met N. § N.
geb. ca. 1630 Ter Apel geb. ca. 1635
ovl. 1689 -1695 Ter Apel bet. voor graf op 22- 8-1682
z.v. Haije Harms op 't Ossenschot

kinderen:

ca. 1660 Haije Harms - > opvolger

1643-1666 verhuurd aan Haije Harms.

Haije Harms op 't Ossenschot huwt ca. 1630
geb. ca. 1600
ovl. 1660 -1666 Ter Apel

kinderen:

ca. 1630 Harm Haijes > opvolger

1637-1643 Jan Broijl, nu Haije Jans gebruikt het be_erve bij 't Osseschot

Haije Jans nadere gegevens niet bekend
Johan Broijl werd op 16- 2-1639 tot schoolmeester en koster beroepen.

vervolg van het vijfde erve

1689-1695 verhuurd aan Ale Dillinge, weduwe van Jan Berents en haar zoon Berent.

<u>Jan Berents</u>	huwt te Ter Apel met	<u>Aaltje Dillinge</u>
geb. ca. 1634 Ter Apel	v66r 1664	geb. ca. 1639
ovl. 1683 -1689 Ter Apel		ovl. na 1702 Ter Apel
z.v. Berent Jans		
en Griete Ellingh		

kinderen:

ca. 1665 Berent Jans > 1e opvolger ongehuwd overleden 4- 5-1696
ca. 1675 Grietje Jans > 2e opvolgster

1666-1689 verhuurd aan Griete Ellingh en haar zoon Jan Berents.

1664-1666 verhuurd aan Berent Jans en zijn huisvrouw Griete.

<u>Berent Jans</u>	huwt	met	<u>Griete Ellingh</u>
geb. ca. 1604	ca. 1634		geb. ca. 1609
ovl. 1664 -1665 Ter Apel			ovl. na 1689 Ter Apel
z.v. Jan Berents			

1637-1664 verhuurd aan Jan Berents.

Jan	<u>Berents</u>	huwt ca. 1604
geb. ca. 1574		
ovl. 1655 -1664 Ter Apel		

kinderen:

ca. 1604 Berent Jans > opvolger

Dit artikel wordt vervolgd.

Via de vr. Welts ont-
vigen we van de vr.
Trenning een Burger-
kaart van Harm Scheer-
ring geb 26-5-1776,
gem. Sellingen. Het ex-
tract uit het Burg.
Register werd in 1840
afgegeven en is een
uittreksel van Code
Napoleon of Code Ci-
vil (Codex=wetboek)
Code Civil gold in
nederland tot 1838
en het ned. burg. wet-
boek, wat toen werd
ingevoerd is groten-
deels een vertaling
van het franse wet-
boek. Vanaf 1947 werk-
te men aan een alge-
heel nieuw Burgelijk
Wetboek.
De Burgelijke Stand
is een overheidsboek-
houding van geboorten-
huwelijken (en schei-
dingen) en overlijden
uit deze openbare re-
gisters kan men af-
schriften of uittrek-
sels krijgen.
Voorafgaande aan deze
wetboeken golden aller-
lei (plaatselijk en
streek) voorschriften
en ongeschreven ge-
woonterechten; door
codificatie, d.i. het
uniform op schrift stel-
len met wetskracht, ver-
kregen we uiteindelijk
onze wetboeken. JD

BURGER-KAART

of

EXTRACT uit het **BURGERLIJK REGISTER** van het **ARRONDISSEMENT WINSCHOTEN**,
DEPARTEMENT VAN DE **WESTER-EEMIS**.

INSCHRIJVING. NUMERO.	TJJDSTIP. 1°. Dag. 2°. Maand. 3°. Jaar.	N A A M.	VOORNAMEN.	BEROEP.	GEOORTE			POLITIEKE WOONPLAATS.	
					TJJDSTIP. 1°. Dag. 2°. Maand. 3°. Jaar.	Kanton.	Afdeeling van het Kanton.	Kanton.	GEMEENTE.
117	1°. 24	Schering	de Heer	Lantier	1°. 26				
	2°. 11				2°. 11	Phila	Phila		
	3°. 11				3°. 11				

Voor Extract conform, afgegeven door Ons Ondergetekende *Onder-Præfect*, aan den boven-
genoemden *Schering de Heer*, die deze met Ons heeft vertekend.

Te WINSCHOTEN den 31 December 1811 van het Jaar 1811

De ONDER-PREFECT.

J. A. Modderman

Handteekening van den Houder.

VERKOOPKERKBANKEN

In 1730 verkochten de Rentmeesters/Kerkvoogden van de Ned. Herv. Kerk te Nieuwe Pekela, kerkbanken op de Klunderzolder, aan Brouwer Eeuko Smit voor 21 gulden en 5 stuiver.

In 1731 draagt deze Smit de banken over aan Harm Berens. Berens kiest in 1811 de naam van Harm Boon en bewoonde de boerderij die stond waar thans notaris Wever woont. - Joop Drok.

De Heer Rentm^r D. Albert

& Conke Hindriks. Kerk-voogd
in de Nieuwe Pekela. Betügen mit
veris, dat zi. Brouwer Eeuko Smit hebben ghy
1/2 part van Twie Kerken Banken op
de Klunder Zolder, zynde de Voorste an
de Noor, en de tweede Bank an de Zu
Lant op genoemde zolder. Welke andee
lij mit Eenestwintig gl. 5/16 heeft be
laabt, verhalven hem ten rollen Quitre
en in ien eigendom bevestige, om met
het gekofte te doen als ware eigenaars
na Regte geoorloft zyn te doen.

Actum Pekela Den 17 Decem^r 1730

[Signature]
Rentmeester

Conck Hindriks

Ik ondergeschreven federe mijn Regt
Kragt daren aan Harm Berens
Actum pekela den 10 Febr^r 1731
[Signature]

S P I N N E K O P - M O L E N S
= = = = =

Via de heer J.W.Hiskes, vraagt dhr Van der Veen te Groningen (schrijver van het Groninger Molenboek) of er in Westerwolde z.g.n. spinnekopmolens hebben bestaan. Vlg's Ter Laan is de Spinnekop-molen een ouderwetse watermolen met swikstellen, waarvan de romp zeer dun toeloopt. Dhr Van der Veen meende te weten, dat in de buurt van Ter Maars een dergelijke molen heeft gefunctioneerd.

Wie van Lezers kan hierop reageren ? ?

PORCASPIJN = STEKELVARKEN.

In ons vorig nummer plaatsten we een cryptische omschrijving van de midden-nederlandse naam voor stekelvarken, ontleent aan de woorden Por, cas en pijn, uit het midden ned.woordenboek van J.Verdam en CH.Ebbinge Wubben.

De heer H.M.Braaksma, litt.class.drs, te Assen, laat zijn wetenschappelijk (latijns) licht over dit onderwerp schijnen, hetgeen we gaarne en onder dank, plaatsen.-

VIDIMUS betekent in het Latijn letterlijk: wij hebben gezien.
Men ziet ook wel VISUM = gezien (verleden deelwoord)

PORCASPYN komt van Latijns: porca = varken (zeug), vr.
van poreus; en van spirea = stekeldoorn.
Italiaans: porcaspino; Frans: porcepic;
Engels porcupine

B O T T E N Z O E K E R S

Vroeger had men geen destructie, waar men kadavers en slachtafval vernietigde en diermeel e.d. vervaardigde. De dode dieren werden toen rond het bedrijf begraven. Vooral bij epidemiën (veepest) was sterfte enorm groot..

In Engeland kwam men een eeuw geleden tot de ontdekking, dat gemalen botten een goede meststof op het land was. Zo ontstond in ons land het neven beroep van bottenzoekers rond de boerderijen. Engeland betaalde 3 á 4 cent het nederlandselè !

EZELINNEN-MELK Dominé Crommelin in Leeuwarden kocht in 1845 van een landbouwer in die omgeving, een voer hooi voor zijn ezelin. Zijne Eerwaarde had een ezelin om van haar melk te drinken ter bevordering van zijn gezondheid....